N
Litt. recentiores.
Oct. n° 2118

Dr. HEIJE'S VOLKSDICHTEN.

Oct 1870 N°31

DR. HEIJE'S

VOLKSDICHTEN

TWEEDE DEEL.

TWEEDE DRUK.

AMSTERDAM,
G. L. FUNKE.
1870.

Gedrukt bij Gebr. van Asperen van der Velde, te Haarlem.

AAN NEERLANDS VOLK.

Wat ik nu meer dan 40 jaar eigenaardigs bij u opmerkte, met u dacht en voelde, in u liefhad of misprees, van u hoopte en voor u begeerde, mijn Volk! sprak ik méest uit in kleine Liedren en Dichten die, als gevleugeld zaadhulsel, door den adem des Tijds gedreven, overal zijn heengewaaid.

Thans (terwijl de Ouderdom reeds aanklopt!) heb ik 't Beste wat ik van die zaadkorrels terug kon vinden, hier, als in een Bloemhof, bijeengeplant, of 't zich onder Gods Zegen, ontwikkelen mocht tot velerlei vrucht.

Zoo bezit ge dan in deze Bundels *Volksdichten* (nevens "al de *Kinderliederen*", die 'k, 9 Jaar verleden, uwen Lievelingen gaf) het innigst, wat in mijn geest en gemoed aan wenschen en gebeden voor u leefde en leeft: — Helpe het u, om 't meest vrije, vranke, vroede en vrome Volk te worden der Wereld.

Amsterdam, Maart 1870. H.

INHOUD.

DE BUNDEL: TER ZEE.

Nederland en de zee.
Vlaggelied.
Recht door zee.
Een triomfantelijk lied van de zilvervloot.
De Ruyter.
De kabels los!
Jan-maat.
Naar zee.
Licht matroos.
Om 't even.
In de haven.
Schippers-deun.
Voor- en tegenwind.
Langs het walletje.
Stuurlui.
Haringvisschen.
Met den hengel.
De reddingboot.
Noord-zeebad-lied voor de jongens van 't Kleine Loo.
Dageraad aan zee.
Aanhangsel.
Op den Kneuterdijk.
Aan den Buitenkant.
In 't Voorhout.
Voor de Muiderpoort.
Te Scheveningen.
Op 't Haarlemmerplein.
Vlaggelied.

DE BUNDEL VAN TROUWEN.

Trouwen.
Spijtig.
Opschik.
Veerenbed en stroomatras.
Het varkentje.
Een liedje van kalk en steen.
Van een bruid en een bruigom.
Nestjes bouwen.
Een hollandsch rômertje.
Raadsels.
Bruidstranen.
Gepaard.
Gloeiend gesmeed.
Meidag.
Luiermand.
Rozenpaar.
't Schoonst.
Zangles.
In 't boschaadje.
Aan kant maken.
Eigen.
Probatum.
Tooi.
Papieren spiegel.
Moeder en kind.
Een liedje voor ouders.
Moederliefde.
Hoog en laag.
Eenzaam treurend.
Vergelding.
Goed leven.
Best sterven.

DOOR VELDEN EN DREVEN. II.

Ochtendschemering.
Goe morgen.
Het kerkklokje.
Voorjaarsbezieling.
In Mei.
Meilied.
Geen roosje zonder doornen.
Zaaien en maaien.

INHOUD.

Hemelsblauw.
Zonneschijn.
Landschap-schetsjes in den vreemde.
Regenboog.
Oogst.
Loon naar werk.
De duinroos.
Helmkruid.
Uit dood ten leven.
Een rots.
Avondstond.
Laafnis.
Omhoog.
Een en dezelfde.
Des Heeren huis.
Bestendigs.
Rust.
Bloembed.
Des avonds.
Droomend.
Stormvlaag en sterrelicht.
Denneboomen.
Winterdag.
Winter.
In een Januari-nacht.
Onder de sneeuw.

NAAR OUDEN TRANT: OP NIEUWE WIJZE.

De luite van Hooft.
Als rozen.
Vooglen-lied.
In groenen gaarde.
De sluimrende.
Gevangen.
Weifeling.
Bedwongene liefde.
Hoe kunt ge slapen?
Meiplanting.
Als.
Scheiden.
Afzijn.
Wensch.
Verbeidend.
Van een jagertje.
Een wevers-liedje.
't Looze molenarinnetje.
Een reistocht.
De liefste.
Schoolmeesters grafstee.
Molenaars dochtertje.
Trouw.
Van een ruiter en een koningsdochtertje.
Van twee koningskindren.
Van Brunenburg.
Jonker Gerard.

VELERLEI WIJSHEID. II.

Louwmaands eerste.
Dageraad.
Van komen en gaan.
Tegenspoed.
Teergeld.
Haat uit liefde.
Hoop.
Dwaze wenschen.
Koning zijn.
Eens in 't jaar.
Zeer doen.
Evenmaat.
Moeite.
Water, licht, lucht.
Kinderschoenen.
De "lui".
De kleinste.
Velerlei slapens.
Evenaar.
Voorjaarshope.
Twee sterren.
Een kunststukje.
Het lied.
Fier en zacht.
Naar de ree.
In leed en schuld.
Zalig schreien.
Pelgrimslied.
Gebed des harten.
In smarte.
Met smachtend harte.
Vrijheid.
Ten hemelweg.
Overleden.
Gode alleen zij eere!
Oudejaars afscheid.
De bewaarschool.

ZEDENSPIEGEL IN SPREUKEN. II.

Zedenspiegel.
Op slot.
Een gouden boerenspiegel.
Aanhangsel in onrijm.
Vijftig mudden zaaikoren.
Geen plekjen onbezaaid.

Oct 70 No 52a

P.U.G.

DE BUNDEL: TER ZEE.

NEDERLAND EN DE ZEE.

1.

Uit zee hebt Gij uw grond gewrocht,
o Nederland — en wat onze oogen
In uw lands-ouw bewondren mogen;
Uw rijkdom hebt ge in zee gezocht,
En uit haar diepe, wilde golven
De reinste parels opgedolven.

2.

Als Visschersvolk staakt Gij in zee
En bracht, na strijd van tachtig jaren,
Als oorlogschatting van de baren
Euroop de Vrijheid en de Vree;
En zaagt, voor 't dundoek van uw kielen
Elk Volk in vreeze en eerbied knielen.

3.

Naar Zee, naar Zee het oog gekeerd:
Al wat er groots was in 't Verleden,
Al wat gij groots hoopt van het Heden,
Zij dáar geleerd, vereerd, verweerd! —
Weer blink' dat Blad van Uw Historie
Van vrijheid, geestkracht, welvaart, glorie!

VLAGGELIED.

o Schittrende kleuren van Nederlands vlag,
Wat wappert gij fier langs den vloed:
Hoe klopt ons het harte van vreugd en ontzag
Wanneer het uw banen begroet!
Ontplooi u, waai uit nu, bij nacht en bij dag,
Gij blijft ons het Teeken, o heilige Vlag,
Van Trouw en van Vroomheid en Moed!

Of is niet dat Blauw, in zijn smetlooze pracht,
Der Trouw onzer Vaadren gewijd?
Of 'tuigt niet dat Rood van hun manlijke Kracht
En Moed, in zoo menigen strijd?
Of wijst niet die Blankheid, zoo rein en zoo zacht,
Op Vroomheid, die zegen van Gode verwacht:
Den Zegen, die éenig gedijt?

Waai uit dan, o Vlag! — Zij een tolk onzer bee
Om Trouw, en om Vroomheid en Moed.
De Wereld ontzie u op golven en ree....
Maar — dáaldet gij ooit op den vloed —
Wij heffen uw Wit uit de schuimende Zee
En voeren naar 't Blauw van den Hemel u mee....
Al kleurt zich uw Rood met ons bloed!

RECHT DOOR ZEE.

1

Recht door Zee, recht door Zee!...
Dat klinkt Neerlandsch op de lippen:
Recht door branding en langs klippen
Of het Oorlog zij of Vree!
Of des Vijands vloten 't keeren,
Of ons ijzren ketens weren...
Als voorheen op Chattams ree
Klink het moedig: "recht door Zee!"

2

Recht door Zee, recht door Zee!
Dat klinkt Neerlandsch uit het harte:
Of 't in vreugde zij of smarte,
Op den vloed of aan de ree;
Moog verleiding u omzweven,
Moog geweld uw ziel doen beven,
Zonder strijd wacht u geen vree...
Vaar in Alles "recht door zee!"

EEN TRIOMFANTELIJK LIED VAN DE ZILVERVLOOT.

1.

Heb-je van de Zilveren Vloot wel gehoord,
De Zilveren Vloot van Spanje?
Die had er veel Spaansche matten aan boord
En appeltjes van Oranje!

REFREIN.

Piet Hein, Piet Hein,
Zijn naam is klein,
Zijn daden bennen groot:
Die heeft gewonnen de Zilvervloot!

2.

Zei toen niet Piet Hein, met een aalwaerig[1] woord:
"Wel, Jongetjes van Oranje,
"Kom klim reis aan dit en dàt Spaansche boord,
"En rol me die mat van Spanje!"

REFREIN.

Piet Hein, Piet Hein, enz.

---

[1] Aalwaerig, in zijn *oudste* beteekenis: = *ernstig-eenvoudig.*

3.

Klommen niet de Jongens als katten in 't want
En vochten ze niet haast als leeuwen?
Ze maakten de Spanjerds duchtig te schand,
Tot *in* Spanje klonk hun schreeuwen:

REFREIN.

Piet Hein, Piet Hein, enz.

4.

Kwam er nu nog eenmaal zoo'n Zilveren Vloot,
Zeg, zou jelui nòg zoo kloppen?
Of zoudt gij u veilig, en buiten schoot,
Maar stil in je hangmat stoppen?

REFREIN.

"Wel! Neerlands bloed
"Heeft nog wel moed!
"Al bennen we niet groot,
"We zouen nòg winnen een Zilvervloot!"

DE RUYTER.

1.

Ik zing er, al van een Ruyter koen,
Maar niet van een ruiter te paard;
Toch was hij wel Engelsche dravers te gauw,
Hij maakte wel Fransche vervaard.

2.

Hij reed er, al op zijn houten ros,
De Zee in een ommezien rond,
En Landen en Stranden ze beefden voor 't ros,
Als 't brieschte met koperen mond.

3.

En wie maar niet snel ter zijde sprong
En wie voor Oud-Holland niet boog,
Dien sloeg er dat ros met zijn hoef, dat het bloed
Uit neus en uit ooren hem vloog.

4.

Toen was nog ons Land zoo stout en vrij,
Toen was het zoo krachtig en groot,
Maar 't ros werd al zachtjes vernageld en oud,
De Ruyter, de Ruyter is dood!

5.

Och Vlissinger Michiel, Ruyter koen,
We pantseren nu wel ons paard,
Maar wànneer zal 't draven en brieschen op Zee,
Als toen Gij er ruiter op waart?

DE KABELS LOS.

1.

De kabels los, de zeilen op,
Dat gaat er op een varen;
Al waren wij Sinjeurs aan wal,
Ons hart lei in de baren:
Een Hollandsch kind, dat is bekend,
Die vindt in Zee zijn element,
Joho, joho, joho, joho!
Die vindt in Zee zijn element!

2.

En zijn we zoo geen banjerds meer
Als in verleden dagen,
Toen ieder voor Jan-Companie
Een flikker had geslagen:
Toch zeilen wij op iedre Zee
Zoo goed nog als de beste mee,
Joho, joho, joho, joho!
Zoo goed nog als de beste mee!

3.

Hoezee dan, Jongens: in het want!
De handen uit de mouwen,
Laat Duitscher, Noor of Engelschman
Niet klimmen in je touwen,
Dàn kan je varen zonder peil,
Al blies de Nikker in het zeil,
Joho, joho, joho, joho!
Al blies de Nikker in het zeil!

JAN-MAAT.

REFREIN.

Te voet
Is goed,
Te paard is beter;
Maar wat een Nederlandschen gast
Het beste past,
Is... in den Mast!

1.

Schat van Oost- en Wester-strand,
Jan-maat haalt ze, zonder rusten:
Zie dien flinken, rappen kwant,
Goudmijn voor het Vaderland,
Levend Bolwerk onzer kusten!
Neerlands roem en steun is hij
Te oorlog of ter koopvaardij.

REFREIN.

Te voet
Is goed, enz.

2.

Hoe de stormwind buldren mag,
Hoe de kogels moordend gieren,
Neerlands fiere driekleurvlag

Laat hij wappren nacht en dag,
Laat hij onbedwongen zwieren,
En hij wankelt, zwicht noch wijkt,
Zoo de Dood die vlag niet strijkt.

REFREIN.

Te voet
Is goed, enz.

3.

Blijft zoo flink van lijf en ziel,
Jan-maats! Hollanders of Zeeuwen:
Denkt om Bestevaar Michiel
Op het dek en in de kiel;
Bidt als lamren, vecht als leeuwen: —
Hart van goud en arm van staal,
'k Groetje nog als Admiraal!

REFREIN.

Te voet
Is goed,
Te paard is beter;
Maar wat een Nederlandschen gast
Het beste past,
Is... in den Mast!

NAAR ZEE.

1.

Ferme jongens, stoere knapen,
Foei, hoe suffend staat gij daar!
Zijt ge dan niet welgeschapen,
Zijt ge niet van zessen klaar?
Schaam je, Jongens! en ga mee
Naar de Zee, naar de Zee!

2.

Dat's een leven van plezieren,
Dat's een leven van stavast,
Zoo de wereld rond te zwieren
In het topje van den mast:
Thuis te zijn op iedre ree....
Kom ga mee, naar de Zee!

3.

Ben je een hachje... vaar ten Oorlog
('t Is, eilaas! méest voor de grap...);
'k Weet een allerbest Kantoor nog
Als je wilt ter Koopmanschap;
Maar, òf ge Oorlog zoekt, òf Vree,
Alle twee vindt ge op Zee.

4.

Laat ze pruilen, laat ze druilen,
Laat ze schuilen aan het strand;
Loop Jan Salie op zijn muilen
Jan Courage kiest het want: —
Holla, Bootsman! alles ree?
Wij gaan mee naar de Zee!

LICHT MATROOS.

1.

Geertemeu! dáar leit mijn schip: —
Al die stengen en die touwen
(Kunt ge er wel het oog op houen?)
Kan ik noemen in een wip:
En in 't topje van de ra
Klimt me nog geen ander na!

2.

Blaast een stoker om den mast,
't Zou een kerel moeten wezen
Die me voor mijn lijf deed vreezen,
Moest er nog een touwtje vast:
Och je leert zoo gauw en goed
Als je wil... àl wat je moet!

3.

't Is mijn leven en mijn lust
Om maar altoos rond te zwerven:
Meutje — als U komt te sterven
Kom ik nóoit weer aan de kust:
Nou, aju! — wees wel te moe....
Dat gaat naar Oostinje toe!

OM 'T EVEN.

1.

Ver van huis of dicht bij honk,
'tIs me al om het even;
Slecht en recht, of praal en pronk,
'tIs me al om het even;
Rijk als Cresus, arm als Job,
'tIs me al om het even,
Als ik maar in 't ruime sop
Neerlands vijand mag doen beven
En wie kwaad wil — 't is me om 't even —
Slaan mag op zijn kop!

2.

Schrale kost, of goede sier,
'tIs me al om het even;
Melk of water, wijn of bier,
'tIs me al om het even;
Wittebrood, of roggebrood,
'tIs me al om het even,
Als ik maar in vreugde of nood
Hebben mag een eerlijk leven,
Of — het is me al om het even —
Of een fermen dood!

IN DE HAVEN.

Een Scheepjen in de haven landt,
  Gevuld met specerijen;
En menig flinke, jonge kwant,
Met buidels, vol tot aan den rand,
  En harten, vol verblijen.

Wel geurig kruid, wel blanke munt,
  Wat zult ge nu gaan dwalen;
't Is, of ge nimmer einden kunt,
Zoo komt, van ieder hoek en punt,
  Een ieder van u halen.

Maar... als dan 't schip is leeggehaald,
  Vindt Koopman en vindt Reeder
Zijn Specerij met goud betaald:
Doch — als Uw zilver is verdwaald
  Matroos!... waar vindt ge 't weder?

Een bèetje pret, ná leed en last,
  Wie zou het U misgunnen?
Maar — niet de zeilen vòlgebrast...
Toe! leg een reefje, waar het past:
  Het zou eens s t o r m e n kunnen!

SCHIPPERS-DEUN.

De wind waait uit den Oosten:
Ten Oosten moet ik varen;
En, die mij ànders drágen,
De witbeschuimde baren,
Doen nu mijn schip vertragen: —
Ik zal me moeten troosten!

Voor anker wil ik draaien
Goedmoeds en zonder klagen:
Wie 't ànders niet kan maken,
Die moet geduldig dragen,
Wil hij aan lij niet raken...
't Zal éens wel Westlijk waaien!

Contrarie in de stroomen,
Contrarie in de winden,
Zóo is, bij nacht en dagen,
Ons lieve leven, Vrinden!
Maar... wachten en verdragen
Dàt doet ons 't òverkomen!

VOOR- EN TEGENWIND.

Gaat het tégen-wind, me-Vrind!
Laat een Schipper U dan leeren
Te laveeren:
Doe, alsof je er niet naar vroeg
Om aan gindsche kust te komen,
Maar zeil voort met wind en stroomen...
En — ben je eenmaal ver genoeg,
Wend dan over de' andren boeg!

Gaat het vóor-de-wind, me-Vrind!
Leer van Stuurlui dan, bij 't zeilen
Steeds te peilen:
't Water schijnt soms diep genoeg
En er staat allicht geen baken....
Maar 't is kunst, weer vlot te raken
Als òf wind, òf stroom, te vroeg
't Scheepjen op het droge joeg.

Vóor of tégenwind, me-Vrind,
Leer U werken — leer U wachten,
Dag en nachten!
Haastig, komt altoos te vroeg,
Neuswijs, zal het minste weten,
Dom, heeft altijd wat vergeten,
Langzaam, komt nooit tijds genoeg....
Kies dus steeds den rechten boeg!

LANGS 'T WALLETJE.

1.

Langs het walletje te varen
Als men wind noch stroomen kent,
Zal voor 't stranden u bewaren: —
Wie naar 't midden van de baren
Onbesuisd den steven wendt,
Heeft zich zelven aan te klagen
Als zijn boot wordt stuk geslagen.

2.

Och! 'k zag op de wilde stroomen
Van de diepe levenszee
Menig' varen zonder schromen,
Die wel nooit terecht zal komen
In de haven, op de ree: —
Wie nog Stuurmanskunst moet léeren,
Blijv' langs 't Walletje laveeren!

STUURLUI.

De beste Stuurlui staan aan wal,
  En turen door hun vuisten;
Ze weten 't nòg — ze wisten 't àl —
Ze zijn, van louter wijsheid, mal....
  Maar roeren vin noch knuisten!

Ik ken er éen, ik ken er twée,
  Ze staan op alle kaaien,
Ze sturen alle scheepjes mee; —
't Is, of de winden van de Zee
  Op hun kommando waaien!

Hoor' Jongens! als Ik steek van wal
  Tot zeilen of tot roeien,
'k Geef om die praatjes niemendal...
De bèste Stuurlui staan aan wal:
  Ik, vaar maar... met de goeien!

HARINGVISSCHEN.

Haring! Hollands Zeebanket,
Vroeger kwam je in gróoter hoopen:
't Schijnt, het tij dat is verloopen,
Zijn de bakens wel verzet?
Och ik vrees, de jonge Maats
Visschen nog op de oude plaats!

Vroeger wist een licht matroos
Wáar men reven moest en peilen,
Wáar men "alles vol" kon zeilen,
Wáar men veilig ruimte koos;
Wáar men, met éen enklen slag,
Halve lading vangen zag.

'k Bid-je, Mannen aan het roer,
('t Geldt de welvaart van den Lande!)
Stuur toch niet, met scha en schande,
Als je nooit ten haring voer: —
Wilt gij glorie en profijt,
Zorg, dat ge bevaren zijt!

MET DEN HENGEL.

Vangt er één een oude schoen,
De àndre staat er bij te hijgen
Van den morgen tot den noen,
Of hij niet 'reis bèet mag krijgen,
En benijdt zijn kameraad,
Dat hij *iets* naar boven slaat.

Snuggre vischjes! Gij doet wel,
Van u niet te laten vangen!
Plaag de sukkels met uw spel;
Doe ze hangen en verlangen: —
Om dat morsen met een pier
Geef ik waarlijk niet een zier.

Neerland! zet uw Netten uit,
Visch met Fuiken op uw stroomen,
Dat er eens een fiksche buit
In uw leege kaar moog' komen:
Wat je met den Hengel trof,
Dat is katvisch... of een slof.

DE REDDINGBOOT.

Wakkre jongens, Neerlands trots!
Waar ons hart van kan verdagen,
Als gij 't rappe lijf durft wagen
In het woedend golfgeklots;
Die gevaren vreest, noch dood,
Als gij redden kunt uit nood!

't Grove buis om forsche borst
Dekt een harte vol erbarmen
Als ge een drenkling in uw armen
Door de wilde branding torscht:
Als gij Wijf en Kroost vergeet
Bij des Scheeplings bangen kreet.

't Is een stuk, Oud-Holland waard! —
Brave Mannen in den Lande,
Trouwe Wachters op den Strande,
Moog' je lang nog zijn gespaard:
Of geen Mensch uw Namen weet'...
'k Denk, dat God ze niet vergeet!

NOORD-ZEEBAD-LIED

VOOR DE JONGENS VAN 'T KLEINE LOO [1].

1.

De wolk omhoog — de zee beneen:
De duintop blinkt van glansen;
't Is, of de pinkjes om ons heen
Met gindsche stoomboot dansen....
Hei! — bij die reuzendanspartij
Daar hooren Hollands jongens bij!

2.

De wolk omhoog — de zee beneen:
De duintop blinkt van glansen;
De baren stormen om ons heen,
De naakte jongens dansen
En springen, hand aan hand, in 't nat,
Dat op hun borst in vlokken spat.

3.

Noordwest... Noordwest! Dat 's prachtig weer
Voor Hollands ferme knapen:
Gij, Bloedjes! die op donsen veer

[1] *'t Kleine Loo*, achter 't Huis Ten Bosch bij 's-Gravenhage: Kostschool van mijn Vriend H. R. MESKENDORFF. De Jongens gingen driemaal 's weeks naar Scheveningen.

Thans rust hij, reeds sints 1864, van veeljarig getrouw en liefdevol arbeiden aan de echt Nederlandsche vorming en ontwikkeling der Jeugd. Het *Kleine Loo* is sedert de eigendom geworden onzer geliefde Koninginne.

Nog tobbrig ligt te slapen,
Komt hier, als wij, met dartlen moed,
En worstelt met den wilden vloed.

4.

De branding keert... een zee van schuim...
Tsa, jongens, klaar de vuisten!
Komt, pakt haar bij haar meeuwenpluim
En beukt haar met uw knuisten;
En — gooit zij gierend u omveer,
Springt op, valt aan, en grijpt haar weer!

5.

De Zee — de Zee... zij was gewend
Voor Hollands arm te buigen,
En, tot aan 's werelds uiterst end,
Van vlag en roem te 'tuigen;
Hier, jongens! pakt haar nog 'reis goed...
Wie weet, wat ze eens voor U dan doet!

6.

De wolk verdunt — de zon breekt door:
De duintop blinkt van glansen,
De zeilen schittren in den gloor,
De blanke golven dansen;
Daar klinkt het sein: des Bootsmans fluit...
't Is tijd: Op, jongens! snel er uit!

DAGERAAD AAN ZEE.

Men gunne mij, een enkel mijner Verzen van breeder vleugelslag en zangwijs, te mengen onder het fladderen en kweelen mijner Volksdichten.

't Strekke als poging om, door beschrijvende Poëzie, 't Volk in te leiden tot de hoogere vormen onzer Dichtkunst, en (kan het!) op te wekken tot het leeren kennen en genieten der grootere meesterwerken onzer oudere en jongere Dichterschool.

Doch zoo het tevens (zij 't in andere gestalte) denzelfden geest kennen doet, die mij de *Volksdichten* ingaf; hetzelfde hart, dat zijn Land en Stam lief heeft, en beiden dienen en heilbrengen wil met al zijn gaven en genegenheden... maar beiden ook toornen kan en vermanen durft, als zij zich het Verleden onwaardig betoonen, of doen wanhopen aan de Toekomst — dan geve het nu getuigenis mijner Blijdschap, over den (in de laatste 25 jaren vooral!) weer ontwaakten Volksgeest, welke den pijnlijken indruk heeft geheeld, en het somber voorgevoel heeft beschaamd, die de jaren 1832—1842 mij gaven.

"Dageraad aan Zee" toch, is in dat zwarte tijdperk geschreven — en wie 't in den Muzenalmanak voor 1843 nog eens wil naslaan, zal ('t zij hij dien tijd al dan niet met mij doorleefd, doorleden en doorstreden heeft) weten of bespeuren, wat er toen in mijn ziel omging.

Thans echter — en sedert 1848 teekenen zich de voorboden van dien nieuwen dageraad telkens bemoedigender af voor 't oog mijns geestes — thans zie ik, o mijn geliefd Nederland!... mijn, tot frissche kracht ontwaakt Volk! — dat er voor U een twéede levensdag *kan* aanbreken, *is* aangebroken!

Bevestig dan mijn thans gewijzigd lied U in de overtuiging en wilskracht, om, voor Uzelven als voor Europa, opnieuw (zij 't in meer ònstoffelijken zin dan weleer!) in *elke* levensrichting te worden, wat ge geweest zijt...

"In tijden, toen het verste land uw vlag
Hoog boven allen, vroolijk wappren zag,
En voor den staf van Hollands Admiraal
Zich nederboog met vreeze en diep ontzag...."

de poolstar der Vrijheid, de rots der Volharding, het zwaard des Rechts, het olijfblad der Verdraagzaamheid, de lauwertak van Wetenschap en Kunst, de pijlbondel der Eendracht, en 't plechtanker van het God-betrouwen!

1870. H.

Mijn Holland, Land van mijn geboorte!
trotsch
Verborgen in de sluiers van uw lucht,
Mijn oog bemint uw duin, mijn oor 't gerucht
Der breede golven... wen met woest geklots
Het schuimend nat voor 't kil Noordwesten vlucht,
Of dartlend speelt bij Zuiderwindgezucht. —
Maar méest bemint mijn ziel uw eedlen naam,
De glorie onzer Vaadren,
en den stam
Waaruit 's Lands roem en vrijheid oorsprong nam;
En "Holland en Oranje" heeft, te saam,
Als strijdleus, vaak geklonken uit mijn mond,
Toen 't hart mij fierder klopte... als wijd in 't rond
Het Vaderland den blijden oogblik sloeg
Op hem, die 't grove kleed des krijgsmans droeg.

Maar thans, wat sluimert gij,
en geeft den roem
Voor zooveel strijds en kostbaar bloed behaald
Vrijwillig op?
Wie Glorie ijdel noem,
Kent niet de veerkracht, waar ze 't hart mee staalt,
De zeedlijkheid verhoogt,
wat edel is en goed
Ontwikkelt,
en het traag en kruipend bloed
Met hooger drift en leven bruisen doet;
Hij weet niet — dat de Grondslag van den Staat
Op de Achting rust, die 't Volk zich Zèlf bewijst;
Dat groot is, wie zich groot gevoelt;
dat rijst
Wie zich verheffen durft;
dat òndergaat
Wie wanhoopt aan zich Zelf — en aan zijn Kracht!

H.

(Zie mijn Gedicht: "Hasselt"; *Gids*, Augustus 1837.)

DAGERAAD AAN ZEE.

I.

De morgen daagt:
En dooft den bleeken glans
Van 't dungezaaid en sluimerziek gestarnt'...
En de uchtenddamp, die wemelt aan den trans,
Duikt weg voor 't licht, dat in het oosten barnt;

Een frissche koelte jaagt het trillend schuim
Der breede golven, brekend op het strand,
In blanke vlokken over 't rulle zand;
En 't zonlicht giet zich uit door 't blauwe ruim,
En spiegelt zich in 't levend diamant
Van 't krinklend nat,
dat, spelend om mijn voet,
Zijn zilver smelt in 't goud van de uchtendgloed.

o! Dikwijls heeft mijn oog in 't dichte Woud
Uw scheemrend licht, o dageraad, bespied;
Het glinstren van uw stralen langs het hout
En 't spranklen van uw vonken in den vliet!...
Dan wektet gij met gouden vingertop
Het sluimrend loof van eik en popels op,

En opendet met de' adem van uw mond
Het hulsel van den wilden rozeknop,
En dronkt den dauw
en vaagdet drop bij drop
Van bloem en blad, nog buigend naar den grond:

En wat Natuur aan stem en klanken heeft
Als de uchtendwind langs bosch en akker zweeft...
Het ruischen in de toppen van 't geboomt',
Het suizen waar het jeugdig loof van trilt,
Het ritslen van het opgeschrikte wild
En 't murmlen van de beek, die dalwaarts stroomt,
Het kraken van het versche heidekruid,
Het biegegons, en 't snorren der kapel,
Der vooglenlied,
dat, sleepend, dartel, schel,
De lucht doorzweefde met bezield geluid....
't Smolt alles saam in duizendstemmig koor;

En 't was me, als drong, bij 't loflied der Natuur,
Die morgenstraal van albezielend vuur
Met de eigen kracht tot in mijn boezem door.

Hier rijst gij éenzaam over 't naakte strand,
En wekt geen leven door uw milden gloed!
Hier opent zich geen bloem in 't dorre zand —
Slechts 't brullend golven van den woesten vloed
Juicht, u ter eer, den wilden morgengroet.

Toch zijt gij schoon, oneindigheid van licht!
Wanneer ge breekt door 't vaal en nevlig grauw,
En langzaam zich een tint van scheemrig blauw
Aan de oosterkim vertoont voor ons gezicht: —
Een purpren streep omboordt den westertrans,
En scheurt de lucht en golven van elkaar,
En schichtig blinkt een helderwitte glans
Ter branding uit
en spat, van baar tot baar,
In zilvren sterren glinstrend naar omhoog; —
Nu rijst het zwart der golven voor ons oog
En tooit zich grillig op met groen en goud;
En duizend tinten wisslen aan den boog
Zich statig welvend over 't woelend zout.

Nog toeft de zon: —
Een glimp van rozenrood
Speelt door de lucht, en kleurt de blanke kruin
En 't gele helm van hoog en lager duin;
Maar aan de kim breekt uit der wolken schoot
Een zee van vlammen over strand en vloed,
En lucht en duin ontbranden in dien gloed
En aard en hemel smelten voor 't gezicht
In louter vuur, in louter licht!

II.

Wèl zijt gij 't beeld van d' éersten Scheppingsdag,
o Dageraad,
wanneer gij strand en zee
Begroet en toelonkt met uw zonnelach!

Wel voert gij ons op luchte vleuglen mee
En maalt den geest het Wordingsuur der Aard,
Toen 't Englenheir haar Schepper hulde bracht!

Nog drijft zij woest en ledig door den nacht: —
En wat ze strijdigs in haar schoot bewaart,
Woelt vormloos in des bajerts diep dooreen:
Maar 's Heeren geest zweeft langs de waatren heen,
En door den sluier,
die nog zwart en dicht
Met looden zwaarte de' afgrond houdt bedekt,
Dringt Godes woord,
En mèt dat woord:
Het Licht! —

Onpeilbaarheid van glansen en gena,
Almachtig woord dat ons ten leven wekt,
— Het worde Licht!
Nog ruischt gij vroeg en spa
Van 's werelds aanvang alle heemlen door;
En waar gij klinkt, ontsteken op uw spoor
Zich duizenden van zonnen;
En een koor
Van Englen knielt,
ootmoedig het gezicht
Bedekkend met hun vleuglen —
dankend neer:
En verder ruischt het voort, van sfeer tot sfeer,
En de Eeuwigheid geeft juichende het weer:
Het worde licht, het worde Licht!

III.

"Gij Dageraad, die opstijgt uit den vloed,
o Wees me een teeken van den Heer...."
Zóo bad
Ik — diep geschokt en met geprangd gemoed,
In lang vervlogen tijd... toen krank en mat,
Ge als speelbal van Euroops verbonden kracht,
Mijn Land en Volk!... verkwijnde' in diepen nacht:
Toen 'k eenzaam ronddwaalde aan uw eenzaam strand,
Het oog gevest op 't ledig ruim der zee,
Waar slechts een enkle visschersboot
in stee
Der wolk van schepen met uw jeugd bemand
't Verschiet bepaalde:
En waar mijn luistrend oor
In plaats van grof geschut of zegekreet
Of der matrozen wild en vroolijk koor,
— In 't woeste golfgebrul — mij, streng en wreed,
Een stem van hoon en weeklacht hooren deed:....
"Gij Dageraad, die opstijgt uit den vloed,
"o Wees me een teeken van den Heer —
Zijn macht
"Doorstroom' met godlijk vuur het kilste bloed,
"En wekke ons Volk tot nieuwe levenskracht;
"o Schenk een straal van hoop aan mijn gezicht:
"Het worde licht, het worde Licht!"

En thans, mijn Nederland!...
uw grond bestraalt
De Morgen weer, van 't koestrend zonnelicht

Waarin des Voorzaats fiere beeldnis praalt
Voor 't, nu weer òpgeheven, aangezicht!

"Of bracht niet de Aarde éens schatting U en groet,
Of boog Euroop niet needrig aan uw voet,
En boog,
niet enkel voor uw Overmacht,
Niet enkel voor uw Nijverheid en Goed,
Niet enkel voor uw Dapperheid en Kracht, —
Neen!... boog voor Trouw en Deugd en Schoonheidszin,
Voor Godsvrucht die uw templen heeft bewoond,
Voor Wetenschap met lauwerloof gekroond,
Voor Gastvrijheid der ballinge betoond,
Voor Staatskunst, Vroedigheid en Vrijheidsmin; —
En juichte in heil en welvaart,
als uw blik
Het vree beloofde,
en kromp ineen van schrik
En sidderde, bij 't fronsen van uw hoofd!

En nu..."
Goddank! uw glans, hoe lang verdoofd,
Herrees aan de ochtendkim — o gord u aan
Om, vrank en vrij en moedig, pal te staan
Voor alles ... wat in kennis, deugd en kracht
Oud-Holland roem en rang en rijkdom bracht:
En èlken morgen klink' voor U dat woord,
Klink' 't in uw harte, en ruische voort en voort,
Dat woord des Levens, waar de Nacht voor zwicht:
"Het worde licht, het worde licht....
't Is Licht!"

AANHANGSEL.

VII NOVEMBER-LIEDJES.

1813—1863.

Bij deze November-liedjes herinnere men zich de Feestplaat van **Aug. Allebé**, welke door de zorg van het *Nederlandsch Onderwijzers-Genootschap*, ter herinnering aan Neerlands Verlossing in 1813, bij den Uitgever C. L. BRINKMAN, het licht zag.

De Zes Tafereelen dier Plaat zijn:

I. **Op den Kneuterdijk**, 11 Nov. 1813.

HOGENDORP, VAN DER DUIN VAN MAASDAM, VAN LIMBURG-STIRUM en KEMPER, in 's-Gravenhage 's nachts tezaamgekomen, om de Verlossing des Vaderlands te beramen.

II. **Aan den Buitenkant**, 15 Nov. 1813.

De omwenteling te Amsterdam: 't joelende volk bij den brand der Douanen-huisjes.

III. **In 't Voorhout**, 17 Nov. 1813.

De zoons van HOGENDORP, die 't éerst, te 's-Gravenhage, met een Oranje-kokarde een Franschen Schildwacht voorbijgaan (hij keert zich maar om, alsof hij 't niet zag!) — en daardoor 't sein geven tot "Oranje boven."

IV. **Voor de Muiderpoort**, 24 Nov. 1813.

De eerste Kozakken te Amsterdam; op den dag van Woerdens plundering en moord.

V. **Te Scheveningen**, 30 Nov. 1813.

Oranjes overkomst uit Engeland.

VI. **Op 't Haarlemmerplein**, 2 Dec. 1813.

Oranjes intocht te Amsterdam.

Gelijk de November-liedjes, in aanhef of refrein (en in zangwijze) [1], met voordacht herinneren aan Volksdichten uit dezen Bundel, welke reeds in den mond en in het hart des Volks leefden, zoo is, meer bepaald nog, N°. VII, het **Vlaggelied** (Blz. 4 hiervóor), toegepast op den 17den November 1863, ten Gedenkdage van 't, door HOGENDORP en de Zijnen, opvatten van 't Bewind, in naam des "Princen van Oranje."

---

1) De Zangwijs — waarvan de noten bij de liedjes waren gevoegd — was van I, II, IV en V van Dr. J. J. VIOTTA; van VI van WILHELMUS SMITS, en van III van mij.

I.

OP DEN KNEUTERDIJK.

11 November 1813.

Van Mannen in Oorlog, van Mannen in Vree,
Oud-Holland! daar mocht je van spreken;
En riep je te Land, of riep je ter Zee,
Ze bleven niet in gebreken....
'k Zie thàns geen hand
Die zee en strand
Ontboeit uit smaad en ijzren band: —
Wie redt het lieve Vaderland?

Daar komen Vier Mannen te zamen bij nacht,
En spreken van Zeven daarneven,
Die goed en die bloed, die wijsheid en kracht
Voor 't arme Land willen geven;
Één hart, één hand! —
o Kloeke band
Van Moed, van Vroomheid en Verstand,
Tot heil van 't lieve Vaderland.

En 't ruischt door den nacht heen, en ruischt langs de zee,
En ruischt langs lands-ouwen en kusten:
"Daar zijn weer je Mannen van Strijd en Vree,
"Waak op, wie zou er nu rusten?"
Mijn Land, mijn Strand
Verbreek uw band;
Op God het oog, het zwaard ter hand:
Roep luid: "Oranje en Nederland!"

II.

AAN DEN BUITENKANT.

15 November 1813.

"Oranjehoutje kan geen kwaad!"....
't Had lange niet geklonken;
Toen sprongen gloed en vonken
In eens tot vlammen uit op straat:
Toch zal 't ons nooit berouwen,
Wilhelmus van Nasouwen!

En bij het blaakren van dien vlam,
En 't siddren der Douanen
Voor onze Oranjevanen,
Klonk 't, wijd en zijd, door Amsterdam:
"De handen uit de mouwen
"Voor Willem van Nassouwen!"

"Al is ons Prinsje nog zoo klein,
"Alével zal hij wezen
"Wilhelmus uitgelezen,
"Alével zal 't Oranje zijn;
"'k Wil Stam en Riet behouen:
"Wilhelmus van Nassouwen!"

Maar dán — blusch uit, o Burgerij!
Het vuur van post en wanden:
Laat slechts in 't harte branden
Het Vuur, dat Vroed maakt, Vroom en Vrij! —
Dan kan op U betrouwen
Wilhelmus van Nassouwen.

III.

IN 'T VOORHOUT.

17 November 1813.

Schildwachtje, wend je hoofd zoo niet:
't Is Oranje, 't blijft Oranje!
Of je nu schik hebt, of verdriet,
Toch is 't Oranje, dat je ziet: —
't Is Oranje, 't blijft Oranje,
't Is Oranje boven!

Zij 't wat verbleekt in Achttien jaar,
't Is Oranje, 't blijft Oranje,
't Heeft toch nog glans genoeg, 't is raar,
Dat het je haast verblindt, niet waar?
't Is Oranje, 't blijft Oranje,
't Is Oranje boven!

Wil je mijn kop? — Grijp dan maar aan
Toch Oranje, toch Oranje,
Zal op mijn hoedje blijven staan,
Of je mijn hoofd al af mocht slaan:
Toch Oranje, toch Oranje,
Toch Oranje boven!

IV.

VOOR DE MUIDERPOORT.

24 November 1813.

De trom is geroerd, de poort is dicht;
De wapens blinken in 't avendlicht,
Tot strijd op dood en leven:
"Gedenk aan Woerden: aan Vrouw en Kind!" —
Ai! wat er harten beven....
Daar kwam de Kozak — als Vrind!

"In Naarden zij nog het nest niet leeg,
"Langs Wesep dan maar! en roep terdeeg
"Hoerah! naar Amstels beemden:
"Dáar ducht elk man nog voor vrouw en kind...
"We zijn geen wilde-vreemden:
"Hoerah! de Kozak is Vrind."

Kozakje kom hier! zet weg je lans,
Maak vuur: Wij schaften een flinke schrans,
En wijn — al was 't Champanje!
En als je dan alles kostlijk vindt,
Roep dan: Hoezee Oranje!
In plaats van Hoerah — mijn Vrind.

V.

TE SCHEVENINGEN.

30 November 1813.

Heb je van de Zilveren Vloot wel gehoord,
De Zilveren Vloot van Spanje?
Ik weet van een Schip, dat méer had aan boord,
En enkel toch maar Oranje! —
't Is hout
Meer waard dan Goud:
Het stevent door de zee
En brengt Prins Willem — brengt Vrijheid en Vree,
Brengt Heil en Eendracht aan Neerland mee.

Spraken ook in Engeland Vreemden en Vrind:
"Och, blijf nog maar wat, Oranje!
"Je raakt ginds aan lij, door stroomen en wind!"
Toch stapt Hij ter scheepskampanje:
"Mijn Land
"Roept van zijn strand,
"Prins Willem, sta me bij!
"Vergéefs zal Neerland niet roepen om Mij....
"Vaar toe, Matrozen! te loef of lij!"

Hoor je nu dat juichen aan Schevelings kust,
Dat roepen: "Oranje boven!"
En zie je dat snikkend schreien van lust?
Daar is Hij — je mag 't gelooven! —
God dank
Alle eeuwen lank:
Ons Neerland is gered
De Vrijheid steunt weer op Zwaard en op Wet,
Nu hier Prins Willem zijn voeten zet!

——

VI.

OP 'T HAARLEMMERPLEIN,

2 Decemer 1813.

"Wilhellemus al van Nassouwe,"
God lof, nu is uw Volk uit nood!
Gij bleeft het Vaderland getrouwe,
Wij blijven 't U tot in den dood:
Wij geven goed
En bloed
Voor 't Land en U:
Als de éerste Willem van Oranje
Zijt Gij ons "Vader Willem" nu!

"Waarheen mijn voet ook werd gedreven,
"In alle leed en tegenspoed,
"Standvastelijk getrouw gebleven
"Is U mijn Princelijk gemoed:
"Ik bad in 't lot
"Tot God
"Voor 't Land en U:
"Met God wil 'k U ten Vader wezen,
"Mijn Kindren zijt gij Allen nu!"

Weg, Paarden! van dien Princenwagen,
Waai, Vlaggen! nu van allen kant,
Zoo als we in eigen Hart hem dragen,
Zoo trekke Hem ons' eigen Hand! —
De Leeuw brult luid
Nu uit:
"Weg Dwinglandij!"
Met God is Neerland en Oranje,
Veréend, voor Eeuwig groot en vrij!

VII.

VLAGGELIED,

17 November 1863.

1.

Gij schittrende kleuren van Nederlands vlag,
Wat wappert gij fier langs den vloed;
Hoe klopt ons het harte van vreugd en ontzag
Wanneer het Uw banen begroet:
Ontplooi u, waai uit nu, bij Nacht en bij Dag,
Gij blijft ons het teeken, o heilige vlag,
Van Trouw en van Vroomheid en Moed!

2.

Of is niet dat Blauw, in zijn smetlooze pracht,
Der Trouw onzer Vaadren gewijd?
Of 'tuigt niet dat Rood van hun manlijke Kracht
En Moed, in zoo menigen strijd?
Of wijst niet die Blankheid, zoo rein en zoo zacht,
Op Vroomheid, die zegen van Gode verwacht?
Den Zegen, die éenig gedijt!

3.

Toch sloeg eens 't Geweld Haar in smadenden band;
Geknot en verscheurd zonk zij neer...
Doch, plotsling! daar toonen langs velden en strand
Moed, Vroomheid en Trouwe zich weer!

Daar heffen Elf Eedlen, met krachtige hand,
De Vaan van Oranje — de Vlag van ons Land...
We zwaaien die thans, Hun ter eer!

4.

Waai uit dan, o Vlag! — Zij een tolk onzer bee
Om Trouw en om Vroomheid en Moed!
De Wereld ontzie u op golven en ree...
Doch — dáalt Gij op Strand weer of Vloed,
Wij heffen uw Wit uit de schuimende zee,
En voeren naar 't Blauw van den Hemel u mee —
Al kleurt zich uw Rood met ons bloed.

Oct 70 N°52

DE BUNDEL VAN TROUWEN.

TROUWEN.

Trouwen... wat — o Jonk Geslacht!
Wordt er weinig vaak gedacht
Bij dat innig schildrend woord:
't Paar,
Dat trouw elkaar
Behoort,
Trouwt: — wordt één in éene Trouwe...
Och! waar' 't ieder Man en Vrouwe!

SPIJTIG.

1.

Liefje! hoe keekt ge zoo spijtig en gram:
Liefje! hoe kon-je zoo grauwen en snouwen,
Als er een knaap, met het plan om te trouwen,
Eens om een eerlijk vrijagetje kwam?
Meenes, mijn maagdeke! kon het niet wezen;
't Heeft wel, misschien, heel wat ànders bedied...
Immers, 'k heb gistren nog ergens gelezen:
"Al die zoo keffen, bijten niet!"

2.

Doch — daar een elk niet zoo wijs is als ik,
('k Heb ook pas gistren die wijsheid gekregen)
Werden de jonkmans bedrukt en verlegen;
Dropen de vrijers van 't huis af met schrik;
Mei en November, ze keerden en kwamen:
Al uw vriendinnetjes gingen ter trouw...
'k Zag er geen bloemen of groen om uw ramen,
Nu kijk-je spijtig.... van berouw!

3.

Spijtig màakt spijtig, — dat zij tot een leer:
Niet maar den eersten, den besten, te nemen,
Doch bij een brave ook zoo nuffig niet temen,
Dàt strekt een vrijster tot heil en tot eer.
Thans is het vruchtloos uw tooien en rijgen,
Hadt gij ook vroeger uit twintig de keus...
Liefje, wie 't onderst ter kan uit wil krijgen,
Die krijgt het deksel op zijn neus.

OPSCHIK.

Lintjes en strikken,
Strookjes en kwikken,
Wat is ons Neeltje toch bijster mooi!...
Vogeltjes, met zoo'n pronk van veeren —
Denken de Heeren:
Dienen wel in een "gouden" kooi!

Lintjes noch strikken,
Strookjes noch kwikken,
Wat is ons Anneke simpel net...
Vogeltjes, die heur voeder zoeken —
Denken de Kloeken:
Hoeven niet op zwart zaad gezet!

Lintjes en strikken,
Strookjes en kwikken,
Vrijers voor Neeltje, daar krielt het van...
Vogeltjes moeten nestjes bouwen —
Denken de Trouwen:
Anneke, heeft al lang een Man!

VEERENBED EN STROOMATRAS.

1.

Als de zon schijnt door de ruiten,
Ligt mooi Mieke op 't veerenbed;
Schuifgordijnen, blank en net,
Sluiten 't ochtendlicht nog buiten.
't Dekentje lijkt wel satijn,
Sneeuw het laken, peul en kussen....
Och! wat moet dat heerlijk zijn,
Zóo zich nog in slaap te sussen,
Wakend-droomend over pret
In een lekker veerenbed!

2.

Eer de zon nog van de kimmen
Spiegelt in 't gebroken glas,
Zie ik van haar stroomatras
't Arme Klaartje haastig klimmen;
Rillend onder 't pover dek,
Toefde ze al op 't ochtendgloren,
En ze poetst haar klein vertrek
En zich zelv' nu naar behooren,
En ze werkt zich moe, maar warm...
Wat is 't arme kind toch arm!

3.

Maar — o wonder!... in het huisje,
Waar ik 't arme Klaartje eens zag,
Vond ik Mieke laatst: ze lag
Heel verlaten in dat kluisje;
Ziek en arm: — het beddedek
Was gescheurd, en smerig 't laken;
Ellend dwaalde door 't vertrek,
Honger las ik op haar kaken....
't Eenigst wat zij had gered,
Was dat lekkre veerenbed!

4.

En toen 'k opzag na een poosje,
Kwam ons Klaartje, met een mand
Vol verkwikking in de hand
Binnen: — blozend als een roosje!
Later werd het mij verteld....
't Vroegop werken, en het sparen,
Maakte Klaartje welgesteld! —
Maar nog steeds (en àl die jaren)
Schoon ze een steun der Armen was,
Sliep zij op haar stroomatras!

HET VARKENTJE.

1.

Meutjes kostbre pillegift,
(Maartjes zilvren beugeltasch)
Had een diamanten stift;
En ik meen, dat ze op dat pas
Vol van gouden rijders was.
Maar het duurde weinig jaren,
Of de rijders reden voort,
En ze hield geen rooden oord...
't Dartel meisken had van sparen
Nooit gehoord!

2.

Guurtje een steenen varken kreeg...
(Al wat peetmeu geven kon!) —
Maar het bleef niet lang toch leeg;
Want ze breide en naaide en spon
En vergaarde, wat ze won.
En na weinig, weinig jaren
Werd het varken zóo gezet,
Dat het barstte van het vet:
't Nijver meisken wist van sparen,
Wat een pret!

3.

Jaap dong lang naar Maartjes hand,
Schoon ze 'em steeds afkeerig was;
Nu, op 't boelhuis, kocht de kwant
Maartjes zilvren beugeltasch,
En hij liep er flink en ras
Mee naar... Guurtje — en zei: "Mijn boutje!
"Kijk me eens even vrindlijk an!
Wie zóo varkens mesten kan,
Wordt een béter boerevrouwtje....
Neem me als Man!"

EEN LIEDJE VAN KALK EN STEEN.

Kalk en steen dat metselt wel;
Zachte kalk en harde steenen:
't Schikt en voegt en vlijt zich snel
Tot een vast en trouw vereenen...
Bruid en Bruigom! wist gij 't wel?

Waart ge beide' als kalk zoo zacht,
Waart ge beiden hard als steenen,
Och! het was vergeefs getracht,
Nimmer zoudt gij u vereenen...
Bruidslui! hadt ge 't wel gedacht?

Blond en bruin van wang en haar,
Zachte en krachtige naturen,
Maken saam een kostlijk paar,
Voegen zich tot hechte muren...
Bruidslui! toe, probeer het maar!

VAN EEN BRUID EN EEN BRUIGOM.

De starretjes keken van boven neer,
Ze wouen een oogje houen;
Wij wandelden zoetjes al heen en weer
En vrijdden en zoenden in deugd en eer:
Wel starretjes! kijk maar van boven neer,
Het duurt er niet lang, of we trouwen!

Vier handen, twee stoelen, een tafel, een bed,
Daar kan men het leven bij houen;
De Bruigom kan werken, de Bruid is net,
Het huishouen is er al opgezet:
Zeg, starretjes! heb-je geen schik in de pret?
Het duurt er niet lang, of we trouwen!

NESTJES BOUWEN.

1.

't Zwaluwtje, dat zijn nestje bouwt,
Vliegt al op en neer,
't Maagdelijn, dat te Pinkster trouwt,
Dribbelt heen en weer;
Nog een strootje, nog een veertje,
Maak uw nestjes warm en zacht: —
Leed noch storm daar buiten deert-je,
Als een vriendlijk huis u wacht.

2.

't Zwaluwtje, dat intijds vergaart,
Krijgt een stevig nest;
't Maagdelijn, dat intijds wat spaart,
Maakt haar huisje 't best.
Zwaluw! wil-je een nestje bouwen,
Zoek het noodigst bij elkaar;
Lieve deerne! wilt ge trouwen,
Maak eerst kast en keuken klaar.

3.

Of ge toch zelv' al waart getroost
Bij gebrek en kou,
Denk hoe een lief, onschuldig kroost
Met u lijden zou:
Wilt verzinnen vóor 't beginnen: —
Denkt, gij Bruidegom en Bruid,
Komt Gebrek uw deurtje binnen,
Liefde vliegt uw venster uit.

EEN HOLLANDSCH RÔMERTJE.

1.

Ik heb een Hollandsch rômertje,
Dat vulde ik graag tot aan den rand
En dronk het uit,
Éens op het lieve Vaderland
En éensjes op mijn Bruid.

2.

Wat schenk ik in mijn rômertje? —
Ons Bier is doorgaans niet te best,
En flauw of zuur;
Jenever?... foei! dat is de pest:
En Wijn?... is al te duur.

3.

Gij, stuurlui 's Lands, die 't rômertje
Wel daaglijks vult met druivensap!
Zorgt wat voor elk:
'k Wensch je anders, tot je beterschap,
Wat Ik heb... water'nmelk!

RAADSELS.

1.

Bruidje, op 't tipje van te trouwen,
Weet ge, wat gij leeren moet,
Zoo u 't huwlijk niet zal rouwen?...
Raadsels raden — kort en goed!
Éerst het raadseltje van 't Harte:
Hoe het trouw in vreugde en smarte,
Trouw in weelde en zorg kan zijn; —
Dàn het raadseltje van 't Leven:
Hoe ge véel, van weinig, geven,
Water toovren kunt tot wijn!

2.

Dàn, hoe knap zijn, 't pover buisje
Maken kan tot Zondagskleed;
Dàn hoe reinheid, stulp en kluisje
Tot paleis te vormen weet;
Maar het méest, hoe de onweersbuien,
Schoon ze broeien, schoon ze kruien,
Vluchten voor den zonneschijn,
Die zijn milde, warme stralen
In der mannen hart doet dalen
Uit der vrouwtjes oogelijn.

3.

En — krijgt ge eens den hoogsten zegen,
Kindren, ('s levens besten schat!)
Raad: hoe Liefde eerst recht terdegen
Dient in 't goud van Ernst gevat;
Hoe de tucht en 't minlijk vreezen
Niet slechts kleertjes blank doet wezen,
Maar ook hartjes blank doet zijn; —
Hoe (in deugd en goede zeden)
't Armste kind, reeds hier beneden,
Vindt een goud- en zilvermijn.

4.

Bruidje! zoudt gij 't kunnen raden?
Was 't ook maar de helft ervan....
Geef gerust dan ('t zal niet schaden)
Hart en hand den lieven man!
't Laatste en beste raadsel tevens
Zal ik, als 't Geheim des levens,
Dan uw huwlijksgift doen zijn....
"Hoe een vrouw in oude dagen
"(Méer dan Bruid nog) kan behagen?..."
Raad dees' raadsels, maagdelijn!

BRUIDSTRANEN.

1.

Klaartje lag over hare onderdeur heen,
Japik, haar buurman, stond mett'er te praten; —
Was er van kalfjes, was er van koetjes,
Was er van bruiloft of kermis de reen?...
'k Stond wat te ver, en ze spraken wat zoetjes;
Maar zij knikte van neen,
En ze riep: "Wil je 't laten!"
En ze lachte meteen.

2.

'k 'Loof het was Paaschtijd!... De nachtegaal sloeg,
Toen ik een Bruidspaar ter Kerke zag treden;
Ieder gaf lachjes, ieder gaf groetjes...
Wat of de Doomné het Bruidje toch vroeg?
'k Stond wat te ver, en hij preekte wat zoetjes;
Maar zij knikte van ja,
En ze keek naar beneden,
En ze schreide daarna.

3.

"Wat was er meenes, die lach of die traan?"
Vroeg ik aan 't vrouwtje het volgende dagje
(Zoo bij de praat over kalfjes en koetjes);
't Wijfje keek blozend er Japik op aan:
En in mijn oor sprak Hij, haastig en zoetjes,
"Man! dat ja en dat neen,
En die traan en dat lachje,
Och! ik hou ze voor één!"

GEPAARD.

1.

Werken moet een sterke hand,
Zorgen moeten zachte vingren;
Dan zal Liefde met Verstand
't Leven door een rozenband
Vast omslingren!

2.

Werken is der mannen plicht,
Zorgen is de plicht der vrouwen;
Zie! en als gij 't saam verricht,
Valt gewis het zwaarste u licht
In het trouwen.

3.

Leer dus zorgen, teedre maagd!
Leert dus werken, forsche knapen!
Zoo ge dàn elkaar behaagt,
Weet ik, dat ge nimmer klaagt
Van vergapen!

GLOEIEND GESMEED.

Zwarte handen, zwarte lokken,
Oogen zwarter dan een git,
Heeft de smid.
Toch zegt Klaartjen, onverschrokken:
"Lijkt hij ook van buiten zwart,
'k Acht hem rein en blank van hart!"

Hoor! de smids dreunt haast van slagen
('t Is een kostlijk beeld van kracht)
Dag en nacht;
Toch zei Klaartje, dezer dagen:
"Kijk, zoo'n sterke smid lijkt bang
Voor een tikjen op zijn wang!"

Maar nauw had zij 't woord gesproken,
Of daar greep de stoute gast
't Handje vast,
Fluistrend: "Lief! dat dient gewroken!"
En hij drukte, al was hij zwart,
Kussend, Klaartjen aan zijn hart.

Liep ze weg?... 't is niet gebleken!
Maar 't is zeker, dat de smids
Netter is
Sinds de laatste zeven weken...
Mooglijk, dat nu Klaartje al weet,
Hoe men ijzer gloeiend smeedt.

MEIDAG.

't Bloeit van buiten, 't bloeit van binnen,
Liefste! nu dees lieve dag,
Willig tot een nieuw beminnen,
In een nieuw klein huisje ons zag;
Nu er, met der lente bloesem,
Rijk in vormen, frisch van kleur,
In ons hofje — in onzen boezem
Frissche rijkdom is van geur.

Wie zich rustig kan beperken
In den engsten, trouwsten kring,
Hij weet zeker, wàt zijn werken
Dáar als kostlijk loon ontving;
Woel' dan rond, in weelde of smarte,
Wie naar ruimer ruimte vroeg...
't Kleine hofje, 't kleine harte
Geeft ons plicht en heil genoeg.

LUIERMAND.

Blank vingertje, vlug vingertje,
Wat steekt ge rap, wat stikt ge net
De draadjes, als een wingerdje,
De zoompjes langs!

Blauw oogelijn, klaar oogelijn,
Wat lacht ge zoet, in heilge vreugd...
Voor Wien die arbeid wel mag zijn,
Die zóo u boeit?

Bewogen hart, gelukkig hart,
Reeds Moeder, schoon ge 't nog niet zijt —
God geve u, na een korte smart,
Een heerlijk kind!

ROZENPAAR.

1.

Het klimop slingerde een festoen
Van levend groen
Om raamkozijn en geveltrans,
En greep zich vast in spleet en scheur...
En om des stulpjes lage deur
Wond zich een dubble rozekrans:
Een krans van rozen, wit en rood,
Alsof het huisje een bruid omsloot.

2.

Maar neen! — op 't hagelwitte bed,
Wel arm, maar net,
Daar ligt een bleeke jonge vrouw,
En drukt, na 't snerpen van de smart,
Een blozend wichtjen aan haar hart...
Het eerste pand van huwlijkstrouw;
Terwijl de vader 't kind en Haar
Kust, als zijn schoonste rozenpaar.

3.

o Rijke Lente der Natuur!
o Zaligst uur,
Waar — in het stulpje (zóo gesierd
Met keur van rozen, wit en rood)
De schoonste rozeknop ontsproot,
De schoonste Lente wordt gevierd;
En 't juicht, in 's ouders vroom gemoed:
"o Heer! ook de' Armsten zijt Gij goed!"

'T SCHOONST.

1.

Wat ziet ze er mooi en geestig uit,
De lieve Bruid!
Met oogjes die als sterren flonkren:
Met koontjes blank, met lokken blond,
Een guitig lachjen om den mond,
Wiens tandjes paarlen haast verdonkren....
Wat dunkt u — zou het Maagdelijn
Wel ooit nóg mooier kunnen zijn?

2.

En tòch, ik zag haar weer: en zag
Nog wel een lach
Om 't allerliefste mondje spelen —
Maar diep besef van echte trouw
Straalde uit het oog der jonge vrouw,
Bereid om lust en last te deelen:
En, had ook 't voorhoofd ernster plooi,
Ze leek me toch nog eens zoo mooi!

3.

En nogmaals zag ik haar... een schat
Hield zij omvat,
Haar door Gods goedheid pas geschonken,
Haar eerste kind; — en toen ze aan 't hart
Het drukte, en 't oog (waar weelde en smart
Op 't wonderbaarst vereend in blonken)
Verrukt bleef vesten op het wicht....
Toen had ze een beeldig mooi gezicht.

4.

Nog eens aanschouwde ik haar — en lang!
De bleeke wang
Was nat beschreid: de ontsnoerde haren
Omsluierden 't gebogen hoofd,
't Oog was van nachtwake uitgedoofd
Bij 't kranke kind, — en onder 't staren
Vol hoop en wanhoop op haar zoon,
Bad zij... en scheen mij hemelsch schoon!

ZANGLES.

I.

Hoe zong de vlugge Vrijster
Des morgens vroeg! —
'k Dacht: zei de Jager: 't was een Lijster
Die, vóor de zon, mij 't bed uit joeg!

Hoe zong de lieve Deerne
Des avonds laat! —
De Jager zei: (hij mocht haar geerne)
'k Denk, dat de Nachtegaal daar slaat!

II.

Wie trouw ter schole gingen,
Sprak Meester toen:
En vroom en knap zijn... leerden zingen
Gelijk ge 't Geerte-buur hoort doen!

"'k Wil nog wel als voordezen
Ter schole gaan;
Maar Geerte moet er Meester wezen"...
Zei 't Jagertje — en bleef luistrend staan.

Zoo stond hij véle dagen
Reeds 's morgens vroeg;
En had het 's avonds tien geslagen,
Nog had de Jager niet genoeg!

III.

'k Vond eens een Jagershuisje
Diep in het woud:
Zeg! is het dát omrankte kluisje,
Waar thans ons Geertje school in houdt? —

De Jager heeft gezongen!
En 't is of Geert
Nu aan een flinken, kleinen jongen
Hare allermooiste liedjes leert.

IN 'T BOSCHAADJE.

I.

Het maantje omweefde twijg en blad
  Met parelwitte randjes,
En tintelde, met zilvren spat,
  Op aangezicht en handjes
Van 't bruidje, dat, aan 't eind van 't pad,
In 't nevlig dal te turen zat.

En achter wolken school de maan,
  En donkrer werd het paadje;
En 't maagdlijn óok scheen schuil gegaan
  In 't dichtste van 't boschaadje;
Toch (dunkt mij) fluisterde daar een:
"Dat *nu* zijn maneschijn eerst scheen!"

II.

't Was juist een jaar: de lieve bruid
  Was nu nog liever wijfje,
En keek in d' avondschemer uit,
  Alsof ze dacht: waar blijf-je?
En hoor! — bij 't kraken van het mos
Vloog zij met luchten tred in 't bosch.

En zie! de flinke Jager kwam
  Langs 't dichtbelommerd paadje;
En ... scheen de maan op loof noch stam,
  't Was licht toch in 't boschaadje;
Want bij zijn lieven maneschijn
Was nu een ster — zijn kindelijn!

AAN KANT MAKEN.

1.

Als ge schoongewasschen linnen,
Lieve vrouwtjes! maakt aan kant,
Weet ge, met een rappe hand,
Zóo te vouwen rand aan rand,
Zoo te plooien band op band,
Brengt ge zóo de hoekjes binnen,
Dat het maakt een recht vierkant.

2.

Maar, wat goed is bij het linnen,
Is nog beter in de trouw:
Och! bedenk het, jonge vrouw!
Wàt in de' echt u hindren zou,
Scherpe kanten, leed of rouw,
Sla die flink en knap naar binnen,
Leg die in de beste vouw!

3.

Zal dus 't huwlijk u niet rouwen,
Leer dan vouwen, lieve schat!
Rafelt er eens dit of dat,
Heeft het roest of wagenspat,
Vouw 't naar binnen, strijk het glad;
Plooi' het leven, knappe vrouwen!
Of ge halfsleetsch linnen hadt.

EIGEN.

1.

Eigen dak en eigen haard,
Och 't is duizendmaal verteld,
(Maar, kan 't ooit te veel vermeld?)
Meer dan schatten zijn ze waard!
Als men knuttrig is gezeten
Onder 't vreedzaam, eigen dak,
En zijn voetjes, met gemak,
Op zijn eigen haard mag hééten, —
Zou ik wel eens willen weten,
Wat er aan ons heil ontbrak.

2.

Koffiepraatjes bij de buurt,
Borrelpraatjes in de kroeg,
Altijd uit... en nooit genoeg,
Och! ik weet hoe lang het duurt! —
Vrede en een gerust geweten
En een stuivertjen op zak.
Zijn slechts onder eigen dak
En aan eigen haard gezeten:
En ze kunnen 't licht vergeten,
Zoo er soms nog iets ontbrak.

3.

Eigen dak en eigen haard,
Weet ge, *wie* die krijgt, mijn vrind?
Die, van 't Vijfje, dat hij wint,
Steeds een Stuivertje bespaart. —
'k Heb er rijker nooit geweten,
Dan, die uit zijn eigen zak
Ieder sparre van zijn dak,
Ieder' haardturf *zijn* mocht heeten,
En tevreden kon vergeten,
Wat hem mooglijk nog ontbrak.

PROBATUM.

1.

En of ge u al tot water huilt,
Daar is 't niet mee gewonnen;
En of ge knort, en of ge pruilt,
't Is alles onbegonnen:
Neen, vrouwtjes! staat uw man zijn kruin
Een beetje schuin,
Of staat zijn muts een beetje scheef...
Wat zwijgen en verdragen
Wat zoetelijk te plagen,
Of om een zoen te vragen, —
Dat helpt hem weer op dreef.

2.

Het onweer aan de huwlijkslucht
Groeit lang soms in 't verborgen;
Kom, jaag' die wolkjes op de vlucht,
En vaag' ze weg, die zorgen;
De zon der liefde, wen ze lacht,
Heeft gróote kracht,
En scheurt de zwartste bui vaneen;
Wat zwijgen en verdragen,
Wat zoetelijk te plagen,
Of om een zoen te vragen,
Joeg menig onweer heen.

3.

Dus, vrouwtjes! houdt uw traantjes thuis,
Uw voorhoofd zonder rimpel,
En denkt (is 't somtijds al niet pluis)
"Wie wijs is, stelt zich simpel:"
En 't staat u beter dan kleedij
Van kant of zij,
Of wat ge draagt tot sier of tooi:
Want zwijgen en verdragen,
Of zoetelijk te plagen,
En om een zoen te vragen,
Maakt *ieder* vrouwtje mooi.

TOOI.

Bonte linten op den hoed,
Meestal schraal van ondergoed;
Kanten mouwen om den arm,
Meestal bitter leeg van darm;
Gouden hangers in den nek,
Harde stroozak, weinig dek:
Hoort me, jeugdige vrindinnen!
'k Bid je, wees toch niet zoo dwaas:
Lijk je niet een pallempaasch?
Goud van buiten, hout van binnen!

Éerst zij kist en kast gevuld,
Vrij van borgen, vrij van schuld;
Éerst de spijze krachtig-goed,
Waar de man op werken moet;
Éerst de kindren warm gekleed
En intijds op school besteed;
Zie! en houdt ge dàn nog óver,
Spaar het voor een kwaden dag....
Rijk maakt, wat men bergen mag, —
Wat ge aan 't lijf hangt, maakt u pover!

PAPIEREN SPIEGEL.

Wie een spiegel mocht begeeren
Waar, met éenen blik, ze in ziet,
Of ze een huisvrouw is... of niet,
Kom tot Mij — en 'k wil haar leeren
(Schijn' het ongelooflijk schier),
Hoe ze 't best haar huisje sier'
Met een spiegel van... papier!

Net gelijnd, getrouw beschreven,
Vol met cijfers, juist geteld,
Toont die spiegel, of het Geld
Wijs, óf dom is uitgegeven: —
Toont dat onbedrieglijk glas
't Mild en zuinig wijfje alras,
Dat ze een goede huisvrouw was.

Wilt ge duidlijk dus aanschouwen
Of ge u kras hieldt, knap en kloek,
Maak een eerlijk Huishoudboek
Dan tot spiegel, lieve Vrouwen!
Gluurt uw Man eens even mee,
En zijn hij en gij tevree...
'k Wed, dan kust hij u, op stee!

MOEDER EN KIND.

I.

Gij dartle knaap op moeders schoot,
Wat flikkren uw blauw-oogen!
Uw handjes wijzen al, "hoe groot"
Of ge eens woudt groeien mogen,
En bij dat spel, gij kleine guit,
Spreekt reeds de schalk uw wezen uit.

Hoe groot?... van lichaam en van geest,
Van deugden en van gaven,
Bemind, bewonderd of gevreesd,
Te heerschen of te slaven?
Hoe groot?... mijn kind! gij weet nog niet,
Wat wichtigs of die vraag bediedt.

Uw moeder vroeg 't in jokkernij,
Bij 't dartelen en stoeien,
En dacht misschien er zelv' niet bij,
Hoe ge eenmaal op zoudt groeien,
En dat de toekomst van haar wicht
In deze vraag besloten ligt.

II.

Niet enkel toch die kleine hand,
Die mollig ronde leden,
Maar zin en inborst en verstand,
Maar liefde en goede zeden,
Maar kracht en moed en trouw en deugd
Moet' groeien: van uw teerste jeugd!

Zie, Moeder! dàt is U gegund
(Als hoogst genot van 't leven)
In spel en leering, wáar ge kunt,
Aan 't dierbaar kind te geven. —
Den wasdom van die kostbre plant
Heeft God gelegd in Uwe hand.

III.

o, Kweek dat Lichaam dan tot kracht,
In dartel-vrije spelen;
Laat Schoonheid met haar toovermacht
't Gemoed der jonkheid streelen:
En voer den oefengragen Geest
Tot wáre Wijsheid allermeest.

Dan zal de lievling van uw schoot,
Bij dartelen en stoeien,
Naar geest en lichaam "éven groot,"
In deugd en kennis groeien;
Dan gaaft ge uw kind een grooter schat
Dan 't leven, dat het van U had.

EEN LIEDJE VOOR OUDERS.

I.

Van alle heuvlen springen
De beekjes in het dal,
Zij ruischen en zij zingen
In watersprong en waterval
Alsof heur stoet een dartle schaar
Van kindren waar'.

Zij kussen en zij kozen
Met blad en bloem en plant,
En plukken wilde rozen
Tot van der steilste rotsen rand;
Alsof heur stoet een dartle schaar
Van kindren waar'.

II.

Maar neen!... de Kindren suffen
In 't dompig huisbestek,
Of zitten droef te muffen
In 't lage en duffe schoolvertrek;
Alsof 't een marmerbleeke schaar
Van beelden waar'.

Naar buiten, och, naar buiten!
Waar 't nat springt langs den steen,
Waar alle vogels fluiten...
Zendt, Ouders! dáar uw kindren heen;
Alsof hun stoet een dartle schaar
Van beekjes waar'.

Ei! zie dan, hoe ze blozen
En bloeien vol van lust
En stoeien in de rozen,
Door licht en lucht en geur gekust,
En zie hunne oogjes, rein en klaar,
Of 't bronnat waar'.

III.

Van alle heuvlen springen
De beekjes in het dal,
Zij ruischen en zij zingen
In watersprong en waterval....
Och! dat zóo, eenmaal nog, de schaar
Der Kindren waar'!

MOEDERLIEFDE.

1.

Van de heuvlen stroomt de waterval
In het dal,
En verspreidt, als zomerregen,
Milden zegen,
Waar het koele, zoele, klare nat
Henenspat.

2.

Is het niet, of ik Uw beeld aanschouw,
Moedertrouw?
Eér zou ik de druppels tellen
Van die wellen,
Dan het heil en leven, dat *Uw* vloed
Spruiten doet.

3.

Als de winter nijpt — de zomer brandt
Op het land
Beekje! zult ge uw nat verliezen;
Of bevriezen!
Moederliefde blijft in hitte of kou
Even trouw.

4.

Zalig 't huis dan (zij de muur van goud,
Of van hout!)
Waar die bron van heil zijn vlieten
Uit mag gieten....
En nog steeds, schoon ze Allen àlles geeft,
Over-heeft!

HOOG EN LAAG.

1.

De Sneeuw lag op den heuvelrand! —
Het Beekje vloeide langs den voet
En riep naar boven: "Maak toch spoed,
Mijn kind! — kom, stort u langs den kant;
Kom in mijne armen, kom, mijn kind!
Ik voel den zoelen lentewind.
Wij moeten voort langs stroom en vloed,
Tot waar ons oog de zee begroet!"

2.

Maar zie! de sneeuw zag, in haar waan,
Met trotschheid op de Moeder neer,
En dacht: — Ik troon hier hoog in eer
Zij kruipt in 't dal: wèl, laat zij gaan!
Mij is een grootscher taak bewaard...
Mijn parelglans verbaze de Aard,
Wanneer de zuivre zonnegloed
Als blank juweel mij schittren doet! —

3.

En 't nedrig Beekje vloeide voort,
Als levend zilver: en haar klacht
Om 't kind, dat schimpend haar veracht,
Werd eerst in 't bed der zee gesmoord. —
En toen de sneeuw, met schampren lach,
Haar Moeder weenend vlieden zag,
Toen... smolt Zij, bij der zonne gloed,
Tot modder onder 's wandlaars voet.

EENZAAM TREUREND.

I.

De Moeder, afgestreden,
Look 't reeds gebroken oog
En zweefde van beneden
In Englenarm omhoog;
Maar sloeg in 't opwaarts zweven
Een blik, op wie er bleven.

Zij zag haar Ega's smarte:
Zij zag haar dierbaar wicht,
Zich klemmende aan Zijn harte
Met traantjes op 't gezicht —
En kon, bij 't droeve schreien,
Maar niet van de Aarde scheien.

En schoon des Hemels zalen
Haar wenkten in 't verschiet,
Zij trachtte weer te dalen
Uit moederlijk verdriet,
En boog zich biddend neder:
"o Heer! geef mij hun weder!"

II.

Het teeder knaapje hoorde
  Der Moeder zoete stem,
Als met een liefdekoorde
  Zoo bond en trok zij hem:
Hij is uit Vaders oogen
Naar Moeder toegevlogen!

III.

De Vader kwijnt, verlaten,
  In stille droefheid heen;
Wat zou hem 't leven baten,
  Zoo treurig en alleen....
Toch wil hij duldend dragen
Des Heeren welbehagen.

En 's nachts, in stille droomen
  Op 't eenzaam ledekant,
Ziet hij de Moeder komen
  En 't knaapjen aan haar hand:
Zij kussen van zijn wangen
De tranen die er hangen.

En fluistren bij het scheiden,
  In hemelzoete taal:
"Wij blijven U verbeiden,
  o Vader en Gemaal!"...
En met ootmoedig smachten
Blijft Hij Zijne Englen wachten.

VERGELDING.

Gij trapte', jonk, op Moeders schoot,
Nu trapt ge haar op 't harte!
Boos kind!... haar liefde en trouw was groot,
Maar grooter is haar smarte.
o! Zéker, zij had diep getreurd,
Had zij u jong verloren;
Maar leed, dat zóo de ziel verscheurt,
Dat waar' haar niet beschoren!

Nog zijt gij kind!... Eens komt de tijd
Van liefde en echt-vereenen;
Dan: als gij Zelve Moeder zijt,
En zalig in uw kleenen,
Dan geven: zoo spreekt God, de Heer: —
Die vreeslijke oudersmarte
Uw kindren duizendvoud u weer...
En trappen U op 't harte!

GOED LEVEN.

Hij heeft een Vrouw, hij heeft een Kind,
En (wat niet ieder zeggen kan)
Hij houdt er van;
En heeft (wat elk niet heeft) een Vrind;
Daarbij in wandel en bedrijf
Verstand... en Handen aan zijn lijf!

Een rare vent is 't! — Tegen 't Kwaad
Vecht hij, met bijna reuzenkracht,
Maar boterzacht
Voor 't Goede blijkt hij inderdaad;
En geldt het iets, dat hij bemint,
Dan kan hij schreien als een kind.

En toch blijmoedig! — Laat en vroeg
Draaft, slaaft en slooft hij als een knecht,
En denkt en zegt:
"God-dank! 'k heb werk en loon genoeg!"
En wrijft zijn handen regt content....
Wat een goed leven heb-je, Vent!

BEST STERVEN.

Wie zacht wil slapen in het graf,
Die doe eerst àl zijn schulden af;
En moet hij nog wat laten staan,
Als hij het uiterst heeft gedaan —
Dan roep' hij hóoger borgtocht aan!

Dan (zij 't op stroo of ledekant)
Dan grijp' hij een, hem lieve, hand
En staar' in een, hem dierbaar, oog
En sla den blik tot God omhoog
En sterve... Wel hem, die zóo toog!

Oct 70 N 52 d.

DOOR VELDEN EN DREVEN.

II.

OCHTEND-SCHEMERING.

Weer breekt de luister
Van 't morgenlicht
Door 't schemerduister: —
De Schaduw plooit haar vlerken dicht!
En heldre vonken
Bespatten zóo haar vaal gelaat,
Dat ze (op háar beurt nu) sluimerdronken,
Maar stil naar 't Westen gaat.

Dáar moog ze poozen,
Tot de avondgloed
De laatste rozen
Ter westerkimme bloeien doet: —
Uw licht, o morgen!
Verdreef haar met uw stralenpracht;
Jaag uit ons hart nu ook de zorgen,
Die ons het Gistren bracht.

Ja, wil ons sterken
o Zonnelicht!
Om trouw te werken,
Tot dat ge weer voor Schaduw zwicht.
Zegge uw geflonker
Aan hem, die soms nog tobt of treurt:
"Kom! wees getroost: — want licht en donker
Heeft elk op Aard... zijn beurt!"

GOE MORGEN.

De dag ontsluit zijn gouden poort;
Daar komt de zon met àl haar stralen,
En dringt tot in de diepste dalen;
En roept tot elk, met vriendlijk woord:
Goe morgen!

En nauwlijks hebben zij 't gehoord,
Of bloem en vogels worden wakker;
En 't klinkt, langs bosch en beemd en akker,
In duizendvoud herhalen voort:
Goe morgen!

Dàt is een toon, die 't hart bekoort! —
Wel-op, gij Slapers! laat dat zingen
In huis en hart dan binnendringen;
En zeg' (als 't u tot arbeid spoort):
Goe morgen!

Hij, wien een goede morgen gloort,
Hij mag, bij 't werken naar zijn krachten,
Een goeden dag en avond wachten:
Tot eens hem straalt in hóoger oord
Goe morgen.

HET KERKKLOKJE.

De klok van 't needrig kerkje roept:
"Ontwaak, de dag breekt aan!"
En 't is of nieuwe levenslust
't Verkwikte hart doet slaan.
"Ontwaak... dat gij den morgen groet'
Met blij gezang, met frisschen moed; —
De nacht was kalm, de rust was zoet:
Nu zij weer de arbeid goed!"

En — is de dag voorbijgegaan,
Dan zegt ons de avondklank:
"Ter ruste nu, gij trouwe schaar!
En breng uw Schepper dank.
Hij zendt, wie vroom zijn taak volbracht,
In stillen nacht zijne Englenwacht"...
En 't klokje wenscht u, rein en zacht,
Ná arbeid, "goeden nacht!"

VOORJAARSBEZIELING.

1.

o Bloesemgeur, o bloemenpracht,
Nu Lente mij de slapen kust,
Hoe wekt gij weer des levens lust
In 't hart, dat ik verstorven dacht: —
o Hemelgunst! die ook in ons gemoed
Uit Winternacht weer Lente kiemen doet.

2.

Omklemd door angst en zorg en smart,
Door snerpend leed tot ijs verkild,
Krank van verlangen, nooit gestild,
Was 't koud en donker in dat hart,
En 't vreesde of óoit weer, iets nog, mijn gemoed
Uit die verstijving wekken kon tot gloed.

3.

En zie! één Voorjaars-adem kwam,
Één lentebloem... één zonnestraal...
En 't was, of Lente, in zegepraal,
Ook in mijn hart weer intrek nam: —
U dank ik, God! die ook in ons gemoed,
Uit Winternacht weer Lente kiemen doet.

IN MEI.

Zie!... op goudbetinte wieken
Daalt de pasgeboren Mei,
Bij het eerste morgenkrieken,
Op het groene dons der wei;
Door de bloesemsneeuw der twijgen
Suist de veldtoon der schalmei,
Zoele, vruchtbre druppels zijgen
Op het vale kruid der hei.

Donkerblauwe veldviolen
Wiegen op 't bemoste pad,
Half nieuwsgierig, half verscholen,
Tusschen tulp en crocusblad;
Duifjes nebben onder 't koozen
Krop en kuif en pluimpjes glad,
Tusschen witte waterrozen
Duikt de zwaan in 't zonnig nat.

Alles wat met wilde vlagen
Stormde, in langen winternacht,
De aard deed siddren — 't hart deed jagen...
Is tot lust en rust gebracht;
Wat verkwijnde, wat verkoelde,
Heft zich op tot gloed en kracht...
Zoete Mei!... de geest gevoelde,
Dat nòg schooner Lente ons wacht.

MEILIED.

1.

Bloemen dragen
Al de hagen,
Geuren waaien overal;
Klagend dwalen
Nachtegalen
Langs den blanken waterval.
Zie! hoe Lente de Aarde kust.
Teedre zanger,
Klaag niet langer!
Waarom mengt ge, telkens banger,
't Droeve klagen in den lust?

2.

Winterdagen
Brengen vlagen,
Brengen plagen ons genoeg;
Als de hagen
Bloemen dragen,
Is 't voor klagen veel te vroeg.
Op dan, hartjes, kweelt nu blij!
Frissche kleuren,
Zoete geuren,
En wat liedjes uit den treuren
Passen bij het Lente-tij.

GEEN ROOSJE ZONDER DOORNEN.

1.

Een roos, die zonder doornen bloeit,
Waar mag ze zijn te vinden?
'k Vrees, dat ze in weinig hoven groeit;
Je zoekt vergeefs, me-vrinden!

2.

En òf ze ook al te vinden waar',
Licht dat ze u zou mishagen;
Het hoort nu eenmaal bij elkaar,
Dat roosjes Doornen dragen.

3.

Wat leed in lust, wat lust in leed,
Zoo is ons aardsche leven;
En als het ons geen goed en deed,
't Ware ànders ons gegeven.

4.

Dies neemt de roosjes, als ze zijn;
Het leven met zijn nukken;
En doet het soms een beetje Pijn.
Het leer' voorzichtig plukken.

ZAAIEN EN MAAIEN.

Ik weet een kostlijk vooglenlied:
"Wij zaaien niet, wij maaien niet!" —
Zij zingen 't hoog, zij zingen 't laag,
In eikentop en rozenhaag,
Op hei en wei, in ruigte en riet....
"Wij zaaien niet, wij maaien niet!"

Doch — schoon de Landman 't gaarne hóort,
Hij zaait maar toe, hij maait maar voort;
Hij melkt zijn runders — maakt zijn ros
Eerst 's avonds van de ploegschaar los,
En denkt bij 't rijzen van den dag:
"'k Ben blij toch, dat ik wèrken mag!"

"Maar komt des levens Avond aan,
Dan moog 't mij als de Vogels gaan;
Dan stijgt mijn lied, al beeft mijn stem,
Als 't kostlijk vooglenlied — tot Hem,
Die uit den Hemel op mij ziet...
Al zaai of maai ik dan meer niet!"

HEMELSBLAUW.

Niet waar!... dat is een mooi gezicht,
Als 't weer zoó neevlig is en grauw,
En als er dan een plekje blauw,
En hier en daar een straal van licht,
Gelijk een venster in den hemel,
Zich opent in het wolkgewemel.

Al keken wij dan droef en bang,
Zoo voelen we, als vanzelf, ons oog
Zich heffen naar des hemels boog; —
En roept (als in een Englenzang)
Een stem ons toe: — "dat lichtgeflonker
"Is dubbel helder in het Donker!"

Gij, die in zorg en leed verkwijnt,
Och! zie toch rond, met scherp gezicht,
Of niet wat blauw, of niet wat licht,
De wolken op uw pad doorschijnt;
En — *ziet* gij ze op uw donkre wegen,
Geniet ze dan als dubblen zegen!

ZONNESCHIJN.

1.

o Levenslust, o levensheil!
Wel moogt ge ons hart ontgloeien,
Wanneer we u, zonder maat of peil,
Uit hooger bron zien vloeien.
De purpren trans, de bloemengaard,
De geurig-koele dreven,
Gij gaaft ze ons, God! reeds hier op Aard,
Als deel van Hemelsch leven.

2.

Gij berg en dal, vol blij geruisch,
Gij woud, met duizend tongen,
Gij vogelkweelen, beekgesuis,
Gij loflied nooit volzongen...
Gij al te zaam! — doet gij ons niet
In zaligend bekoren
Den zachten weerklank van het lied
Des Eeuwgen levens hooren.

3.

o Wees dan, allen! blijde in God. —
Ook U heeft Hij gegeven
Dien reinen lust, dat rijk genot,
Dat innig heil van 't leven:
Maar 't heffe uw geest en hart en stem,
Gelijk der Schepping zangen,
In lof en liefde en dank... tot Hem,
Van wien gij 't mocht ontvangen.

LANDSCHAP-SCHETSJES IN DEN VREEMDE [1].

I.

Op de Rots.

Reusachtig teekent tegen 't blauw der lucht
Zich de omtrek af des landmans.... forsch gebouwd,
Die 't zaad, door hem der rotsige aard betrouwd,
Nu ziet gerijpt tot halmen, zwaar van vrucht;
Hij wet de sikkels,
die in 't zonnelicht
Weerkaatsen, als de zilvren boog der maan,
En (als een rij van krijgers) valt het graan
Voor 't snijdend zwaaien van de scherpe zicht.

En langs het bergpad —
met een kostbren last
Van schoven, die 't op hoofd en schouder draagt,
Ziet gij 't jonk volkje —
en, dalwaarts, vrouw of maagd,
Die 't koren op de breede wagens tast. —

---

[1] Allicht wisselen enkele uitheemsche Landschapjes mijne Nederlandsche boeiend af! Ik kies daartoe eenige, ons nog steeds verwante, zuidnederlandsche. 'k Schetste die (met véle anderen) in 't jaar 1856 in de lieflijke Vesdre- en Ourthedalstreken, die door Spa, Chaudfontaine en Tilff begrensd worden. — Het Tafreeltje "op de Rots" zag ik op een der hoogste bergruggen naar de zijde van Pepinster.

Als nijvre mieren weemlen zij dooreen
Van de' eersten straal die de Oosterkim verguldt,
Tot zich het dal in blanken sluier hult
Wen de avondzon den hoogsten top bescheen.

o Wat in láger streek, door noeste vlijt,
De mensch ontwoekert aan het golfgeklots, —
Betwist hij hier aan de ijzerharde rots,
Waar zij verweert door 't knabblen van den Tijd;
En dwingt het heikruid
(dat, als lichtgrauw haar,
Op 't reuzenvoorhoofd van den rotsklomp groeit)
Een krans te dragen,
waar de winde in bloeit
Gevlochten met den gouden korenaar.

II.

Onder 't Lommer [1].

Wat tracht ge telkens, heldre zonnestraal...
Door 't dichte lommer steelswijs heen te breken,
En 't koele nat der saamgevloeide beken
In gloed te ontsteken?

Of wilt ge van de jonkvrouw,
neergevlijd
Op 't donzig mos,
en mijmrend bij het kweelen

---

[1] Een potloodteekening tot stoffeeren (zou een schilder zeggen) van 't boschage der Sauvenière rotsengte: een bekoorlijk mijmerplekje als weinigen!

Der vogels —
onder 't heimlijk, koestrend streelen
Een kusje stelen?

De breede stroohoed, met een roos gesierd,
Ligt achtloos op den grond: —
en half gebogen
Op 't rechterhandje ziet ze uw ijdel pogen,
Met kwijnende oogen:

En drukt de linkerhand op 't kranke hart,
En lacht weemoedig —
of uw gouden stralen
Iets heimlijks uit haar leven haar verhalen,
Bij 't vruchtloos dalen.

III.

Bij de Bron[1].

In de schaduw weggedoken
Van de abeelen looverzaal,
Valt de bron —
met zilvren straal
Uit der aarde schoot gebroken —
Met haar zilvren druppels weer
In den schoot der aarde neer.

---

[1] De Geronstère: wier kostlijk bronnat, volgens de overlevering, Czaar Peter I in 1717 genas.

Wie er toeven, mat van blikken,
Wie er toeven, krank van hart,
Voelen 't wijken van de smart,
Voelen zin en geest verkwikken;
Of de klare koele dronk
Levenslust en veerkracht schonk.

Schemert niet een waas van rozen
Op die bleeke kinderwang?
Voelt de moeder niet al lang,
Bij het kussen en het koozen,
Aarde!...
dat ge, voor haar schat,
't Harte van een moeder hadt?

Zie!... de kleine handjes vatten
Gretig het kristallen vat,
Waar het borlend, bobblend nat
Méer kristal nog — in komt spatten;
En het drinkt, in éenen toog,
Kracht in 't lichaam, gloed in 't oog.

En de moeder...
dankend, juichend,
Knielt haar ziel voor God den Heer! —
't Kind omvat zij vast en teer,
Als opnieuw Zijn gunst getuigend;
En een traan valt in 't kristal....
Offergave...
't reinst van al!

IV.

In het Dal [1].

Als jonglingsdroomen zweven langs de kim
De laatste gouden wolkjes...
Uit het nat,
Dat, maan-betint, langs groenen rotswand spat,
Stijgt, in zijn wit gewaad, de reuzenschim
Des avondnevels...
fluistrend: goeden nacht! —
En breidt zijn armen uit, onhoorbaar zacht,
En drukt de bergspits, die den hemel tart,
Als waar 't een kind — ter sluimring aan zijn hart.

't Is alles stil!
Maar hoor — een melodij,
Vol weemoed, en toch vol verrukking,
stijgt,
Steeds zwellend, langs de laagre heuvelrij
Omhoog —
alsof een ziel ten hemel hijgt:
En zij iets in dien toon, waarbij 't gemoed
Den nagalm eener àardsche smart beseft...
Toch is 't, of zich daaruit een hymne heft:
"Wie in den Heere sterft, is sterven zoet!"

---

[1] Wanneer in 't dal der Ourthe een mijnwerker of een der werklieden aan de ijzergieterijen gestorven is, wordt hij doorgaans tegen zonsondergang door zijne makkers, onder 't zingen van een geestelijk lied ten grave gebracht.

Een knaap wordt daar begraven: —
Stil en zacht
Draagt hem een deel der makkers....
Na den dag
Van zwaren arbeid,
die nauw poozen lijden mag,
Blijft hun, voor 't vrome werk,
alleen de Nacht!

Zoo doen ze stéeds, wanneer de Dood er één,
Ter ruste, uit het gewoel der werkplaats riep,
En brengen hem des avonds . . .
of hij sliep —
Naar 't bed van mos op Godes akker heen.

En zie!
een ander deel der makkers gaat
De baar vooruit —
en heft den lijkzang aan:
Eenvoudig is hun lied, als hun gewaad;
Maar hoort ge 't...
o! dan welt er vast een traan
In 't oog u...
dan weerklinkt, ook in Uw hart,
Het lied der zaalge hope in aardsche smart:
"De nevel kwam —
maar ginds blinkt Hemelgloed...
"Wie in den Heere sterft, is sterven zoet!"

REGENBOOG.

1.

Wie er schreien moge of zuchten,
Heffe in 't leed den blik omhóog;
Tusschen dreigende onweersluchten
Blinkt de heldre Regenboog;
Waar' die stralenkrans verschenen,
Zoo de storm niet had gewoed?...
Regendruppels, zonnegloed,
Innig moet gij u veréenen,
Eer ons oog dien glans begroet.

2.

Buigt uw hart dan onder 't lijden,
Heeft de smart uw oog bezwaard,
Denk: "geen vrede zonder strijden,
En geen Hemel zonder Aard!"
Regendruppels... zonneglansen...
Smelten in dien vredeboog: —
Droeven! heft den blik omhóog;
Tot de zon van reiner transen
In uw tranen spieglen moog'!

OOGST.

1.

De maaier drijft de scherpe zicht
Door 't gouden koren heen,
De halmen vallen, zwaar en dicht,
In rijen naar beneen:

2.

De meisjes binden op het veld
Het graan in schoven vast,
In wagens, daavrend aangesneld,
Wordt schoof op schoof getast:

3.

En bovenop springt door elkaar
De jeugd in dartlen dans,
En korenbloem en korenaar
Vereenen ze in een krans:

4.

En wie de knapste maaier is,
En wie de knapste maagd,
Die wéet (als 't avond wordt) gewis...
Wie zulk een oogstkrans draagt.

LOON NAAR WERK.

Grijp de scherpe sikkel aan,
Sla ze door het goudgeel graan,
Ga met dankbaar hart aan 't maaien;
Zie, hoe 't veld te prijken staat...
Och! wat helpt die goede raad,
Zoo uw hand vergat.... te zaaien!

't Graan, dat dáar zoo welig groeit,
Is met moeizaam zweet besproeid,
Kostte vlijt bij dag en nachten!..
Gij, hebt tijd en kracht verspild,
Traag en zorgloos: — en gij wilt,
Zonder arbeid, loon verwachten?

Neen! — de goede, wijze God
Heeft des levens rijkst genot
Zóo met Arbeid saamgeweven,
Dat (hetzij men lache of zucht')
Toch de zuurst-verdiende vrucht
Steeds den zoetsten smaak zal geven.

Ploeg en zaai dus onverpoosd,
Zwoeg en zorg en werk getroost...
En als de oogst, in gouden halmen,
Dàn op 't veld te prijken staat,
En uw hand de sikkel slaat...
Dank dan God, in blijde psalmen!

DE DUINROOS.

De storm joeg wild het luchtruim door,
De zee hief wild haar golven op;
Een duinroos dobberde op den top,
Maar ging in 't stormen niet te loor:
Neen!... op de kruin der baar gedragen,
Werd zij geworpen op het strand;
Maar woelde zich weer vast in 't zand,
En bloeit wellicht in béter dagen!

De storm joeg wild het luchtruim door,
De zee hief wild haar golven op;
En redloos zwalpt, van top tot top,
Een schip, door 't ongemeten spoor:
Tot dat het (eensklaps stukgeslagen)
Als wrak geworpen werd op strand,
En de arme scheepslui, in het zand,
Half stervend, of gestorven lagen.

o Gij, die vaak naar grootheid streeft,
En over 't needrig leven klaagt,
Zie toe, wanneer de Stormwind jaagt,
Wat voordeel láger standplaats geeft. —
Hoe hóoger stand, hoe éer bezweken
Wanneer de storm des levens woedt....
In 't strijden met den wilden vloed,
Had ik der Duinroos 't liefst geleken!

HELMKRUID.

1.

In 't gloeiend zand
Der hooge duinen
Geplant,
Kwijnt ge... verdorrend op heur kruinen,
Aan 't eenzaam strand.

2.

Schoon 't koele nat
Uw dorre sprieten
Omspat;
Moogt gij geen laafnis toch genieten,
Verschrompeld blad!

3.

Vaak sterven wij
In hooploos smachten,
Als Gij: —
En 't doel van hopen en van trachten
Lag zoo nabij!

UIT DOOD TEN LEVEN.

1.

Hebt gij der aard gegeven
Al wat u dierbaar was....
Een beeld van hooger leven
Kiemt toch in 't bloeiend gras;
Laat smart u niet beklemmen...
Waar knop aan knop ontsproot
Daar vragen duizend stemmen:
"Wáar is uw prikkel, Dood?"

2.

Wilt gij uw leed en vreezen
Bij 't pas gesloten graf
Vertroosten en genezen?
Wacht vroom Gods toekomst af!
Der Lente bloem-ontspruiten
Zegt, in zijn kleurenpracht:
"Het sterven is ontsluiten
Van hooger levenskracht."

EEN ROTS.

1.

Een rots in 't hart der zee,
Die, hoe de branding slaat,
Onwrikbaar tegenstaat;
Zóo zij uw hart in 't kwaad!

2.

Eéns effent zich de zee,
Eéns wijkt gevaar en nood;
En 't loon der deugd is gróot,
In leven of in dood!

AVONDSTOND.

1.

o Rustig-lustige avondstond!
Die ons van de' arbeid komt verpóozen;
Gij draagt, al zijn 't wat bléeker rozen,
Zoo goed als de ochtend ze in den mond!
En door dien teeren rozenkrans,
Wiens schóon zoo spoedig is verdwenen,
Strooit gij de zilvren starren henen,
Die schittren aan den blauwen trans,
Met eeuwig onverdoofbren glans.

2.

Uw adem, die ons 't voorhoofd kust,
Is nog van duizend geuren zwanger,
En lieflijk kweelt uw lentezanger,
Schoon alle vogels gaan ter rust; —
Uw hand strooit over gras en spruit,
En op de half-gesloten knoppen,
De laafnis van uw koele droppen;
En, als op 't dor geschroeide kruid,
Giet gij ze in onze harten uit.

3.

Gij rustig-lustige avondstond!
Die ons wilt troosten, sterken, laven....
Gelijkt ge niet met al uw gaven
Een Engel, dien de Heer ons zond?
o Geef ons dan ook, elken keer,
Nà de' arbeid, dien we als lust beminnen,
Die rust van buiten en van binnen,
Die 't smachtend harte, telkens méer,
Ten Hemel heft tot God den Heer.

LAAFNIS.

1.

De zomerhitte brandt en gloeit,
Ofschoon 't al Avond wordt:
Wat is er menig blad verschroeid,
En menig bloem verdord!

2.

Een dag van zorg, een dag van leed,
Is weer voorbijgegaan;
Gij kent ons harte, o God! en weet
Hoeveel 't heeft dóorgestaan.

3.

Maar koelte en rust daalt met den nacht
Op alle velden neer:
Gij gaaft ze aan al wat naar U smacht...
Ai! geef ze ook Ons, o Heer!

OMHOOG.

1.

De zwaluw scheert langs 't watervlak,
En zoekt haar spijs langs de aard;
Maar als ze die heeft opgegaard,
Dan vliegt zij haastig hemelwaart:
Omhoog, omhoog, naar 't wolkendak!
Alsof zij, in de blauwe luchten,
Aan de aard en 't aardsche wou ontvluchten,
Omhoog, omhoog!

2.

Och! hief zoo ieder Mensch zijn oog —
Wanneer hij, moede en mat,
Zijn daaglijksch brood op 't levenspad
Met moeizaam werk verkregen had,
Omhoog, omhoog, naar 's hemels boog:
Dan vloog zijn ziel op vleuglen mede
Naar 't eeuwig Rijk van licht en vrede,
Omhoog, omhoog.

EEN EN DEZELFDE.

1.

Hoe lieflijk praalt gij, Avondster!
En trekt ons oog en hart van ver,
Omhoog, tot God, den Heere!
Hoe straalt gij weer als Morgenlicht,
Opdat ons hart en ons gezicht,
Opnieuw tot God zich keere;
Prachtig,
Machtig
Dringt uw luister
Door het Duister
Van de transen...
Als door 't Licht der morgenglansen.

2.

Verheffend licht, als de Ochtend praalt,
Vertroostend licht, als de Avond daalt,
Uit éene bron gevloten;
Weerkaats uw glans in ons gemoed,
En toon ons God, in kwaad en goed,
Geleden of genoten!
Weelde
Streelde,
Lijden griefde...
Maar Gods liefde
Bleef ons harte
't Eeuwig licht in Vreugd en Smarte.

DES HEEREN HUIS.

1.

Uit den grijs bemosten toren
  Dringt der klokken hel geluid:
  Komt, het noodt u àllen uit,
Mengt uw stemmen in de koren;
  Komt, en legt het aardsche kruis
Neder, in des Heeren Huis!

2.

Wie er weenden, wie er baden,
  Dáar wordt traan en bee verhoord;
  Rust daar, bij des Heeren woord,
Wie vermoeid zijt en beladen:
  Vliedt daar àllen 't aardsch gedruis:
  Vrede woont in Godes Huis.

3.

Eenvoud, onschuld keert er weder
  In de ziel voor God ontgloeid; —
  Wat u nog aan de Aarde boeit,
Legt het aan den dorpel neder:
  Spoeddet ge uit paleis of kluis,
  Kindren Gods zijt ge... in Gods Huis!

BESTENDIGS.

1.

Het golfje vliet, het windje waait;
De zon en maan gaan op en neer;
Ja 'k hoor, de heele wereld draait...
Is er dan niets bestèndigs meer?

2.

Vast, véel bestendigs is er niet!
Maar *iets* toch staat onwrikbaar pal
Hoe 't windje waait, hoe 't golfje vliet,
Hoe ook de wereld draaien zal.

3.

En luide roept in ieders hart,
Al houdt men zich ook willens doof:
"Dát, wat des levens wiss'ling tàrt,
Is... kloeke Moed en vast Geloof."

RUST.

Wij rusten van den zwaren dag
In 't bloesem-sneeuwend lommer;
Het hoofd omhoog, in 't oog een lach,
De geest bevrijd van kommer:
Want Arbeid is des levens lust,
En o! hoe heerlijk smaakt dan Rust!

Och! kruipt er somtijds in uw hart
Een ditje, of wel een datje...
Getroost aan 't Werk — en alle smart
En alle leed vergat-je;
En hoe ze wáakten:... de avondrust
Die heeft hen straks in slaap gesust.

Wat zijt gij, zware levensdag,
Dan tobben, slaven, zwoegen?
Doch... daar 't niet anders wezen mag,
Wil ik mij gaarne voegen:
Eens toch — wacht alle Moeden rust,
Aan die gestarnde hemelkust.

BLOEMBED.

1.

Geurig suizelt door de dreven,
Avondkoeltje! uw ademtocht,
Of gij, vóor het hen begeven,
Elke knop nog kussen mocht.
Of 't omarmen en omspelen
Hen ter ruste wiegen kon,
Die doorgloeid zijn van het streelen
En het stralen van de zon.

2.

Dankbaar keeren ze U, in luste,
Hun verschroeide kopjes toe,
En zij plooien zich ter ruste
Moegekust en spelensmoe:
En al stiller en al zachter
Fluistert gij het wiegelied:
"Knopjes slaap!" —
Tot gij, als Wachter,
Alles rustig sluimren ziet.

3.

En dan strijkt gij ... dicht langs de aarde
Sluipend — heel het bloembed rond...
Of gij ergens in de gaarde
Mooglijk één nog wakend vondt;
En dan schuift gij alle blaadjes
Als een groen gordijntje dicht,
Waar, in laantjes of op paadjes,
Nog een scheemring is van licht.

4.

Doch ze rusten na hun lusten,
Doch ze rusten na hun leed;
Zie! — wat droomen of hen susten,
Nu Uw lied hen sluimren deed: —
. . . . . .
Zijt ge niet, bij 't teeder streelen,
't Beeld... van vrome Moedertrouw?
Wakend — dat te dàrtel spelen
't Jeugdig harte schaden zou!

DES AVONDS.

1.

De dag was donker:... zwaar en dicht
Hing damp en nevel over 't dal —
't Was aaklig stil: geen vogel zong er;
Slechts 't ruischen van den waterval
En 't klettren van de beekjes drong er,
Eentonig-droef, in 't oor: — en 't hart
Kromp, als de Schepping, zaam van smart...
Maar toch aan de' Avond werd het licht!

2.

Ter westerkim brak voor 't gezicht
Een zwakke straal de neevlen door,
En boorde door het wolkkleed henen;
Totdat de sluierrand, met gloor
Van purpren franje was doorschenen,
En langzaam zich het mistig grauw
Verhelderd zag tot goud en blauw...
En baadde in fonklend zonnelicht.

3.

Wat houdt ge 't oog ter Aard gericht
Gij Tòbbers!... wien de levensdag
Niets bracht, dan dichte neveldampen?
Omhóog dat oog — of dáar 't ook zag
Hoe licht en duister eeuwig kampen! —
Wéet, éenmaal breekt de hemelgloor
Des levens zwartste wolken door...
Ook aan Uw avond wordt het licht!

DROOMEND.

1.

Stilte suizelt door de twijgen,
Alle bloemen gaan ter rust,
Moebestraald en moegekust;
Zelfs de nachtegalen zwijgen: —
Al uw lijden, al uw lust,
Hart! — worde óok in slaap gesust.

2.

Toch trilt in het loof der boomen,
Als een geestenstem zoo zacht,
Zang van vogels door den nacht...
't Lied, dat ze in hun sluimring droomen!
Beeltnis, wat de dag hun bracht: —
Lied van weelde — lied van klacht!

3.

Zwellend harte, jagend harte!
Of de dag u ook ontvlied' —
Wat u 't leven roove of bied'...
Alle weelde en alle smarte
Smelte..., schoon ge rust geniet,
In uw droomen — tot een Lied!

STORMVLAAG EN STERRELICHT.

1.

De wilde wolken jagen
Met storm en hagelvlagen
Het breede luchtruim door;
Maar tusschen 't wolkgewemel,
Ziet gij den blauwen hemel
Doortinteld van der Sterren gloor.

2.

En dubbel troostvol dalen
Die vriend'lijk reine stralen
Door 't scheurend wolkenzwart,
En dubbel trekt hun glansen
Door 't sluiergaas der transen
Ten hoogren hemel oog en hart.

3.

Heil! wie bij 't wilde jagen
Van 's Levens onweersvlagen
Wéet, dat in storm en nacht
Het tintlend stargewemel
Ondoofbaar, van Gods hemel
Ter neer ziet, als een' Englenwacht.

DENNEBOOM.

Dat is liefde zonder ende,
Dat is liefde zonder keer...
Of de lente of zomer wende
Zij het herfst, of winterweer;
Altijd groen, altijd groen
Zijn uw bladen —
Zonbeglanst of sneeuwbeladen;
Altijd groen, altijd groen,
Is uw, eeuwig frisch, plantsoen.

Dat is liefde zonder ende
Dat is liefde zonder keer...
Zij het voorspoed of ellende
Weelde of lijden evenzeer;
Altijd trouw, altijd trouw
Zij uw harte —
't Juich van lust of krimp van smarte;
Altijd trouw, altijd trouw,
Zij uw harte in vreugd en rouw.

o Die liefde zonder ende
o Die liefde zonder keer,
Dat ze nóoit zich van ons wende,
Ons begeve nimmermeer! —
Even groot, even groot,
Onbezweken,
Schoon ook iedre staf moog' breken;
Even groot, even groot
Blijv' ze... in leven als in dood!

WINTERDAG.

1.

De lucht is blauw, de vloed is ijs,
't Blinkt al in de' avondzonneschijn,
En langs de takken, bruin en grijs,
Hangt de ijzel, als een blank gordijn;
Daar vliegt, met korten vleugelslag,
Een kraaienzwerm door 't pijnboomhout...
't Is toch een heerlijk ding in 't woud,
Zoo'n winterdag, zoo'n winterdag!

2.

Het mosbed kraakt; — de rappe voet
Drukt sporen in 't besneeuwde groen;
Ginds kronkelt, als een welkomstgroet,
Een blauwe rookwolk door 't plantsoen;
Van verre klinkt, met slag op slag,
De scherpe bijl op 't harsig hout...
't Is toch een heerlijk ding in 't woud,
Zoo'n winterdag, zoo'n winterdag!

3.

Maar ginds wacht mij een lieve vrouw,
En kinders, o! als melk en bloed;
Een krachtig maal, een warme schouw,
En duizend kussen, trouw en zoet;
Hoe mooi 't dan ook hier wezen mag,
Ik zeg, bij 't kruipen in mijn kluis:
't Is toch een heerlijk ding in... huis,
Zoo'n winterdag, zoo'n winterdag!

WINTER.

1.

De Winter trekt zijn sneeuwjas aan,
'tIs buiten bar en kil;
Laat hij gerust zijn gang maar gaan,
Wanneer hij stormen wil!

2.

Wij koozen zoet, wij kouten zacht,
En schikken dicht bijeen.
De Winter raas'... de Jonkheid lacht —
De Brompot knor' alleen!

3.

Naar lijf en ziel, o warme kluis,
Is 't (in U!) lentedag
Voor èlk, die in zijn zalig thuis
Het stormen tarten mag!

IN EEN JANUARI-NACHT.

1.

Wat wordt uw goede naam bezwaard,
Alsof ge een ouden paai zoudt lijken,
Met schrale lokken... grijzen baard...
Neen, Winter! — 'k Zag uw kunstwerk prijken
En schittren op mijn vensterglas,
Of 't vol van diamanten was.

2.

Me dunkt, gij zijt een fiere Maagd,
Met ernstig oog — maar onbetrokken!
Die sterren op het voorhoofd draagt,
En sneeuwkristallen in de lokken;
En die, bij ieder in de buurt,
Des nachts op 't vensterglas borduurt.

3.

o Kostbaar weefsel, fijn als rag,
o Kantwerk! rijk aan bloem en bladen,
Wat 'k menig nacht wel wakker lag,
Of ik de kunst er van mocht raden;
Of ik van 't maagdlijn, dat u wrocht',
Den vingertop ontdekken mocht!

4.

Wel wist ik, dat zij iedereen
Zoo'n winterbruiloftstooi wil schenken,
Maar, als de mijne 't móoist mij scheen,
Dan was 't, als moest ik er bij denken...
Dat zij, o Arme! voor Uw haard
Haar sierlijkst-rijkst patroon bewaart.

5.

Dus — zag ik 't vriendlijk aanschijn nooit,
Kon ik den vinger nooit ontdekken,
'k Voel tòch:... wie zóo mijn venster tooit
Met duizend kanten-slingertrekken,
Met zooveel bloems, en sterrenschijn...
Die kan geen stroeve Grijsaard zijn!

ONDER DE SNEEUW.

1.

De witte vlokken stuiven,
Die 't veld met dons bekleen;
Geen grasjen of geen spruitje
Dringt meer door 't dekkleed heen:
Maar 't groeit, hoe diep bedolven,
Toch frisch en krachtig voort,
Tot het, o Lente! uw stemme
Weer suizend fluistren hoort.

2.

Laat de Ouderdom de lokken
Met rijm en sneeuw belaan,
De Liefde blijft er groeien
In vrome Jeugd ontstaan:
In stramme borst besloten,
Nauw merkbaar voor het oog,
Toeft zij op schooner Lente
En Bloeitijd — hier omhoog!

Oct 70 N°526.

NAAR OUDEN TRANT: OP NIEUWE WIJZE.

'k Beproef in dit Bundeltje enkele onzer "Oude Liedekens" in nieuwen vorm te gieten, of er nieuwe in gelijken geest aan te ontleenen en mee te verbinden: — schilderstukjes, deels uit lang verleden dagen (en dan van stof gezuiverd en frisch vernist, of des noodig verdoekt), deels uit jongeren tijd, doch steeds in den trant en toon der Meesters van weleer.

De oudere althans vertegenwoordigen in aanschouwelijkheid, diepte van gevoel, puntig- en kernachtigheid, verrassende wendingen en onbedwongen naïveteit het kostbaar erfdeel uit een tijdperk toen de Poëzie zeker meer en inniger tot het Leven behoorde dan thans.

Dat poëtisch verheerlijken des dágelijkschen Levens en Lievens is eene dubbele behoefte voor onze Eeuw, die, helaas! de meesten "bij brood alleen" doet leven.

Ontspringe dan uit die eeuwig frissche bron der Oudheid, ook door dézen Bundel een fijner en reiner dichterlijk Volksgevoel; en moge ieder onzer Dichters, *naar de eigenaardigheid zijner gave*, nog andere dier oude goudpenningen in nieuwe matrijs gieten en met een muntslag stempelen, die met onzen tijdgeest strookt.

Hij, wien 't gelukt, zal uit die ongekunstelde liedekens van liefdelust en liefdeleed alweder een stemme te meer doen opgaan, die ons toeroept: "Gij Volk van Nederland! hef u, op den vleugelslag der Gezangen, uit zorgen en zwoegen voor 't geen louter aan de Aarde behoort, daaglijks op, tot de waarachtige Poëzie uws innerlijken levens:" ... tot Haar, die uit den Hemel is, en ten Hemel heft door waarheid, reinheid en blijmoedigheid [1].

H.

---

[1] Zie blz. 27 en 28 van mijn Bundel: "De Kinderen en het Volk." Amsterdam, van Kampen, 1867, (*thans verkrijgbaar* bij den uitgever *dezes*).

Wie mijn denkbeeld omtrent onze "Oude-Liedekens vernieuwd", nog wat breeder ontwikkeld wenscht, snuffele eens in *de Gids*, Maart 1850.

DE LUITE VAN HOOFT.

Lieflijke luite van weeldriger dagen,
Onschuld en schalkheid smolt saam in uw zang: —
Vloog ook een blosje langs maagdlijke wang,
Als ge wat veel, en wat dartel, dorst vragen,
Toch bood de Lieve, zoo zedig als schoon,
Willig den Zanger de blozende koon.

Reinheid des harten bij schertsen en kozen,
Vroomheid der ziele bij vroolijken lust,
Deugd zonder pronk, in u zelve gerust,
Zoekend noch duchtend een slang in de rozen,
Zeg ons! wáar vloodt ge, sints deftiger zwier
't Lied deed verstommen der weeldrige lier?

Soms als de wind door het Muider-bosschage
Zachtkens den top der abeelen doorsuist,
Is 't, of de klank van die snaren nog ruischt,
Stoutertjes klappend van zoete vrijage;
Klappend van woordjes en lonkjes zoo teer,
Fluistrend van lachjes, en achjes, en meer.

Kabblende golfjes van 't Zeestrand te Muiden!
Huwt aan die Zangen uw murmlenden vloed;
Voert ze dan verder met ijlenden spoed,
Draagt ze welluidend naar Noorden en Zuiden;
Brengt ze tot Hem, dien ge wáardig gelooft,
Waardig te tokklen de Luite van Hooft.

ALS ROZEN.

Een roosje mocht ik stelen
Al uit mijn Liefstes hof;
Haar lipjes zijn als rozen:
Een deuntje mocht ik spelen
Een liedje mocht ik kweelen
Al tot mijn Liefstes lof.

Ik zong van haar bruine oogen
En van haar rooder mond;
Haar lipjes zijn als rozen:
Waaruit er lonkjes vlogen,
Waaruit er lachjes togen,
Tot in mijns harten grond.

Van al haar zoete zwieren
En woordjes vol van geest;
Haar lipjes zijn als rozen:
De minnige manieren
En deugden, die haar sieren,
Die prees ik 't allermeest.

VOOGLEN-LIED.

1.

In de' eik, die met bladen
Haar venster omringt,
Een vogelijn springt;
Zij wenschte, zoo lang en zoo gaarne, te raden,
Waar 't kweelend van zingt.

2.

Wat staat gij, en luistert
Met heimlijk verdriet,
Naar 't slepende lied?...
Ik heb het zoo vaak in uwe ooren gefluisterd,
En — wéet gij 't nog niet?

IN GROENEN GAARDE.

Hoe schoon bloeit in den groenen gaard
De bloesem der jasmijn:
Ik ken een maagdlijn lief van aard,
Ach! mocht ze bij mij zijn.
Wel kweelt in 't bosch de nachtegaal,
Maar liever hoorde ik duizendmaal
Het fluistren van haar lippen!

Hoe schoon bloeit in den groenen gaard
De bloesem der jasmijn:
Ik ken een maagdlijn lief van aard,
Ach! mocht ze bij mij zijn.
Wel glanst der sterren rijke pracht,
Maar liever zag ik dag en nacht
Het stralen van haar oogen!

Hoe schoon bloeit in den groenen gaard
De bloesem der jasmijn:
Ik ken een maagdlijn lief van aard,
Ach! mocht ze bij mij zijn.
Wel kust mij 't koeltje wang en hoofd; —
Licht dat het mij een kus belooft
Van liever, liever lippen.

DE SLUIMRENDE.

1.

Waarheen mijn voet ook dwalen mag,
Het liefste mag hij dwalen,
Waar ik mijn Liefste slapen zag,
Beschut voor zonnestralen;
De nachtegaal floot zacht in 't bosch
Zijn teerste minnezangen,
En 't koeltje omspeelde 't welig mos,
En streelde haar de wangen.

2.

En ruischte 't enkel om haar heen
Van nachtegaal-gezangen?
En kuste 't koeltje dan alléen
De lelieblanke wangen? —
Wis heeft, die 't vraagt, ons niet bespied,
Wis zag hij, bij 't ontwaken,
Het lachje van haar oogen niet
En 't blosje van haar kaken.

GEVANGEN.

Ik mocht wel boeien dragen,
Hoe vrij ik ben van zin,
En 'k gaf met welbehagen
Gevangen mij er in;
Maar rozen moet gij vlechten,
Roô rozen en jasmijn;
Zoo gij mij vast wilt hechten
En ik uw slaaf zal zijn.

Ik mocht wel kluisters dragen,
Hoe vrij ik ben van zin,
En 'k gaf met welbehagen
Gevangen mij er in;
Maar lokken moet gij vlechten
Tot koorden van satijn;
Zoo gij mij vast wilt hechten
En ik uw slaaf zal zijn.

Ik mocht wel ketens dragen,
Hoe vrij ik ben van zin,
En 'k gaf met welbehagen
Gevangen mij er in;
Mocht mij uw arm omvlechten
Gij, lieflijk maagdelijn!
Dan wil ik knecht der knechten
En slaaf der slaven zijn.

WEIFELING.

1.

o! Geef mij weer, wat ik verloren acht,
Sinds 'k u aanschouwd heb:
o! Geef mij weer, wat jonk en onbedacht
Ik u betrouwd heb,
En vaak berouwd heb: —
De zoete Ruste!

2.

Maar of de bloem het dartel koeltje vraagt,
Haar rust te laten;
Het wappert voort, zoo lang het hem behaagt:
En Min of Haten
Och!.. mag niet baten
Tot zoete Ruste!

3.

En zoo gij al die Rust en Vree mij liet,
(Zoo hoog geprezen,)
Misschien, helaas! begeerde ik ze dan niet: —
Zou Hoop en Vreezen
Licht zoeter wezen,
Dan zoete Ruste?

BEDWONGENE LIEFDE.

De Mei, die kruid en bloesems geeft,
Doet menig hart verblijden,
Maar wie in 't minnen onlust heeft,
Is droevig te allen tijden.

Al is mijn Vrager rijk van goed,
Al is hij hoog geboren,
Al dunkt het heel mijn maagschap vroed,
Mij kan hij niet bekoren!

Wie mij bemint en trouwe biedt,
Dien sluit ik uit mijn harte;
Wie ik bemin, die vraagt mij niet;
Is dat geen bittre smarte?

Wie ik bemin, die wil mij niet,
Dien spreek ik, ach! zoo zelden,
Zoo zelden: dat zijn oog niet ziet,
Wat nooit mijn mond durft melden.

De vogelkens in 't groene woud
Gaan onbedwongen vrijen;
Daar is geen dwang van jonk of oud,
Die haar dien lust benijen.

Wat doet die eer, die leelijke eer,
Al maagden lust ontbreken,
Dat zij niet vrij, naar heur begeer,
Van liefde mogen spreken.

Ach, dat zoo menig jonk gemoed
In stilte leed moet dragen....
Mij dunkt, mijn leed ware al verzoet
Dorst ik mijn liefde klagen.

HOE KUNT GE SLAPEN?

De nachtwind huppelt langs den vloed
En draagt mijn groet
Naar 't huis der Allerliefste mijn:
Hoe kunt ge slapen, maagdelijn?

Een parelwitte maneschijn
Spreidt op het meer zijn zilvren gloed,
Spreidt schaduw op uw blank gordijn; —
De schaduw van het breed geboomt
Waaronder 't oog geen spieders schroomt...
Hoe kunt ge slapen, maagdelijn?

Of is het dat ge van mij droomt?
Dan zou het u vergeven zijn!

MEIPLANTING.

1.

Een dauw van morgendroppen
Viel op het groene gras...
Van alle rozenknoppen
Mijn Lief de schoonste was!
Mocht ik haar lipjes kussen
Zoo als de dauw het doet,
Het zou (zoo dunkt me!) sussen
Het leed van mijn gemoed.

2.

De Winter is geweken
En bloemen strooit de Mei:
De heldre kronkelbeken
Besproeien veld en wei;
Och! in de groene dalen
Daar is 't genoeglijk zijn,
Daar zingen nachtegalen
En menig vogelijn.

3.

Wel voor mijn liefjes deure
Plant ik, als minnepand,
De Meiboom, zoet van geure,
En bied haar hart en hand;
En zeg haar: "Lief! kom blijde
Nu voor uw venster staan;
Het zoete Mei-getijde,
Och! is zoo snel gedaan."

ALS.

1.

Men kan niet altijd vroolijk zijn,
Soms moet men treurig wezen:
Och! waren alle waters wijn,
Mij dunkt, ik waar' genezen:
Toch moesten dan uw lippen
Er de eerste teug van nippen,
Mijn lieflijk maagdelijn!

2.

Ik heb een hut van dennenhout,
Een buks om 't wild te jagen:
Och! waren alle bergen goud,
Mijn lief! ik ging u vragen:
Toch kan op koningstronen
Geen trouwer liefde wonen
Dan in het groene woud.

SCHEIDEN.

"Vaarwel, vaarwel, mijn zoete Lief!
Niet langer kan ik beiden;
Ik ga zoo ver, zoo ver van hier,
Wel over zand en heiden."

"Wel over hei, wel over zand,
Zoo droef van hart en zinnen;
Gewin ik ook mijn vaderland,
Geen liefde zal ik winnen!"

— En bloeien dan niet overal
De bloempjes in de dalen,
En zingen dan niet overal
De kleine nachtegalen? —

— Zij zingen over hei en zand,
(Gij zult het kweelen hooren
Tot in uw verre vaderland)
Wat trouw ik heb gezworen! —

"Al hoort mijn oor den zoeten klank,
Waar 'k dwaal langs zand en heiden...
Toch treur ik wel mijn leven lank
Om 't àl te bitter scheiden."

AFZIJN.

Een scheepje zag ik varen,
  Het voer al naar den Oost...
  Och Liefste, wees getroost!
Al zijn er zilte baren
  En hemelhooge vloed
En winden, niet te sussen...
Geen zee de vlam kan blusschen
  Door trouwe min gevoed.

Een scheepje zag ik varen,
  Het voer al naar den Oost...
  Och Liefste, wees getroost!
Al zijn er hooge baren
  En klippen, scherp van kant
En onbedwongen winden...
Daar is geen klip te vinden
  Waar trouwe liefde op strandt.

WENSCH.

Een kleine vogel mocht ik zijn,
Met sterk-gepende pluim;
Dan vloog ik rond langs zee en land,
Door 't ongemeten ruim:
En uit de hooge, blauwe lucht
Zag ik op aarde neer,
Waar gij, mijn Lief! wel toeft op 't land,
Of dwaalt op 't wilde meer.

En als gij, leunend aan den mast
Of neerziend in den vloed,
Aan 't huis in 't verre Noorden dacht
Met liefdevol gemoed,
Dan daalde ik haastig neer in 't want
En zong, met zoet geluid,
Het lied, dat gij het liefste vondt
Der teerbeminde bruid.

En, als gij neerlaagt in de schauw
Van palm- of kokosboom,
En als, wat gij in 't harte draagt,
U voorzweefde in den droom...
Dan koelde ik met mijn vleugelslag
Den Ooster-zonnebrand,
En fluisterde u een groet in 't oor
Van 't verre Vaderland.

VERBEIDEND.

1.

Zoo als de bloemetjes staan in den avond
Is er mijn harte gesloten;
Zoo als van knopjes met dauw overgoten
Hebben mijn tranen gevloten:
Waarom zijt ge zoo ver, mijn Lief?

2.

Eer ik des avonds mij neerleg tot rusten
Bid ik, dat God u moog' hoeden;
Eer ik des morgens ten arbeid kan spoeden
Bid ik, dat God u moog' hoeden:
Waarom zijt ge zoo ver, mijn Lief?

VAN EEN JAGERTJE.

1.

Daar ging een Jager uit jagen vroeg
Al in het groene woud,
Daar sprong een hertje, jonk genoeg,
Door dreef en kreupelhout:
"Tsa, brakken en hazewinden,
Al loopt dat hertje snel,
Wij zullen het wel vinden...
En raken het wel!"

2.

Het hertje liep er, al wat het mocht,
Het liep, al wat het kon;
Vergeefs, dat het naar laafnis zocht
Voor 't branden van de zon:
"Tsa, brakken en hazewinden,
Al loopt het nog zoo snel,
Wij zullen 't éens wel vinden
En raken het wel!"

3.

In 't ende stort het aemechtig neer,
In struiken vast verwerd;
De Jager velt zijn blank geweer
Op het onnoosle hert:

"Tsa brakken en hazewinden,
Al liep het nòg zoo snel,
Wij zouden 't toch wel vinden
En raken het wel!"

4.

Het hertje sloeg er het brekend oog
Zoo smeekend op den man,
En 't was hem — of zijn hart bewoog:
Hij hield zijn buks wat an...
"Kom', brakken en hazewinden,
Laat los dat hertje snel;
Wel àndre zijn te vinden,
Die raken we wel!"

5.

De Jager jaagde den heelen dag
Door bosch en veld en duin;
En, weet ge, wat hij te avond zag?
Het hert... graasde in zijn tuin: —
"Tsa, brakken en hazewinden!
Bewaak' dat hertje snel:
Wie thàns het weet te vinden,
Dien raken we wel!"

EEN WEVERS-LIEDJE.

Gij draadjes dun, gij draadjes fijn,
Gij draadjes zacht en blank,
Al waar-je kort, al waar-je lank,
Gij wordt een hemdelijn.

Dat hempje zal mijn zoete-lief,
Wanneer ze wordt mijn vrouw,
Wel dragen op den dag der trouw,
Wel dragen tot gerief!

En was ze dan een Koningskind
En was ze een Keizersvrouw,
Geen fijner hemd ze hebben zou,
Dan ge op mijn weefstoel vindt. —

Al-die dit liedje heeft gemaakt,
Dat is een weversknecht;
En vind-je 't goed of vind-je 't slecht,
'k Denk, dat-'et Hem niet raakt!

'T LOOZE MOLENARINNETJE.

Des zomers als het regent,
Als 't regent in den vliet,
Dan komt een aardig visschertje
En vischt er in het riet.

De looze molenaarster
Ging in haar deurtje staan,
Omdat het aardig visschertje
Voorbij haar heen zou gaan.

— Wat heb ik je misdreven,
Wat heb ik je misdaan,
Dat ik nu niet met vreden mag
Voorbij je deurtje gaan? —

"Gij hebt mij niets misdreven,
Gij hebt mij niets misdaan,
Maar wie geen molenpacht betaalt,
Hier niet voorbij mag gaan!"

Het visschertje met eeren
Dat kuste haar op stee;
En nam de looze moolnarin
Als visschersvrouwtje mee.

EEN REISTOCHT.

I.

Reisvaardig.

1.

Och! al zingt gij nòg zoo mooi
In uw kooi,
't Klinkt me toch als enkel klagen,
Vogel!... 'k Hou van kooi noch kruk;
'k Brak al lang mijn tralies stuk,
'k Heb mijn vlerken uitgeslagen:
Ik ga 't wagen!

2.

Staan er klontjes ook gereed
Bij de vleet,
Zaad en water naar behagen;
Vogel! 'k zoek graag eigen spijs;
'k Word graag, zij 't door schade, wijs:
Moet ik zelfs wat schande dragen...
Ik ga 't wagen!

3.

Over veld en hei en vloed
Trek' mijn voet;
Zonneschijn en Onweersvlagen
Vogel!.. neem ik évenzeer;
Tot ik, moede, éens wederkeer,
En bij u, voor de oude dagen,
Rust kom vragen.

II.

Afscheid.

1.

De poort maar uit, de weg maar op,
De wereld moet bekeken;
Ik groet-je, stadje van plezier,
Mijn vrinden en vrindinnen hier...
Ik ga naar vréemde streken!

2.

Bij moeders pot, aan moeders haard,
Daar mag je veilig zitten...
Al gaat het door het dorenbosch,
Ik trek er welgemoed op los,
En sla me door de klitten.

3.

Aju, Aju... voor jaar en dag! —
Hoe zijt ge zoo bewógen?
Je maakt me dingsig, goeie lien!
Kom, 'k moet de wereld toch 'reis zien
Met allebei mijn oogen.

4.

Maar wàt ik zie, of niet en zie,
Dat kan je maar vertrouwen,
(Dáar, Moeder! is mijn rechterhand:)
'k Zal God, en 't lieve Vaderland,
Altijd voor oogen houen!

III.

In den Vreemde.

1.

Zijt ge vèr van huis en haard,
Dwaalt gij in den Vreemde,
Is uw borst eens wat beklemd,
Is uw hoofd eens wat ontstemd,
Denk aan Hollands beemde!

2.

Droom u maar een oogwenk thuis
Onder maag en vrinden;
'k Wed, de zorg, die u beknelt,
De onrust, die uw zinnen kwelt,
Zult ge dráaglijk vinden.

3.

Kruipt en sluipt dan ook een traan
Somtijds in uwe oogen;
Licht zal in die zoete pijn
Troost en rust voor 't harte zijn,
Hoe door leed bewogen.

4.

Zorg dan, met uw heele ziel,
Wáar ge u moogt bevinden,
Dat een teeder-sterke band
U aan 't lieve Vaderland
Duurzaam blijft verbinden;

5.

Dat ge, op vleuglen van den geest,
Over berg en dalen,
Van het verre, vreemde strand,
Naar het dierbaar Vaderland
Telkens héen kunt dwalen;

6.

Dat het wilde vogelijn,
  Wáar 't was heen-getogen,
Steeds het liefst denke en het best
Aan het vriendlijk warme nest,
  Waar 't is uitgevlogen!

IV.

Heimwee.

1.

'k Won frisscher geest en kloeker moed,
  En scherper oog en fijner hand;
Soms had ik 't kwaad, meest had ik 't goed;
  Maar nu, hou 'k langer hier geen stand:
  Ik moet terug naar Hollands strand.

2.

Wat is toch 't onverklaarbaar zoet,
  Dat ons aan 't dierbaar Vaderland
Zoo vast en innig hangen doet
  Met eeuwig onverbreekbren band?...
o 'k Voel het diep — ik moet, ik móet!

V.

Terugkomst.

1.

Ik heb gezworven over land,
Gezworven over zee,
Mijn beurs is plat aan allen kant,
Mijn jas is kaal, mijn vel verbrand;
Maar 'k ben, God lof, nog de oude klant,
En... 'k breng mijn hart weer mee!

2.

'k Heb vrij mat moois en raars gezien
Te land en ook ter zee;
Veel heeren en veel burgerlien,
En mooie meisjes bovendien; —
Maar, háakte 't hier en daar misschien,
'k Breng toch mijn hart weer mee!

3.

En wáar ik ging aan 't vreemde strand,
Of wáar ik voer ter zee....
Dáar, moeder! is mijn rechterhand,
Die 'k eens u plechtig gaf te pand....
'k Droeg God en 't lieve Vaderland
Toch in mijn harte mee!

4.

Mijn trek naar reizen is gebluscht,
Te land en ook ter zee;
't Is elders óok niet àlles lust...
Nou, oudje! pak me maar gerust:
Ik voel 't eerst goed als jij me kust..
Ik bragt mijn hart weer mee!

VI.

Thuis.

1.

Is de schotel ook wat schraal,
Is de brand wat bijster krap,
Zijn de kleertjes al wat oud:
Liefde houdt de plunje knap,
Liefde saust het sober maal,
Liefde warmt nog meer dan hout, —
Liefde draagt malkanders kruis....
Liefde vind-je niet, dan thuis!

2.

Of je trok naar Zuid en Noord,
Of je ging naar Oost en West,
Of je kwam tot schat en staat;
Thuis, dáar was-je toch het best:

Moeders lach, en Vaders woord,
Jok en spel met Broer en Maat,
Kracht in weelde, kracht bij kruis,
Vind-je nergens zóo, als thuis!

3.

Daarom, éer je trekt of gaat,
En het op een béter zoekt,
Denk er om, mijn lieve vrind!
Dat gij meest u zelf verkloekt,
Als je 't zoete thuis verlaat: —
Wàt ge ook in de wereld vindt,
Vóor of tegen — kroon of kruis...
Liefde vind-je niet, dan Thuis!

DE LIEFSTE.

I.

'k Had van de schoonste rozen
Die mij de Lente gaf
Eén wit.... één rood gekozen
En plukte 't bloempaar af;
Ik heb ze saamgewonden
(Omvlochten met een lint)
En dankbaar toegezonden
Háar... die mij 't méest bemint.

Eén Lieve woont ter linken,
En één ter rechterhand;
Bruin-oogies zie ik blinken
En parelwitte tand —
'k Zie blanke wangen blozen,
Blauw-oogjes, duivenzacht....
Wat denkt ge... zijn mijn rozen
Nu links of rechts gebracht?

II.

Door wingerdloof omhangen
Zit in haar kleinen tuin
Een vrouw, met bleeke wangen
En lang vergrijsde kruin;

Verdoofde ook zorg en smarte
Der vriendlijke oogen glans....
Toch drukt *zij* aan haar harte
Mijn tweeling-rozenkrans.

En — in gepeins verzonken
Denkt zij aan 't kinderpaar,
Dat God haar had geschonken
Voor menig, menig jaar;
Denkt ze aan mijn lieve Zuster,
De lelieblanke roos,
Die reeds voor de Aard — zij rust er...
Den hof des Hemels koos.

Denkt ze aan den wilden jongen
Die haar zijn rozen bood
En... stil door 't loof gedrongen
Nu neerknielt aan haar schoot,
Of zij (met vroom verrukken)
Hem, thans haar éenig kind,
Aan 't moederhart mocht drukken
Dat Hem het méest bemint.

Eén Lieve woont ter rechter-
En éen ter linkerzij,
Schoon zijn ze beide'; en echter
Ging heur mijn krans voorbij;
Want — hoe ze mij gevallen
En ik ze mooglijk vlij'....
De Liefste bóven allen,
Oud-Moedertje, zijt Gij!

SCHOOLMEESTERS GRAFSTEE.

I.

Ik weet een eenzaam plekje,
  Dat achter 't Kerkje ligt,
De grasjes en de kruidjes
  Die groeien daar zoo digt.

Hij, die mijn Jonkheid kweekte
  Met goedheid en verstand,
De brave Meester rust daar...
  De braafste van het Land!

En midden in dat plekje
  Heeft (toen ik ging) mijn hand
Den lieven Man ter eere
  Een rozestruik geplant.

II.

'k Had jaren rondgezworven —
  En was te land en zee
Getrokken en getogen....
  Nu wenschte ik rust en vree.

En toen ik op het plekje
  Daar achter 't Kerkje kwam,
Stond er mijn rozestruikje
  Gegroeid tot rozestam.

Maar zie! een twéede stond er
  Zich strenglende er door heen,
En vlocht zijn witte rozen
  Vast met mijn roode ineen!

III.

Des goeden Meesters dochter
Was (toen ik ging) een kind,
Maar om mijn rozeplanten
Heeft zij mij steeds bemind.

En of 'k ook lang mocht zwerven,
(Ze hoorde nooit van mij!)
Zij bleef het struikje kweeken
En plantte er een nog bij.

Zoo is des Meesters dochter
Zelve als een roos gegroeid,
Die thans (in 't dorp de schoonste!)
Met rijke geuren bloeit.

IV.

Drie maanden zijn vervlogen!...
Daar gaat, zoo vroom te moe,
Het hart vol zaalge weelde,
Een Paar naar 't kerkje toe.

En toeft een wijl op 't plekje
En vouwt de handen saam,
En lispt, in dank en liefde,
Des goeden Meesters naam! —

De bruigom draagt in 't knoopsgat
Een volle witte roos,
Terwijl, als sier der lokken,
De bruid een roode koos.

MOLENAARS DOCHTERTJE.[1]

I.

Tusschen groenend loover
Staat des Moolnaars kluis;
Vrede omzweeft het plekje,
Vrede woont in 't huis.

Zie! de wilde woudbeek
Giet op 't molenrad —
Als der Liefde smachten,
Zonder rust — haar nat.

Duizend bloemen tieren
In den kleinen tuin,
Duizend vogels kweelen
In der linden kruin.

Tusschen beekgeklater,
Tusschen bladgeruisch,
Staat, in 't groen verborgen,
Zóo des Moolnaars huis.

---

[1] 'k Heb mij het genoegen niet willen ontzeggen, om — als uitdrukking der eigenaardige verscheidenheid (en toch verwantschap) van beider volksgeest — ook *hier* een Hoogduitsch lied te mengen onder mijne Nederdietsche. Ik koos daartoe eenige gedeelten van ROBERT SCHUMANNS verrukkelijke Toonschepping: "de Pelgrimstocht der Roos" (Gedicht, zoo 'k meen, van W. O. VON HORN) en strengelde ze tot een krans.

H.

II.

In 't woud, in 't dichtst der twijgen,
Geleund aan de' eikenboom,
Daar toeft de jonge jager
Verdiept als in een droom; —
Hem is des Moolnaars dochterlijn
De Liefste bovenal,
Haar beeld omzweeft hem, wáar hij gaat,
Langs bosch en berg en dal;
Hij plukt er asterbloemen
En vraagt zich telkens af:
Mag ik het "ja" gelooven,
Dat mij 't orakel gaf?

III.

Reeds zinkt het lommer
Ter ruste ineen,
In liefdekommer
Waakt Roosje alleen.

Zij blikt verstrooid
In den klaren nacht,
Maar heeft aan hem, slechts
Aan hem gedacht.

Daar hoort ze in 't woud
Een stem, die zingt; —
En 't is, of Lente
In 't hart haar dringt.

(*De Jager.*)

Ik weet een rozeknopje
Dat bloeit in zonneschijn; —
Ik mocht het gaarne vragen:
"Wilt gij mijn roosje zijn!"

Maar als mijn mond wil spreken,
Dan lacht het lief gelaat
Zoo vriendlijk-schalks mij tegen,
Dat al mijn moed vergaat.

o Roos! zegt niet uw harte,
Al bloeit ge in zonneschijn,
"Nooit wil ik iemands anders,
Dan uw, Uw roosje zijn!"

(*'s Moolnaars dochtertje.*)

Slaap zacht, gij lieve zanger! slaap:
Ik bloei voor U alleen;
Kom ras! — en sla uw steunende' arm
Om 't teeder roosje heen:
Weet! — de uwe zal ik blijven!...
Wees gij mijn lentelust!
En wek mij, met uw kussen,
Uit doodsche winterrust.

IV.

Wie komt, des zondagsmorgens,
In lichtgroen pronkgewaad?
Het is de zoon des Jagers,
Die Roosje vragen gaat!
En als de Moolnaar, schertsend,
Vraagt: "hoe haar hartje slaat?"
Verbergt zij, aan zijn boezem,
Haar rozerood gelaat; —
Dan sluit zij in hare armen
Hem, dien ze lang reeds mint,
Gelijk een rank van klimop
Om de' eikenstam zich windt.

V.

Wel molen, lieve molen!
Hoe zijt gij nu zoo mooi?
Gij draagt, gesierd met bloemen,
Een rijken zondagstooi!
Tot zelfs uw spitse gevel
Hangt vol met krans bij krans. —
Zoo vroolijk zaagt ge nimmer
In 't lachend dal, dan thans!

Wel woudbeek! hoe zoo dartel?
Wat plast en klatert gij?
Wel, nijvre raderspaken!
Waarom van arbeid vrij? —
Wel knapen, lieve knapen!
Waarom zoo bijster mooi?

Gij draagt, gelijk de molen,
Uw besten zondagstooi!
Waartoe, met lint en bloemen,
U opgepronkt zoo net,
En 't hoedje, op zeven haartjes,
Zoo aardig schuins gezet?

Kom! zeg ons, waarom rusten
— En midden in de week —
Het vlijtig rad des molens,
De Jeugd uit heel de streek?

VI.

Wat klinken blij de horens,
Bij 't uchtend-schemerlicht,
Wat klinkt er voor haar ramen
Een vroolijk bruidsgedicht!

"Bruiloftsdag, vol zoetheid!
U zij lof en prijs!
Gouden sleuteldrager
Van het Paradijs.

"Wekke u dan die bruidsdag,
Roosje! uit zoete rust;
Laatste dag van vrijheid,
Eerste dag van lust!"

VII.

De kerkklok doet zich hooren;
En voor 't gewijd altaar
Staat ... wat ze lieflijks droomde —
Nu schoon en lieflijk daar;

Des vromen Priesters zegen, —
Der reinste liefde loon ...
Een eed van trouw — gedragen
Door Englen voor Gods troon!

VIII.

En hoor! — in den molen
Daar zwieren en springen,
Bij fluit en violen,
De knapen ... en zingen
En schaatren en juichen,
"Leev' bruigom en bruid!"

Hoe rinklen de glazen,
Hoe trillen de planken,
Bij 't dansen en razen
Bij 't groeten en danken,
Bij 't schaatren en juichen,
"Leev' bruigom en bruid!"

IX.

En nauwlijks streek een jaar langs 't dal,
Of 't Roosje heeft haar knopjen al. —

TROUW.

I.

Een lindeboom stond diep in 't dal
Van boven breed, van onder smal;

Daar vrijdden saam, in eer en deugd,
Twee Liefjes in hun zoete jeugd.

"Vaarwel!" zoo sprak hij droef tot haar:
"Ik moet nu scheiden zeven jaar."

— En waar' het veertien jaar, mijn vrind!
Mijn harte nooit een ander mint! —

II.

Wel op dien dag, na zeven jaar,
Vlocht zij zich bloempjes in het haar:

— Nu komt mijn Liefste trouw en goed,
Ik ga verheugd hem in 't gemoet. —

En toen zij kwam in 't groene woud
Sprong daar een ruiter uit het hout:

"Zoo eenzaam u in 't bosch gewaagd?
En zeg, wat schreit ge, zoete maagd?"

— Ik schrei, dat ik mijn beste vrind
Na zeven jaar niet wedervind! —

"Ik reed pas gistren door een stad,
Waar, wie U trouw zwoer, Bruiloft had!"

III.

"Wat wenscht gij hem voor smart en leed
Nu hij zijn trouw brak en zijn eed?"

— Ik wensch hem zooveel heil en vree,
Als korrels zijn in 't zand der zee.

— Ik wensch hem zooveel lust en kracht
Als sterren blinken in den nacht! —

IV.

Daar trok hij van zijn vingerling
Een breeden, louter gouden ring:

Dien wierp hij 't meisjen in haar schoot; —
Een tranenstroom dat ringske omvloot...

"Droog af uw oogjes, liefste vrouw!
Ik ben het zelf — en even trouw!"

VAN EEN RUITER EN EEN KONINGSDOCHTERTJE.

I.

Een Ruiter al over de heide reed:
Een Koningskind wou hij vrijen. —
Zeg, Koning! wat doet gij den ruiter zoo wreed
Gevankelijk weg te leien?

II.

Het dochterken zag wel zijn droeven groet,
Zij weende van bittre smarte:
"Och, vader! al is hij zoo hoog niet van bloed,
Hij is er toch hoog van harte!"

" "En is er de ruiter van harte hoog,
Zijn leven moet hij dies laten,
Dat hij niet wat lager liet vallen zijn oog
Op dochterkens van soldaten!" "

Zij nam toen een keten van paarlen hel,
Zij nam toen haar zilvren spangen,
De wachter die liet haar zoo heimelijk wel
Waar 't ruiterken zat gevangen.

III.

"Mijn Liefste! wat zijt ge zoo droef gevat,
En zult ge voor Mij nu sterven?
Dan wil ik u zeggen hoe lief ik u had,
En kussen u menigwerven!"

De ruiter dan kuste haar lipjes zoet
En kuste haar blanke handen:
— Nu geef ik gewillig mijn leven en bloed,
Maar nimmer in boei of schanden! —

Hij sprong uit den toren en stortte neer,
En liet er zijn jeugdig leven!...
De Koning dien deed aan zijn harte het zeer:
"'Och! had ik mijn kind hem gegeven!'"

IV.

"'Zeg, dochterke! wilt gij een Koningszoon,
Of wilt gij een Keizer trouwen?'"
"Neen, vader! ik wensch mij van doornen een kroon,
Een sluier en eeuwig rouwen!"

VAN TWEE KONINGSKINDREN.

Er waren twee koningskindren
Die minden elkánder zoo teer;
Ze waren zoo wreed gescheiden:
Te diep en te wijd was het meer.

"Och, liefste! och kôst gij zwemmen
Door 't wilde, het barnende meer,
Drie fakkels zou ik ontsteken:
Geen sterren verlichten zoozeer!" —

Daar was in het slot een Jonkvrouw,
Die haatte hen beiden zoozeer;
Zij bluschte de heldre fakkels....
De jongling verdronk in het meer.

"Ach visscher! ach goede visscher!
Mijn harte dat jaagt er zoozeer;
Keer zeewaarts, en wend den steven
En visch in het barnende meer."

De visscher vernam haar woorden:
Het bootje doorkliefde het meer,
Hij wierp er in haast zijn netten
En vond er den jongeling weer;

Zij vatte hem in hare armen
En kuste zijn wangen zoo teer;
Haar harte dat brak in tranen:...
En dood naast haar Lief zonk zij neer.

VAN BRUNENBURG.

I.

De Mei droeg rozen wit en rood;
Vrouw Machteld mij een kransje bood
Met haar sneeuwwitte handen!

't Was of de Hemel zich ontsloot
Toen zij die schoone krans mij bood
Met haar sneeuwwitte handen.

II.

Een valsche Ridder keerde weer,
En sprak in arglist tot zijn Heer
En sprak met slimme woorden:

"Zie Brunenburg, o Edel Heer!
Hij schond zoo stout uws Huizes eer;
Hij schond ze met uw Vrouwe!"

""Dat waarlijk, dát geloof ik niet,
Dat Brunenburg mij snood verried...
En met mijne Edelvrouwe!" "

""Hij, die me in nood noch dood verliet;
Dat waarlijk, dàt geloof ik niet,
Dat hij me ontrouw zou wezen!""

De Ridder maakt zoo groote klacht,
Bij nacht en dag, bij dag en nacht,
Om Brunenburg te pijnen:

De Ridder maakt zoo groote klacht,
Dat Brunenburg met sterke wacht
Geleid wordt op den toren.

III.

Vrouw Machteld naar den toren reed
En sprak: (ze beefde daar ze 't deed)
"Och! zijt ge nu gevangen!"

"Of gij me liefhadt jaar en dag,
Toch u van mij niet worden mag
Dan stille, kuische liefde!"

— En lag ik hier ook zeven jaar,
Zag ik maar eens uw oogjes klaar,
En hoorde maar uw stemme. —

"Neen, Brunenburg! ik heb een man
Die mij ter eere houden kan,
Dien moet ik enkel eeren."

— En lag ik hier mijn leven lank,
Mocht ik maar eens uw voorhoofd blank,
Maar eens uw lipjes kussen! —

IV.

De valsche Ridder keerde weer
En sprak in arglist tot zijn Heer,
En sprak met slimme woorden.

De Ridder maakt zoo groote klacht
Bij nacht en dag, bij dag en nacht,
Om Brunenburg te dooden:

De Ridder maakt zoo groote klacht,
Dat Brunenburg met sterke wacht
Geleid wordt totter galgen.

V.

Vrouw Machteld totter galgen reed,
En sprak: (ze snikte daar ze 't deed)
"Och! zult ge om Mij nu sterven!"

— Nu Gij den laatsten groet mij bood,
Nu wil ik sterven dezen dood,
Al sterve ik ook onschuldig. —

"Ik heb nog zeven broeders groot,
Die zullen wreken uwen dood...
En wreken zevenvuldig!"

— Dàt wil ik zeêglen met mijn bloed,
Dat ik onschuldig sterven moet
Voor stille, kuische liefde! —

"Mijn haar zal ongevlochten staan,
Mijne oogjes niet meer spelen gaan,
Mijn mond zal niet meer lachen!"

VI.

Toen Brunenburg nu gaf zijn ziel,
Vrouw Machteld stervend nederviel....
't Was, of de wachters weenden! —

JONKER GERARD.

I.

— Sta op, sta op, mijn trouwe knaap!
En zadel mij mijn paard;
Naar Kronenburg gaat onze tocht;
Maar geef mij lans en zwaard. —

Zij kwamen op de bruine hei,
Zij kwamen in het woud;
Een vreemde Ridder, trotsch en koen,
Den Jonker tegenhoudt:

"Wel, Jonker! hoe zoo vroeg te paard,
En waar zoo haastig heen,
En laat gij dus den ganschen dag,
Uw schoone vrouw alleen?"

— Wees welkom, Ridder! mij als gast
Mijn gaê is schoon en... trouw;
Ginds is mijn slot; breng, zoo gij wilt,
Mijn groet aan de Edelvrouw! —

II.

En Jonker Gerard reed zijn weg
En jaagde heël den dag,
En keerde 's avonds weer door 't woud,
Waar hij den Ridder zag:

"Wel, jager! kent gij dezen ring?"
Zoo sprak de Ridder stout:
"Blauwbloemeken staat in den knop,
De ring is louter goud!"

— Bylo! dien ring en ken ik niet,
Hij is niet van mijn Vrouw:
Ik zweer het bij mijn Ridderwoord
En bij mijn Riddertrouw! —

"Wel, Jonker! zweert gij bij uw woord
En bij uw Riddertrouw,....
Blauwbloemeken staat in den knop
En 't cijfer van Uw vrouw!"

De Jonker wierp zijn handschoê neer
En streed met lans en zwaard;
De vreemde Ridder stortte neer
En stortte dood ter aard'.

III.

De Jonker vliegt naar 't hooge slot
In daavrenden galop,
Hij klopt niet aan den ijzren ring,
Maar loopt de poortdeur op'.

"Och, moeder!" sprak vrouw Adelheid:
"Wat ziet mijn Heere fel!
Wat of zijn toorn wel stillen mag,
Wat stilt zijn gramschap wel?"

De moeder nam al uit de wieg
Het kindelijn zoo zoet,
En droeg het op hare armen heen
Den Jonker in 't gemoet:

— Vrouw-Moeder! (sprak hij:) laat mij door!
Wat wil dat kindelijn?
Dat kind is tòch het mijne niet,
Dat moet een Basterd zijn! —

En langs de trappen vloog hij voort
En vloog de gangen rond,
Totdat hij, op de tin van 't slot,
De schoone Aleide vond.

Zij groette bevend haren Heer;
Hij sprak geen enkel woord,
Maar trok zijn slagzwaard uit de scheê,
En sleept haar met zich voort...

IV.

Daar ziet hij aan haar kleine hand
Zijn gouden ring van trouw;
Blauwbloemeken staat in den knop
En 't cijfer van zijn vrouw!...

En heftig drukt hij haar aan 't hart
En kust haar lipjes teer: —
En weenend blikten zij omhoog
En dankten God, den Heer!

Oct 70 N. 52 c.

VELERLEI WIJSHEID.

II.

LOUWMAANDS EERSTE.

Wat brengt ge ons in uw nevelkleed,
Nieuw jaar? — een bundel zonneglansen,
Wijd-schittrend langs de blauwe transen,
Of felle vlagen, ruw en wreed?...
't Is God de Heer alléen, die 't weet.

Doch: zoo het hart slechts warm moog blijven,
't Verstand slechts helder worden moog,
De hand vol kracht, en klaar het oog; —
Doet ons geen winterkou verstijven,
Al zweven neevlen laag en hoog.

Dát zij: als 't Oude jaar verdwijn',
Dát: wat het Nieuwe roove of geve...
Wat in uw aller hàrte leve
(Al moog' 't daarbuiten stormig zijn)
Zij stéeds U... 's Hemels zonneschijn!

DAGERAAD.

1.

Nog staart mijn oog op 't wijkend glimmen
Van halfgedoofden sterrenglans,
En reeds betinten zich de kimmen,
Met gouden vonk aan de' Oostertrans.

2.

En eensklaps treedt, met lieflijk blozen,
De zon haar tente uit, als een bruid,
En strooit haar leliën en rozen
Zoet lachend over 't aardrijk uit.

3.

Waartoe in 't Duister angstig klagen,
o Hart!... doet niet Gods wonderdaad
Na èlken nacht een Morgen dagen?...
Wacht kalm des Heeren Dageraad!

VAN KOMEN EN GAAN.

Er weten zoo véel van komen,
Er weten zoo weinig van gaan;
Och, scheiden! och, bitter Scheiden,
Wat kost gij zoo menigen traan;
Wat hebt gij zoo menigen harte
Véel smarte
Gedaan!

Bedenk het in leed en luste,
Dat gij er éens scheiden van zult;
Van ál wat uw oog bekoorde,
Van àl wat uw harte vervult;
En 't leer' u: "Hou maat in verblijden...
In lijden
Geduld!"

En kwam u het bitter Scheiden
Reeds dikmaals op zuchten te staan,
En kostte u de liefde of de vriendschap,
Bij 't vlieden, reeds menigen traan —
Ai! denk dan, bij 't kómen, wat meerder
En éerder....
Om 't gáan!

TEGENSPOED.

1.

Te zeilen vóor den wind,
Mijn kind!
Is zeker prettig op zijn tijd;
Maar zorg, dat gij voorzichtig zijt!...
Ik zag er, bij een blauwe lucht
En 't zeiltje vóor den wind — verdrinken,
Die vroeger... 't stormde toen geducht!...
Hun scheepje, op 't punt reeds van te zinken,
(Kracht in de hand — in 't hart een bee)
Nog brachten op een veilge ree!

2.

Geloof me, ook tégenspoed
Is goed!
En dikwijls geeft hij béter baat,
Dan dat het *te* voorspoedig gaat...
Hèm zag ik, op de levensbaan,
Te midden van de rijkste gaven
Naar ziel en lichaam òndergaan,
Die éerst, met zorgen, zwoegen, slaven,
Hard brood won, voor nog harder werk...
En toen blijmoedig bleef, en sterk!

3.

Neem dus, hoe 't God gevall',
Het Al. —
Doch, geeft Hij 't u steeds vóor den wind,
Denk niet, dat Hij u méer bemint,
(Of, dat ge méer zijn gunst verdient)
Dan andren; — denk, een proef zal 't wezen;
En zie dan dubbel scherp, mijn vriend!
Of nergens klippen zijn te vreezen...
Ja — voelt ge, 't gaat haast àl te goed,
Smeek dan van Hem... wat Tegenspoed!

TEERGELD.

1.

Wie door 't Leven wil voeteeren
Naar den eisch,
Neem' wat teergeld mee op reis....
Heb je 't niet? — Ik zal u leeren
(Mits ge er uw profijt mee doet)
Hoe ge dat verkrijgen moet.

2.

Vroomheid, trouw en reine zeden,
Zij u Goud;
Goede moed, beleefde kout,
Strooi' ze als Zilver op uw schreden;
't Kopergeld, waar gij naar tracht,
Vindt ge in Werkenslust en kracht.

3.

Hebt ge *die*, dan moogt gij 't wágen! —
Vrij en vrank
Reist ge dan uw leven lank,
Zonder iemand iets te vragen:
En als zich uw reis besluit....
Rust ge in 's Vaders woning uit.

HAAT UIT LIEFDE.

1.

Zijt ge van hetzelfde bloed,
Wees' dan één van ziel en zinnen,
Wees' eendrachtig van gemoed,
In het haten en beminnen...
Maar uw haat
Zij voor het Kwaad;
(Leer 't bestrijden en verwinnen!)
En de liefde, die gij voedt,
Die ge eendrachtig voedt van binnen,
Zij voor 't Goed.

2.

Zalig Huis, waar de eendracht troont,
Zóo, door "Liefde en Haat" verkregen;
Waar geene ondeugd wordt verschoond,
Waar geen zwakheid wordt verzwegen;
Maar de deugd
Voor Grijze en Jeugd
't Richtsnoer is op àl hun wegen! —
Dáar wordt ze eenmaal ook belóond;
En de Heer gebiedt zijn zegen
Waar zij woont.

HOOP[1].

Als de Hoop mij verliet,
Och! dan stierf ik gewis;
'k Denk: bij al mijn verdriet,
Dat de Hoop er nog is!
Wat ik duld', wat ik lij',
Vriendlijk troostend blijft Zij,
Als een Engel mij bij!

Of mijn eenzame weg
Door geen ster word' bestraald...
Als mijn voet in de heg
En de struiken verdwaalt...
Wàt ik duld', wàt ik lij',
Vriendlijk troostend blijft Zij,
Als een Engel mij bij!

Zie! Haar liefdrijke hand
Voert, door 's Levens woestijn,
Mij naar 't eeuwige land,
Waar geen leed meer zal zijn.
Dáar ook blijft Ze mij bij;
Smeekt, geknield aan mijn zij,
Om genade voor mij.

[1] Dit Lied wortelt in Duitschen grond.

DWAZE WENSCHEN.

1.

"Och, lieve vrind! ik wou zoo graag,
Dat gij, van gindsche distelhaag,
Of van die brandenetelstruiken
Me een Roosje plukken woudt van daag;
Maar 'k zeg je, lekker moet het ruiken,
En rijk van kleuren zijn, me-vriend!
Of 'k blief er liefst niet van gediend!"

2.

— Wel, kereltje! wat praat je raar!
Of acht je mij een toovenaar?
Van brandenetels Rozen plukken...
Dat is een dwaze wensch, voorwaar!
Dat zal wel niemand ooit gelukken: —
En nog wel rijk van geur en blad,
Wel ja!... zeg!... wou je ook nòg zoo wat? —

3.

"Och! neem niet kwalijk, lieve man!
En krijg er maar geen flauwte van...
'k Zag elk (ook U!) het meest begeeren,
Wat men het minst verkrijgen kan,
En 'k dacht... ik kon het eens probeeren!
Maar nooit weer... dat is nu gewis,
Verlang ik, wat onmóoglijk is."

KONING ZIJN.

"Och! als ik maar eens Koning was!"...
Wel vrind! daar kan je licht toe komen;
Vooral, daar ieder thans moet schromen
Te staan op 't laddertje van glas;
Maar durf je?... Best! — Ik zeg je dan,
Hoe of je Koning worden kan. —

Beheersch u zèlv' in vreugde en smart,
Wees Heer en Meester in uw woning,
Wees van uw woord en daden Koning,
Wees Koning van uw eigen hart...
Dan zijt ge (hoe de wereld gaat)
Dan zijt ge Koning inderdáad!

Dat's mak'lijk, he? — Bedrieg je niet!
Al heb je er éen maar te regeeren,
Hij zal voortdurend revolteeren,
Als gij niet waakt en houwt en schiet,
En — bij zijn barricaden-strijd
Niet zorgt, dat Gij verwinnaar zijt.

Maar win je 't... o geloof me vrij,
Dan is er op de heele Wereld
Geen kroon met zóoveel schats bepereld,
Geen Koning machtiger dan Gij...
En — béter nog dan de áardsche troon —
Wacht in den Hemel u een kroon!

EENS IN 'T JAAR.

Nachtegaaltjes, nachtegaaltjes!
Hoe? eene enkle maand in 't jaar
Zingt ge maar;
Dat is toch wat al te schraaltjes,
Dat's wat povertjes, voorwaar!

Maar dàn zingt ge ook, dag en nachten,
Nacht en dagen in het wild,
Ach! zòo mild,
Dat ge in éene maand de krachten
Van geheel een jaar verspilt. —

Kermisvolkje!... vaak vergeet je,
Wat vermaan ge in 't beestje hadt;
't Géve u dat:
"Liever elken dag een beetje...
Want dan hebt ge ook dáaglijks wàt."

ZÉER DOEN.

1.

"Het glas is hoekig, scherp van rand,
Ik zal me zéer doen bij het drinken!..."
Zoo denkt gewis de domste kwant,
Al ziet hij 't vocht ook nog zoo blinken.

2.

"Het glas is fijn, de rand is zacht,
Maar 't vocht brengt dóod, aan wie het drinken!"
Zeg, hebt ge dàt wel ooit gedacht
Als gij 't jeneverglas ziet blinken?

EVENMAAT.

Al heeft de Koning nog zoo véel;
Al heb ik nog zoo min...
'k Heb goeden moed en kloeken zin,
En daaglijks mijn bescheiden deel;
En zoo men mij te rùilen vroeg,
'k Zou zeggen: — "'k dank je, 'k heb genoeg...
"Genoeg, dat is verbàzend veel!"

Och! hebt gij àl te vólle maat,
't Is last en moeite maar;
Gij stort wat hier, gij stort wat daar, —
En 't valt (meest, zonder nut) op straat...
Of, éer ge aan 't eind zijt van uw pad,
Zijt gij licht Zelf het ergst beklad,
Door de inhoud van die óvermaat.

Neen, neen! zoowat bij 't randjen af,
Dàt is de beste maat!
En — zoo het àl wat láger gaat,
Denk dan maar vroom aan Hem, die 't gaf.
Betrouw, dat Hij alléen het weet,
Hóeveel u dient van lust en leed; —
En... leg getroost uw wegjen af!

MOEITE.

1.

Wat doet gij in dien dorenheg?...
Gij zijt dan toch een rare snaak!
Hier bloeien bloempjes langs den weg,
Die kunt ge plukken met vermaak
In overvloed, in overvloed...
En dáar, waar gij ze zoeken moet,
Daar krabt ge u nog de hand aan bloed."

2.

Ja zie! zoo ben ik, lieve vrind! —
Wat ieder zoo verkrijgen kan,
Wat ieder zoo gemàklijk vindt,
Daar hou ik bijster weinig van...
Néen! waar men moeite en werk voor doet,
(Al kost het ook wat zweet en bloed)
Dàt, vriendlief! is het kòstlijkst goed!

WATER, LICHT, LUCHT.

1.

Wat buigt ge uw tengren stengel neer,
Wat hangt uw kopje,
Rozeknopje!
Wat zijn uw blaadjes welk en teer?
Het komt: — omdat gij dag en nachten
Naar zuiver water, frissche lucht,
Naar zonnelicht en warmte zucht:
En toch vergeefs er naar moet smachten!

2.

Wat buigt gij 't tenger halsje neer,
Hoe slapjes hangen
U de wangen,
Lief kind!... wat zijn uw spiertjes teer?
Het komt: — omdat gij dag en nachten
Naar zuiver water, frissche lucht,
Naar zonnelicht en warmte zucht:
En ach! vergeefs er naar blijft smachten.

3.

Gij, Ouders! die uw jonge spruit
In 't klein bestekje
Van 't vertrekje
Uit zorg of onverstand besluit....
Al zijt gij arm, — 't staat in uw krachten
Te waken: dat uw kind niet zucht'
Om water, zonneschijn of lucht:
Och, laat ze er niet vergeefs naar smachten!

KINDERSCHOENEN.

1.

Kinderschoenen... wat ze prangen,
Wat ze knellen om den voet,
Als we "groot te zijn" verlangen:
En het onbeproefd gemoed
Duizend schoone droomen voedt!

2.

Doch — zijn ze eenmaal uitgetrokken,
Och! dan treuren we om den tijd
Toen we, op zachte kindersokken
(Nooit te nauw en nooit te wijd),
Onrust kenden, zorg noch nijd.

3.

Voelt gij 't schoentje nu al knellen,
Kleine knaap... klein maagdelijn?
Wàt die wenschen u voorspellen
'k Bid, dat (als uw jeugd verdwijn')
Ge in uw hàrt weer Kind moogt zijn!

DE "LUI".

1.

Wat er vischjes zijn gevangen,
  Groot en klein van naam en faam,
Met de haakjes van verlangen...
  "Zucht naar lof: — en vrees voor blaam!"
Och! dat hopen... och! dat vreezen,
  Bij hetgeen ge doet of laat,
  (Waar 't om Menschen-oordeel gaat!)
Is der slaven Sláaf te wezen...
  Maakt het goede zelfs ... tot kwaad!

2.

Wie zijn schande, wie zijn eere
  Hangt aan 't zeggen van de "Lui,"
Raakt (hoe hij zich wende of keere)
  Van de druppels in de bui!
Wie zijn waarde en kracht wil peilen
  Met zijn buurmansvrouws begrip,
  Ziet alras zijn redloos schip
In de levenszee verzeilen,
  Op de scherpste blinde klip.

3.

Doe — hoe 't boos gerucht moog' blazen,
  Wat het hart erkent als goed;
Laat (wie tieren moge of razen!)
  Waar zich 't hart voor schamen moet!
Als de stem van uw Geweten
  Spreekt — heb dan geen andre keus...
  En zoo "*Men*" dan (boos of heusch)
Lof of blaam u toe wil meten...
  Knip de "Lui" maar voor hun neus!

DE KLEINSTE.

1.

In 't groene dal, in 't stille dal,
Waar kleine bloempjes groeien,
Daar ruischt een blanke waterval;
En druppels spatten overal,
Om ieder bloempje te besproeien...
Ook 't kleinste!

2.

En boven op der heuvlen spits,
Waar forsche boomen groeien,
Daar zweept de stormvlaag fel en bits;
Daar treft de rosse bliksemflits,
En splijt, bij 't daavrend onweerloeien,
Den grootste!

3.

Omhoog, omlaag, op berg, in dal,
Ben 'k in de hand des Héeren!...
Toch kies ik, als ik kiezen zal,
Mijn stille plek, mijn waterval;
Toch blijf ik steeds, naar mijn begeeren,
De kleinste!

VELERLEI SLAPENS.

Des morgens laat, des avonds vroeg,
  En nog een middagdruiltje...
Gij graaft u zelven (diep genoeg!)
    Een kuiltje,
Waar kracht en lust te gronde in gaat,
Des avonds vroeg, des morgens laat!

Des morgens vroeg, des avonds laat...
  Doe eer of schat verwerven,
Maar 't kost je mooglijk, beste maat!
    Vroeg sterven: —
En zie, dán komt u duur genoeg
Des avonds laat, des morgens vroeg!

Neen 's avonds vroeg, en 's morgens vroeg!
  Dàt is het kunststuk, knapen!
Te véel nooit — maar toch steeds genóeg
    Geslapen!
Wie slaapt, verslaapt; — wie waakt, verwaakt;
Wel hem! die beiden *even* maakt.

EVENAAR.

1.

Gaat wel niet àltoos op deze aard
Het licht met Schaduwen gepaard,
Toch staat het vast — wáar ons gezicht
Een schaduw ziet, daar is ook Licht.

2.

o Zorg dan, dat uw oog steeds staar',
Bij alle zorg, bij elk bezwaar,
Op 's Levens wondren evenaar...
Is 't Schaduw hier... Licht is het dáar!

VOORJAARSHOPE.

1.

"Een droge Maart,
Een natte April,
Een koele Mei..."
Wat prettig liedje ... bij den haard! —
We zien dàn (zij 't nog buiten kil!)
Het kouter blinken; 't zaad in de aard;
Het kruid, dat spruit; de kersengaard
Vol bloems; in ieder nestje een ei;
De' blanke' stroom; het blauwe zwerk...
En, àl wat we in het Voorjaar minnen,
Zweeft, op Verbeeldings vlindervlerk,
Ons deurtje binnen!

2.

Als in uw hart
Wat Winter huist
Van zorg of leed...
Heb dan voor iedre soort van smart
Een Liedje, dat in 't oor u suist,
Een Spreuk; die kloek dien Winter tart,
Een Versje, dat u troost en hardt,
Een zoete Voorjaarshoop gereed! —
En, midden in de ruwste vlagen,
Zult ge, op Verbeeldings Englenschacht,
U Lente-moed en Lente-kracht
In 't hart zien dagen!

TWEE STERREN.

In des levens donkren nacht,
(Mits ge uwe oogen open houdt!)
Blinken steeds, in reine pracht,
Sterren door de neveljacht ...
Eén als zilver, één als goud!

Avondster met zilvren tint,
Is *Herinrings* zachte glans;
Wàt uw harte heeft bemind,
U bekoord heeft of verblind,
Schemert in haar stralenkrans.

Morgenster met gouden gloed,
Is der *Hope* schittrend beeld;
Wàt ge, aan blijde droomen, voedt,
Kwéekt en koestert in 't gemoed,
Toont ze in 't licht, dat haar omspeelt.

Bid dan — hoe door 't lot benard,
Dat (of 't zonlicht daalde of rees),
Gij uw Oog heffe en uw Hart
In Herinring, zonder smart,
En in Hope, zonder vrees!

EEN KUNSTSTUKJE.

I.

Kom! ik wil-je, als Kunstje, leeren,
Hoe een Perzik 't lekkerst smaakt!

II.

Eerst moet gij haar hard begeeren,
Eer ge tot den pluk geraakt;
Hebt ge lang dàn haar bekeken,
U vermeid in vorm en kleur,
Recht genoten van haar geur...
Dan moet gij het steeltje breken;
Dan haar brengen naar uw mond;
Dàn... dàt zeg ik U terstond!

III.

Dàn — wanneer ze hàast de tippen
Van uw lippen
Sappig aanraakt... en gij ziet,
Eér zij in uw mond gaat slippen,
Dat uw vrouw of dat uw kind,
Dat uw liefste of dat uw vrind,
U bespiedt...
Moet ge uw Perzik laten glippen —
In zoo'n mondje welbemind!

IV.

Maakt ge dàn mijn Kunst te schande...
Zegt ge dan niet, een, twee, drie,
"Dat nooit Perzik in den Lande
U zóo lekker smaakte als *die*..."
Dan verbeur 'k een volle Mande!

HET LIED.

1.

Och ja, zoo'n Lied, uit vol gemoed,
Dat heeft al menig leed verzoet;
  Dat gaf al menig Zwakke kracht;
Dat was een staf in menig hand;
  Dat was een ster, in menig nacht,
Op weg naar beter Vaderland...
  Dus — 't zij ge vreugd hebt of verdriet,
    Spreek 't uit maar, in een Lied!

2.

De moeder sust het schreiend wicht
Met teeder zingen de oogjes dicht;
  En heeft het dan zijn slaapjen uit,
Dan kweelt zij 't weer een deuntje voor,
  Waarmee zij, onder 't zoet geluid,
Haar kindje (door 't begeerig oor)
  Verstand en deugd in 't Harte giet,
    Bij 't vroom en lieflijk Lied.

3.

Zoo blijve ook ons het rein gezang
Ten Wiegelied, ons leven lang! —
  Het wekke ons op tot blijde vreugd,
Het susse ons stil bij leed en pijn,
  't Geev' kracht bij kruis en lust tot deugd...
En, als we aan 't eind der loopbaan zijn,
  Dan ruische 't, waar ons de Aarde ontvliedt,
    Als Hemel-welkomstlied.

FIER EN ZACHT.

1.

Wees jegens Meerdren zedig-fier,
Wees jegens Mindren needrig-zacht;
Pak bij de hoornen os en stier,
Maar laat de lammetjes wat vacht;
Zorg, dat ge, als Man, uw Plaats bewaar':
Kloekmoedig hier, zachtmoedig dáar!

2.

Helaas! 't is meestal omgekeerd:
Men buigt en kruipt voor Hoog en Rijk
(Al is 't, dat men hen acht noch eert!) —
Koel is men jegens zijns Gelijk';
En lomp en grof, ja! hard en wreed
Voor hen, die men zijn Mindren weet!

3.

Maak, dat uw Mindere U bemint,
Dat U uw Meerdere acht en eert,
En blijf met uws Gelijk' goed Vrind...
Maar 't Rècht zij steeds door u verweerd!
En Kwaad en Goed, in lof en blaam,
Gestempeld met hun eigen naam!

4.

Zoo éer slechts, wat eer-wáardig blijkt,
Maar doe 't uw Meerdren 't minst bedeesd!
Bemin, wat minnens-waardig lijkt,
Maar doe 't uw Mindren... 't liefst en méest!
Dan (of gij Werkman zijt of Heer)
Dàn vindt gij Zelf ook Liefde en Eer!

NAAR DE REE.

1.

Wil je varen, moet je varen
Naar een ree
In een klip- of zandbank-zee —
Wees dan op de wilde baren
Met een visschershulk tevree:
Menig Linieschip zag 'k stranden,
Waar een Platboomd nog kon landen.

2.

Zeil' de Driemast éens zoo prachtig
Door de zee,
Als 't Ondiep geen hinder dee —
Schip en Visschersboot, waarachtig,
Zoeken 't zèlfde toch... de Ree!
Wie dus 't veiligst er kan lànden,
Stel ik 't liefst mijn lot in handen.

3.

Schuilen èrgens èrger klippen
Om een ree,
Dan die in... de Levens-zee?
Wie behouden dóor wil slippen,
Wees dus met een Hulk tevree:
Menig Linieschip moet stränden
Waar een Visschersboot kan landen!

IN LEED EN SCHULD.

1.

Hangen er buien u over het hoofd,
Kwetsen er doornen uw wanklende voeten,
Wordt aan uw harte het dierbaarst ontroofd...
't Leere u te buigen, te bidden, te boeten! —
't Lenige riet, dat zich bukkend verneert,
Zal (schoon gekreukt) na den storm zich weer heffen,
Waar gij den eik, die in fierheid braveert,
Diep in den stam door den bliksem ziet treffen.

2.

Doch zoo de Wijsheid tot buigen u raadt,
Moge u de Godsvrucht tot bidden bewegen!
Eén is de Vader, die heelt en die slaat...
Drupt uit de stormbui geen laafnis en zegen?
Zie, waar de macht van de Machtigen zwicht,
Zie, waar de wijsheid der Wijzen zou falen,
Zal er, in duisternis, redding en licht
Op het gebed der Eenvoudigen dalen.

3.

En zoo uw ziel onder schuld gaat gebukt,
't Moge u tot ootmoed en boete vermanen...
Diep zij de smet in uw boezem gedrukt,
Niets wischt die éer, dan berouwvolle tranen!
Dàn — als gij buigt, als gij bidt, als gij boet,
Dan zal beproeving tot loutring u wezen;
Dan zal 't gebroken, maar dankbaar, gemoed
Juichen: "o Vader! uw naam zij geprezen!"

ZALIG SCHREIEN.

1.

Wat zaligend vermogen
Ligt in den tranenvloed,
Die opwelt in 't gemoed
Door wáar Berouw bewogen!

2.

o Laafnis voor de smarte
Die 't schèrpst de ziel vervult,
Gij wischt de smet der schuld
Van 't diep-gebogen harte!

3.

Zóo Boete en Heil veréenen,
Kan slechts der Aarde Zoon...
En de Englen voor Gods troon
Benijden ons dàt weenen!

PELGRIMSLIED.

I.

De bloesem viel: de zomerhitte brandt:
Wij wandlen voort naar 't verre vaderland!
Zal dáar de herfst ons vruchten geven?
De weg is steil, de staf buigt in de hand,
Het oog wordt dof, de wankle knieën beven...
Wacht ons de Rust in 't verre vaderland?

II.

De bloem geeft vrucht naar 't zaad, waaruit zij sproot!
Der halmen oogst is honderdvoud zoo groot,
Als wij den grond met zorg bereiden;
Kracht komt uit kruis, en leven uit den dood! ...
En als wij wèrkend de avondrust verbeiden,
Wacht ons die rust in 's Heeren trouwen schoot.

III.

Zaai dan getroost met onvermoeide hand;
Trek dan getroost naar 't verre vaderland;
Dáar zal uw arbeid vruchten dragen:
De weg zij steil, de staf buige in uw hand,
Streef voort, streef voort, het oog omhoog geslagen,
Dáar wacht u Rust... daar is uw Vaderland!

GEBED DES HARTEN.

1.

Of gij al buigt op beide uw kniên,
  En of uw lippen zich bewegen,
  Daar wordt geen zegen door verkregen;
De Heer wil 't hàrt gebogen zien!

2.

Een stille zucht, een stille traan,
  Is méer dan offers en gebeden;
  Hebt gij geleden en gestreden,
De Heer zal 't zuchtend hart verstaan.

3.

Buig dus, o God! ons Harte neer,
  Leer onze Ziele tot U smeeken;
  Wat dan ons spréken moge ontbreken,
Dat geve ons Uw genade, o Heer!

IN SMARTE.

1.

Gij lelie, onder doornen,
Gij rozen om het kruis ...
Heil u, gij uitverkoornen!
Op weg naar 't Vaderhuis: —
Toon ons in leed en lijden
Des Vaders liefdrijk hart,
En hoe het hoogst verblijden
Spruit... uit de diepste smart.

2.

Der lelie smetloos bloeien
In 't ruige van het woud,
Der rozen heilig gloeien
Om 't donkre, ruwe hout,
o Dat ze uw ziel ontsteken
Tot reinheid, liefde en kracht;
Opdat gij, onbezweken,
Naar Gods genade tracht'.

MET SMACHTEND HARTE.

1.

De zwaluw, door Gods hand gedragen,
  Drijft veilig door de hooge lucht,
  Gespoord door de onverwinbre zucht
Naar heldrer hemel, zoeler dagen;
  Zij zweeft langs berg en oceaan,
Tot waar zij 't heilig Oost ziet blinken —
En wijkt ten rechten noch ten linken
  Van de eenmaal afgeperkte baan.

2.

Doe zóo ons harte naar U smachten,
  o Heer! — geleid zóo onzen voet;
  Ontsteek de zucht in ons gemoed
Naar U, naar U alléen te trachten!
  Behoed ons, wandlend aan Uw hand,
Van 't afgebaande spoor te dwalen...
Tot dat we ons koestren in de stralen
  En gloed... van 't Hemelsch Vaderland!

VRIJHEID.

1.

Wèl u, wier worstlend strijden
U telkens staalt tot kracht,
En die in vreugd als lijden,
Naar zielevrijheid tracht: —
Breek dan der lusten macht,
Breek dan des lijdens banden,
En hef uw vrije handen
Tot God, als bron dier kracht.

2.

En houdt ge zóo geheven
Uw hand tot dank en bee,
Dan zal uw ziele ook zweven
Hoog boven wel en wee;
Dan stemt ge in 't loflied mee
Dat zaalgen ons doen hooren...
"Gods kindren zijn geboren,
Tot vroomheid, vrijheid, vree!"

TEN HEMELWEG.

1.

o Denk op doornenpaden,
Hoe harte en voet ook bloed',
Aan Hem, die kruisbeladen,
Geen rust vond voor zijn voet.
Hij leer' u, zonder klagen,
Hoe onder 't leed gebukt,
Gewillig 't kruis te dragen
Dat op uw schouder drukt.

2.

Dan zal in 't hart u dalen
Zijn ootmoed, hoop en kracht;
Dan zal u licht omstralen
Ook in den zwartsten nacht:
Dan wordt — (wat u bezwaarde
Met smart of smaad en spot) —
U 't kruispad dezer Aarde
Ten Hemelweg tot God!

OVERLEDEN.

1.

Ja, den bangen aardschen strijd
Hebt gij, Dierbre! thans volstreden;
Wat het harte draagt en lijdt
Hebt gij, duldend, overleden.
Trooste bij 't geopend graf;
Troost der Taal, die God ons gaf.

2.

Overleden! — Godlijk woord!...
Als de pelgrim, afgestreden,
Uit den mond der Englen hoort:
"Rust nu, — gij hebt óverleden!"
Wisch den traan dan uit uw oog,
Zie... hij juicht reeds, hier omhoog!

GODE ALLEEN ZIJ EERE! [1]

1.

Den hoogen God alleen zij eer,
En dank voor Zijn genade!
Zijn Vaderoog slaat immermeer
In vreugde en smart ons gade.
Zijn liefde waakt, dat evenzeer
Ons weelde als wee ten bèste keer',
En niets Zijn kindren schade!

2.

Hef u tot Hem dan, vroom gemoed!
Bij nachten en bij dagen;
Bij morgenrood en avondgloed,
Bij juichen en bij klagen!
Uit Hem alléen vloeit leed en lust:
In Hem alleen is kracht en rust....
Op Hem dan 't oog geslagen!

3.

Ja! prijze uw lied den Hemelheer,
En dank' Hem vroeg en spade,
Daarvoor, dat nu en immermeer
Zijn liefde ons komt te stade:
Wat ons verheff', wat ons verneer',
Den hoogen God alleen zij eer,
En dank voor Zijn genade!

---

[1] Allein Gott in der Höh' sey Ehr'!

OUDEJAARS AFSCHEID[1].

1.

Een kushand aan het oude jaar:
Het was een goede, trouwe Vrind!
En krachtig hield hij de' evenaar,
Die goede en kwade schaal verbindt;
En woog ons (ernstig-blij te moe) —
Van 't een en van het ander toe!

2.

Wel scheen 't ons soms, dat hij het leed
Wat zwaarder lei aan d' éenen kant,
En dat hij 't geen ons smarte deed
Gaf — met wat àl te ruime hand...
Doch *nu* zijn ('t waar' dan zwaar of licht)
De schalen weer in évenwicht.

3.

Een kushand dus — vaarwel, Vaarwel!
In goede vriendschap scheiden wij;
En bij des Nieuwjaars lustig spel
Blijft toch uw trouw vermaan ons bij:
"Denk steeds, bij wat gij wilt of doet,
Goed einde alleen is duurzaam goed!"

---

[1] Geworde *zulk* een afscheid ook dit Boek — en Hem, die het toewijdde aan zijn Volk!

DE BEWAARSCHOOL.

De Voortijd fabelde van een Bron, die eeuwige Jeugd gaf aan elk, die er uit drinken mocht.

Meer dan éenigen, was 't ònzen tijd gegund, de diepste wel dier bron te ontdekken, haar te zuiveren van puin en onreinheid, haar te "vatten" in nieuw en hecht ommuursel, hare altijd frissche straal en sierlijk overwelfden rondbouw te beschutten tegen al wat hare klaarheid kon verderven, en haar springnat des levens op te vangen in zilveren schalen, waaraan duizenden kleine, lieve lipjes zich laven en sterken tot den strijd der Aarde, en tot het eenmaal verwerven van de Zegepalme des Hemels.

Die bron van eeuwige Jeugd voor een Volk, als voor de Menschheid, is... de School [1]:— de School, zóo als zij door Neerlands Grondwet, niet slechts op het doode papier, of in den steen en 't hout der wanden, maar in

---

[1] Mij althans — die lang 't geluk had, bij 't Volkszangonderwijs, bovenal de kinderen der "kostelooze" school (och! waarom heet die nòg steeds Armen-school?) gade te slaan — mij zijn 't de rijkste en verheffendste levensuren geweest, als ik de oogjes van dat aardig jonk volkje fonkelen zag bij de verkwikkende teug, en wist, dat ze thuis zouden komen met.....

"Een prijs... een prijs... kijk, Moetje-lief!
Een prijs... ik heb een prijs gekregen!
En Meester zei: Je hebt terdegen
Eens opgepast, mijn hartedief!
Kijk, Moeder! — liedjes met een wijs,
En printjes, staan er in mijn prijs!"

het levende hart der wakkerste Burgers is opgebouwd, als onaantastbaar heiligdom.

Dàt worde zij u meer en meer, mijn dierbaar Volk — en reeds als Bewaarschool, van de teederste jeugd af! Dat blijve zij u, nevens "'t vrije Woord," als het krachtigst bolwerk van *alle* Vrijheid, die "gij beschermd hebt en waardoor gij uitblinkt."

H.

Kom, wijfje! veeg uw wang niet droog,
Ge 'hoeft die traan u niet te schamen,
Want 's Hemels Englen zeggen: Amen!
Bij zulk een schreiend moederoog:
En juichen, waar de teedre jeugd
Gekweekt wordt tot verstand en deugd.

Gij, Rijken! géeft, met milde hand:
Tot ieder, ieder kind kan leeren; —
Gij, Armen! wilt ze wèl waardeeren
Die beste gift van 't Vaderland;
Dan wacht u beiden hooger prijs
En kroon, in 't Hemelsch Paradijs.

DE BEWAARSCHOOL [1].

I.

Mijn moedertje laat, elken morgenstond,
('k Schrei dan van honger vaak reeds en van kou)
Opdat ze een stuksken brood verdienen zou,
Mij eenzaam in ons huisje, op naakten grond!

Dan wascht en schoonmaakt zij, bij goede lien,
En werkt en ploetert tot den avond toe; —
En keert, met karig loon en doodlijk moe...
En kan mij slapend soms eerst wederzien.

En eenzaam zit ik zoo, den heelen dag,
Verkleumd en hongrig — met een droevig hart;
En niemand troost me een weinig in mijn smart,
Of geeft me een vriendlijk woordjen of een lach.

---

[1] Iets van de voorstelling is ontleend aan het Italiaansch van SILVIO PELLICO.

II.

En zie! daar keert de Moeder weer,
(Vermoeid wel; maar een lach in 't oog!)
En roept: — dank nu ons' lieven Heer,
Mijn kind! en kijk eens blij omhoog;
Kom in mijne armen... aan mijn hart!...
Och! 't deed me altoos zoo'n bittre pijn,
Wanneer gij zoo alléen moest zijn;
Maar nu — geweken is die smart!

Straks kwam ik langs het gindsche plein
En hoorde daar een zoet gezang,
En zag er kindertjes (zoo klein
Als gij, maar blozender van wang);
Zij speelden in een groote zaal,
En dansten vroolijk op de maat;
En zongen in de zoetste taal,
Zoodat het klonk door heel de straat....

III.

Liedjes.

1.

Wel allerliefste Moederlief,
Hoe vindt ge nu uw hartedief?
Zijn wij niet prettig hier gezeten?

We zingen hier, — we springen hier,
En leeren, louter voor plezier,
Wat kleine kindren mogen weten.

En o! daarginter... dacht ge 't wel!
Daar is een kast met menig spel
En allerhande mooie zaken;
o Als u die eens open zag...
En hoe de kinders, alle dag,
Wanneer ze zoet zijn, zich vermaken.

Toch zitten wij als muisjes stil,
Als jufvrouw ons vertellen wil
Van menschen, dieren, planten, boomen...
Och, Moederlief! wat ben je lief,
Dat u je kleine hartedief
Op zoo een prettig school deedt komen.

2.

Och, Moederlief! och, als gij wist
Wat hier uw kinders leeren,
Gij zoudt nog éens zoo dankbaar zijn
Die dames en die heeren!
En onze goeie jufvrouw dan,
Daar hieldt gij éens zoo veel nog van...
Zij leert ons u beminnen!

Neen denk niet, als wij 's morgens vroeg
Zoo hard naar school begeeren,
Dat wij des avonds minder graag
Weer naar ons huisje keeren;

De jufvrouw zeit: "mijn lieve kind!
God zegent, wie zijn ouders mint!"
Zij leert ons u beminnen!

Och! als we groot geworden zijn,
Dan zullen we alle dagen
Voor u, met dubble liefde en vlijt,
De teerste zorgen dragen. —
Hoe ons jong hartje 't bèst u eert,
Dat hebben wij op school geleerd...
Zóo zullen we u beminnen!

IV.

En toen ik hoorde naar 't gezang
(En schreide en lachte tegelijk)
Kwam daar een dame, mooi en rijk
Gekleed — naar voren in den gang;
En zei: wat staat ge daar, en wacht?
Waarom uw kind niet *hier* gebracht?
't Is een Bewaarschool hier — tot troost
En hulpe voor der Armen kroost;
Als de ouders 's ochtends werken gaan,
Dan brengen zij 't klein volkje hier,
En halen 't 's avonds hier van daan:
En 't heeft den heelen dag plezier!
Het wordt er kostlijk opgepast,
Het wordt gezond en vroom en blij,
't Geeft de' ouders lust in plaats van last;
En wat het leerde, hoordet gij!

Kom, wijfje! kom — breng ons uw kind!
Opdat, als gij uit werken zijt,
't Hier spelen moog'... zoolang uw vlijt
Voor beiden 't sober kostje wint!

"Ja waarlijk! ja, dat zal ik doen!
Heb dank voor dat gezegend woord!"
Zoo riep ik; en ging ijlings voort!...
Kom, lieverd! geef me nu een zoen!
Wees vroolijk, kom! wees blij te moe,
Want mòrgen gaat ge er reeds naar toe!

V.

En nauwlijks is een maand voorbijgegaan,
Of ieder vraagt: is dàt hetzelfde wicht? —
Zie! wat een blos van welzijn op 't gezicht,
Zie, wat die oogjes klaar en helder staan!
De wangetjes zijn nu gevuld en rond,
Een vriendlijk lachje speelt er om den mond,
't Gaat 's ochtends graag naar school... en 's avonds weer
Al even graag naar huis; en mort niet meer,
En mint en kust zijn Moeder dubbel teer; —
En dankt en prijst het méest ons' lieven Heer!

VI.

"o Laat de kindren tot mij komen!"
Zoo spreekt de Heer, in zijn geheiligd woord! —
Wat toeft gij dan, gij Machtigen en Vromen!
Hebt gij die stemme niet gehoord?

Komt! — dat uw zorg zich tot de kindren keere
Als gij dat woord der liefde hebt verstaan:
"Al wat ge aan één van dézen hebt gedaan,
Dat deedt ge aan mij, uw Heiland en uw Heere!"

Geeft, geeft!... opdat het schreiend kroost der Armen,
Dat opgroeit tot verderf en dood,
Een toevlucht vinden moog' in nood,
Als gij, in liefde, u zijner wilt erbarmen;
Geeft, geeft!... opdat der moeder droeve mond,
(Gereed tot vloek bij zulke ellende)
In dank en lof tot God den Heer zich wende,
Als ze Uw barmhartigheid verkondt.

Geeft, geeft!... opdat uw eigen huis gezegend,
Uw eigen kroost gezegend zij, —
En, als Gods gunst op uwe velden regent,
Een zonneschijn uw oogst verblij'!
Geeft, geeft!... opdat Gods rijk op aarde kome
En liefde en wijsheid ook den Armste redd'...
Is de aalmoes niet de zuster van 't gebed? [1]
Wat toeft gij dan, gij Machtige, gij Vrome!

Neen! toef niet langer... neen! schep allerwegen,
Voor hen die eenzaam, arm, ellendig zijn,
Zoo'n groene plek in 's levens zandwoestijn!
En weet: — de stemmen dáaruit opgestegen,
Het vrome lied uit teedren kindermond,
De blijde harten die, gered, dáar juichen,
Zij zullen eenmaal, in uw jongsten stond,
Bij 's Heeren Rechterstoel voor U getuigen!

---

[1] (Victor Hugo.)

Oct 70 No 52 e

P.U.G.

ZEDENSPIEGEL IN SPREUKEN.

II.

I. Zedenspiegel.

Wie trouw en stadig in den spiegel zich beschouwt,
Die wijze liefde u, in dees' blaân, voor oogen houdt,
Die blijft als grijsaard jong, die wordt als jongling oud.

II. Weerkaatst.

Wie krachtig, vroom wil zijn, en zacht —
Die spiegle zich aan 't Voorgeslacht;
En zorg' (het zij dan vrouw of man!)
Dat weer zijn Kind zich spieglen kan.

III. Lekker geslapen.

Ja! wèl-gelukkig is de man,
Die kalm aan Gistren denken kan,
  En kalm den dag van Morgen wacht —
  Hij slaapt op rozen; alle' nacht!

IV. Arbeid.

Arbeid is des lichaams voeder,
Arbeid is der ziele hoeder,
Arbeid is der deugden moeder.

V. Varkens-natuurtje.

Altijd hebt gij 't mondje vol
Van uw plannen en uw plichten;
Maar, als 't aankomt op verrichten...
Veel geschreeuw — en weinig wol!

VI. Te voren.

Eér gij naar uw werk gaat treden
Zij eens even overdacht,
Wàt ge werken moet op heden;
'k Hoorde nimmer nog een klacht,
Dat zulk toeven nádeel bracht.

VII. Tijdswaarde.

Of Uren
duren
Eeuwigheden,
Dat ligt-'em aan... 't besteden!

VIII. Klove.

Tusschen oog en hand,
Tusschen lip en tand,
Ligt nog menig land!

IX. Werkenstijd: — spaartijd.

Des Zomers is het Werkenstijd:
Dan gaan de mieren wijd en zijd,
En saamlen voor den Winter wat...
Zeg', lieve Vrinden! wist ge dat?

X. Onderscheid.

Tevreden zijn op Ouden dag,
dat màg!
Doch, zoo gij Vroeg en Jong tevreden zijt,
Ben 'k zeker, dat in later tijd
Gij niets dan onrust hebt en spijt.

XI. Kosteloos onderwijs.

De Dwaze blijft er altoos een,
Al had hij honderd Wijzen om zich heen: —
De Wijze leert van iedereen,
Doch 't méest... van Honderd Dwazen om zich heen.

XII. Blinden-instituut.

Van 't zilver der Barmhartigheid
Wordt hier, door vrome en wijze liên,
Een kunstig oogenpaar bereid...
Waarmee de Vingren leeren zien!

XIII. Prikkels.

Hun, die steeds genot bejagen,
Zal, op 't laatst, Niets meer behagen: —
Sterke drank, geeft zwakke magen!

XIV. Terstond.

Wie 't goed-doen steeds verschuift, tot dat de morgen
Wacht, aan een steilen oeverzoom, (koom',
Naar 't stilstaan van den stroom.

XV. Inwendige schriftuur.

't Is niet genoeg naar Wetenschap te zoeken
In volgedrukte of volgeschreven blaan;
De Wijsheid, die gij leerdet uit de boeken,
Moet in uw Hart geschreven staan.

XVI. Als u zelven.

Beveel... alsof gij 't zelf volbrengen moet;
Gehoorzaam... of gij zelf het hadt bevolen;
Geleid... als vreest ge zelf het eerst, te dolen;
Heb andren lief... zoo als ge u zelven 't doet!

XVII. Kracht tot buigen.

Gehoorzaamheid eischt grooter geesteskracht,
Dan Ongehoorzaamheid óoit, in haar waan, bedacht.

XVIII. Of 't mode werd.

Deugd — is een kostelijk gewaad:
Hoe méer men 't draag', hoe béter 't staat!

XIX. Vergeefs.

Of gij rozenolie drinkt,
't Haartje met pomade nett',
En jasmijn strooit in uw bed...
Zoo ge uw eigen lof trompet,
Och, gij stinkt!

XX. Toevallig.

Verhef u niet op macht of eer,
Die u het Toeval heeft gegeven: —
Wat zou er menig Jager béven
Droeg eens het Haasjen een gewéer!

XXI. Begin en einde.

Gij, die u trotsch verheft, op wat het Lot u gaf...
Wat waart gij in de Wieg... wat zult ge zijn in 't Graf?

XXII. Twee giften.

God gaf twee hemelsche geschenken
Den Mensch, in alle vreugde en smart;
Verstand — om scherp en goed te denken...
Om zacht en goed te doen — het Hart!

XXIII. Wegwijzer.

Verstand géeft niet altijd Geluk:
Maar 't léert toch vaak, hóe ge, uit den druk,
U òp kunt heffen tot Geluk.

XXIV. Weddenschap.

Hou 't er voor, dat gij gelukkig zijt:
En (ik raak mijn geld er niet bij kwijt)
'k Wed — dat gij het wòrdt, in korten tijd!

XXV. Genieten: ontbeeren.

o Geniet met verstand, wat het leven u biedt,
En ontbeer, zonder leed, wat een ànder geniet:
Of zijn lust wordt uw last, zijn genot uw verdriet.

XXVI. Let op de voering.

Gij, die naar pracht en rijkdom staat,
Word wijs; en léer, dat Middelmaat
Het rustigst en het veiligst gaat; —
En dat het allerrijkste kleed
Vaak is gevoerd... met Harteleed.

XXVII. Onder de braafsten.

Wanneer gij zonder Nijd — al hebt ge Leed misschien,
Een ànder kunt gelukkig zien,
Tel ik u bij de bràafste liên.

XXVIII. Goed-spreken.

Wie àndrer deugd te prijzen weet
Met eerlijk en verheugd gemoed,
Is bijna — of hij Zelf het goed,
In volheid doet,
Wat de àndre deed.

XXIX. Onder zijn eigen gehoor.

't Welsprekendst is
gewis
de Man,
Die zèlf zich overréden kan

Om — (wàt ook andren mogen praten!)
Het goed te doen... en 't kwaad te laten.

XXX. Kwijting.

Zoo gij naar Onschuld streeft, denk dan, ten allen tijd,
Dat ge i e d e r s schuldnaar zijt...
En maak, dat ge elken dag *iets* van die schulden kwijt!

XXXI. Half goed: heel kwaad.

Het is een beste les, zoo gij haar recht verstaat,
En gij haar diepen zin, met vrome wijsheid, raadt:
"Soms is half goed te doen nog erger, dan héel kwaad."

XXXII. In 't verborgen.

De boom, met rijpe vrucht beladen,
Verbergt die, tusschen groene bladen:
Zóo doet ook op des levens paden
De ware en echte Zedigheid,
Bij 't heil, dat ze om zich henen spreidt.

XXXIII. Velerlei gevens.

Wie geeft, wat hij heeft,
Heeft werk, dat hij leeft;
Wie geeft, tot hij derft,
Vraagt licht, tot hij sterft;
Wie geeft, wat hij mag,
Die kan 't àlle dag;
Wie geeft, wat hij kan,
Dàt is de rechte man!

XXXIV. Half gegund.

Geef heden, wat gij héden kunt!
En, moet gij weigren wat men vraagt,
(Zij 't man of maagd!)
Tot mòrgen zij dat nooit verdaagd:
Snel weigren... is nog half gegund!

XXXV. Een huisheer.

Wilt gij me iets wijzen, goede man!
Als blijk, dat ik gerust betrouwen kan,
Om U, als huurder, in mijn huis te laten wonen,
'k Zal van Getuigschrift u verschoonen,
Kunt gij me een Spaarbankboekje toonen?

XXXVI. Niet zoo heel blind.

Menigeen heeft zich bedrogen,
Die Fortuin beschouwde als... blind:
Kijk-'er maar eens goed in de oogen!
'k Wed, gij vindt,
Dat ze slechts wat knipoogt, Vrind!

XXXVII. Nooit.

Nooit is het vróeg genoeg, voor haat
Van 't kwaad; —
Om goed te doen, is 't nooit te láat.

XXXVIII. Arm maar eerlijk.

't Is beter hongrig slapen gaan
Dan — vetjes, als een volle maan,
Maar vol van schuld ook, op te staan.

XXXIX. Kroeg-politiek.

Hij regeerde het Land:
En onder de hand
Was, eilaci! zijn eigen Huis verbrand.

XL. Wanneer?

In gróot bezwaar
Een kloeke moed,
Dat ziet men nog wel hier en daar...
Maar, wie me in 't Kleine altoos voldoet,
Dien noem ik kloek — en wijs en goed!

XLI. Bloesem en vrucht.

Schoonheid is een bloesemknop;
Doch, daalt er geen regendrop,
Doch, straalt er geen zonlicht op,
(Dauw en gloed uit hóoger leven) —
Nimmer zal zij vruchten geven.

XLII. Beminnelijk.

Helder oordeel, scherpe zinnen,
Rijke kennis, kloek gemoed,
Doen niet altoos u beminnen:
Maar, wilt ge ieders harte winnen,
Wees dan... goed!

XLIII. Sterker dan sterk.

o Teederheid!... Gij, lieflijk, vroom en zacht!
Gij, heilge sterkte van der Vrouwen zwak geslacht,
Wat zijt gij sterker, dan der Mannen kracht.

XLIV. Te jong.

't Geeft geen vrucht, *te* jeugdig hout! —
Minnend paartje,
Wacht een jaartje!
Weet het: àl te jong getrouwd
Heeft, vaak levenslang, berouwd.

XLV. Echtverbond.

Door fierheid wordt ge, o Man! uw roeping waard',
Doch zachtheid voegt, o Vrouw! uw teedrer aard:
Gelukkig, waar ze, in wijsheid, zijn gepáard.

XLVI. Een nestje.

't Kleinste Huisje schut het best': —
Zie! de vogel maakt op 't lest
Haast van Niets... het liefste nest!

XLVII. Huisvrouw.

De beste Huisvrouw die bestaat
Is zeker — waar op markt en straat
Geen mensch van weet, geen mensch van praat.

XLVIII. Goede bediening.

't Is mij van overlang door wijze liên gezegd:
"Wilt gij een dienstboô, die uw zaakjes overlegt...
Zoo wees uw eigen meid — en wees uw eigen knecht.'

XLIX. Te voorzichtig.

Zorgloos... dat's wat àl te kras!
Maar (bedenk het!) even ras
Breken porselein en glas,
Als men al te zòrglijk was...
Och, of menig maagd dit las!

L. Twee stuurlui.

De Man zij wijs: de Vrouw zij goed! —
Twée Stuurlui... is een overvloed,
Die 't beste scheepje strànden doet.

LI. Winst en verlies.

Winnen, bij een Huwlijkstwist...
Mannen, Vrouwen — dat 's verliezen!
Wilt gij béter middel kiezen,
Laat het recht dan onbeslist,
En tracht beiden... te verliezen.

LII. Eén.

Eén zin: maar rein, oprecht en trouw;
Eén hart: hetzelfde in vreugd en rouw;
Eén ziel: — Och, wordt dat, Man en Vrouw!

LIII. Steeds bruidsdag.

Gij, die verloofd zijt of getrouwd.
'k Hoop, als ge uw láatsten dag aanschouwt,
Dat gij hem voor uw Bruidsdag houdt.

LIV. Nog verborgen.

Vrouwtjes!... wat ge wilt of schroomt,
Wat gij doet, of wat ge droomt,
't Kind — ten goede of kwáde koomt.

LV. Exempel.

Ouders! wilt ge, dat uw kroost,
Bij het bloeien en vermeeren,
U tot hulp zal zijn en troost,
U beminnen zal en eeren?
Wilt-'et, door uw Voorbeeld, leeren!

LVI. Nieuwe strafmanier.

Een kind, dat gij een fout vergéeft
Zoodra het zèlf er spijt van heeft —
Gaaft gij een Deugd, zoo lang het leeft.

LVII. Den reinen rein.

Gun een, door andren, boos gesproken woord
De Zege niet — dat het uw vrede stoort!
Een Steenworp moog' den grond van 't Beekje raken...
Slechts in een Poel kan hij het water troebel maken!

LVIII. In de gezonde apteek.

Wees kuisch en matig naar behooren,
Vraag naar Aptekers noch Doktoren ;
Dan — is u Ouderdom beschoren!

LIX. Pas op!

Geeft gij te véel Brood aan uw knecht,
Hij dwingt U, tot ge er Kaas op legt;
  En legt ge er kaas òf op, òf neven',
  Dan dwingt hij u, om Vleesch te geven.

LX. Nieuwjaarwenschen.

Werd iedre cent een zegenwensch,
  En iedre zegenwensch een cent,
  Dan — was er nooit een arme vent,
En nooit een ongelukkig mensch!

LXI. Ieder naar zijn natuur.

  Maakt ge u ezel, gij moet dragen;
Maakt ge u hert, gij wordt gejaagd;
  Maakt ge u hond, gij wordt geslagen;
Maakt ge u schaap, gij wordt geplaagd:
  Máak u niets! — doch wàt gij "zijt"...
Wées dat, mèt zijn nut of nijd,
  Mèt zijn nadeel en profijt!

LXII. Onderscheid.

Och! denk, bij àlles wat gij doet,
Dat Haast, iets ànders is, dan Spoed!

LXIII. Langzame spoed.

Schippers! ankert op de baren,
Tot de storm wat moog' bedâren...
Sòms is ankren, 't snèlste varen!

LXIV. Niet te haastig.

Als ge een mensch voor 't éerst soms ziet,
Laak hem niet, en prijs hem niet;
('t Geeft of schande u, of verdriet:)
Om elkanders aard te weten
Moet men zout bij schepels eten.

LXV. Gelaatskennis.

De hand des Heeren schreef op 't menschelijk gezicht
Wat in het diepst der zielen ligt...
Maar gij moet leeren lézen, menschenwicht!

LXVI. Dubbele kunst.

Wèl-Spreken is een kunst: — gewis!
Schoon 'k toch nòg meer van Zwijgen houd:
Want zoo wèl-spreken Zilver is,
Dan is wèl-zwijgen Goud!

LXVII. Laat liggen.

Hij slechts krijgt ergernis die ze òpneemt: —
Neem maar nooit
Den werpsteen van den grond,
Waar Boosheid U mee gooit!

LXVIII. Over.

Overvloed
Is méestal goed...
Doch,
Ook dáarbij nog
Hoort... máat! —
Overdaad..
Is àltijd kwaad!

LXIX. Taak.

Kwaad te laten: Menschentaak!
Kwaad te dulden: Christentaak!
Kwaad te heelen: Englentaak!

LXX. Knecht en heer.

Elk geheim, zij 't goed of slecht,
Blijft, zoolang gij 't zwijgt... uw Knecht:
Wordt uw Héer — zoodra gij 't zègt.

LXXI. Kleermakers rekening.

"En dat alléen, om 't naakte lijf te dekken?..
Natuur!... waarom gaaft ge ons niet vacht of veer?"
Zij antwoordt: — "'k vreesde (en 't deed licht àl te zeer!)
Dat gij ze elkander uit zoudt trekken!"

LXXII. Non-interventie.

Och, 'k wou, dat heel het wereldrond
(In Twist!) Oud-Hollands spreuk verstond:
"Al wat gij zelve blazen kondt,
Ei! roep daartoe geen vréemden mond!"

LXXIII. Onze ergste vijand.

Wie 't minst zich zèlven heeft te vreezen,
Zal zeker 't meest gelukkig wezen.

LXXIV. Onvruchtbaar.

Wie 't goede doen kan, laat of vroeg,
Is (deed hij 't niet, of niet genoeg!)
Een vruchtboom, die geen vruchten droeg.

LXXV. Klaag zelden.

Wilt gij recht medelij en rechte hulp verkrijgen,
Als hart en ziel, in hevig leed, naar beiden hijgen:
Zoo leer uw kleine smarten — Zwijgen!

LXXVI. Monstermortier.

't Eenmaal uitgesproken woord
Vliegt gelijk een Kogel voort: —
Wee u! zoo het kwetst of moordt.

LXXVII. Lichte plicht.

Dàn wordt tot lust de zwáarste plicht,
Als men hem met een blij gezicht,
En met een vasten wil verricht.

LXXVIII. Meest omgekeerd.

Misschien, dat het u niet voldoet:
(En toch is 't goed,
Als gij mijn woorden wèl verstaat!)
"Leer buigen, als 't voorspoedig gaat,
Leer pal staan in den tegenspoed."

LXXIX. Baat.

Veel weten wat goed is,
Vergeten wat kwaad is,
Veel mijden wat zoet is,
Veel doen, éer 't te láat is...
Geloof, dat het baat is!

LXXX. Een nederlandsch kraambedde.

Al wat edel is en groot
Baart der Vrijheid milde schoot;
Mits de Wijsheid, ernstig-blij,
Steeds daarbij
Als Vroedvrouw zij!

LXXXI. Wetten.

Ja! Wetten lijken wat op kleeren:
't Is mooglijk, dat ze sòms geneeren...
Maar ze beschutten en verweren!

LXXXII. Uitgeleerd.

Jong gek
Is groot gebrek; —
Oud mal
Gaat bovenal:
Geen Toekomst, die 't verbeetren zal!

LXXXIII. Nooit verjaard.

Al leg-je Water honderd jaar
Op vaten... 't wordt toch nooit geen Wijn! —
Geen Onrecht, dat óoit Recht zal zijn,
Hoe oud of 't ook van Datum waar'.

LXXXIV. Verlichting.

Och! de Lantaren van 't Verstand
Helpt wel, op weg naar beter Vaderland,
Maar 't gaat toch veilger, als de Zon des Harten brandt!

LXXXV. Verscheidenheid en overeenstemming.

Waarheid wekt deugd,
Liefde kweekt deugd,
Reinheid is deugd.

LXXXVI. Daarenboven.

Geen Kwaad te doen is wel onze eerste plicht,
Maar, hebt ge dien vervuld geheél uw leven,
Och! gij hebt nog niet véel verricht:
Veel Goed te doen (al valle 't ook niet licht!)
Dat hoort daarbóven en daarneven'.

LXXXVII. Hemelschat.

Wie 't Goed, dat hij op Aard bezat,
Ook graag nog in den Hemel had...
Die geef maar aan den Arme wat.

LXXXVIII. Op rente.

Een weldaad, aan een Vriend besteed,
Is geld voor de Aarde op rente geven:
Doch als ge een Vijand helpt in leed,
Dan is 't niet enkel voor dit leven,
Maar of gij 't voor den Hemel deedt.

LXXXIX. Zeker geoogst.

Als gij met vrome hand het goede hebt gezaaid,
Vertrouw dan, dat het éens (zoo lang de wereld draait)
Of door u zelven, of door andren wordt gemaaid.

XC. Plicht.

Eerst buigt de plicht ons diep ter neer;
Heft dan ons op tot God den Heer:
En wat hij kwetst, heelt hij ook weer.

XCI. Alle ding ten goede.

Waar gij naar streeft met wijze kracht,
Waar gij met vroom gemoed naar tracht,
Dat wordt U door Gods Englen zelv' gebracht.

XCII. Poolster.

Wij staren, zeilend over 't meer,
Als Gidsen, op het Sterrenheer:..
Waarom dan niet, ter Levenszee,
Op God?.. wiens gunst die Sterren lichten dee!

XCIII. Een baak in zee.

Wordt, tot in Ouderdom, op aard
Uw leven door den Heer gespaard —
Wees dan een baak, die voor het stranden ons bewaart.

XCIV. Levens-seizoenen.

De jongling omkranst zich met bloemen het hoofd;
De man gaart zich halmen, door 't zonlicht gestoofd;
De grijsaard verzaamt voor den Hemel het ooft.

XCV. Hemelmorgen.

De stralenkrans, den Grijze om 't hoofd geweven,
Is niet een Avondglans, nog aan de kim gebleven,
Maar 't Morgenrood van hooger, beter leven.

XCVI. Levensmanier.

Zijt gij een Vrome en Wijze,
Leef dan op Aard
Onschuldig als een Kind, godvreezend als een Grijze;
En zóo, alsof ge (jonk of oud!)
Op Gistren pas geboren waart,
En Morgen sterven zoudt!

XCVII. Vreeze des doods.

o, Prent het diep in uwen geest:
"Geen dood is vreeslijk ooit geweest,
Dan... dien men vréest."

XCVIII. Onsterflijk.

Wie niet graag sterven wil, ofschoon hij sneev',
Die zorge — dat zijn Naam in bráve harten leev'!

XCIX. In 't graf.

Rijk, aanzienlijk, slim en ree,
Blijven vóor de Kerkhofstee...
Deugd — gaat als ons lijkkleed mee.

C. Einde.

I.

Zachtkens deinzend schemert het Verleden,
Als een pijl zoo snel ontvliedt het Heden,
Aarzlend komt de Toekomst tot u treden.

II.

Avondglans van braafheid schenk' 't Verleden;
Vollen Dag van daden geev' het Heden;
Toef der Toekomst Morgen met gebeden!

III.

Zoo smelten Einde en Aanvang dan ineen!
Doch wat de Tijd ons rooven mocht of geven,
De Liefde alleen
Is boven Tijd en Lot en Dood verheven:
En als ze ons hart het rechte richtsnoer gaf,
Zal zij ons graf
Als Vredeboô van Troost en Hope omzweven,
En fluistren tot den Droeve, die er schreit:
"Wat treurt ge?... wie op Aarde trouw mij bleven
Is 't graf de Zegepoort tot hóoger Liefde-leven
In Eeuwigheid."

OP SLOT.

Sluit toe de deur!...
En lust en leed er binnen,
En alles wat tot de Aard' behoort;
Sluit toe!...
De geur
Van 't Hemelsche — zal wel de poort
Doordringen;
en de grendeltjes verwinnen!

EEN GOUDEN BOERENSPIEGEL.

Aanhangsel in onrijm.

"Wat is de derde (de *Burger*-) Stand?" werd er tijdens de Fransche revolutie gevraagd... en het antwoord luidde: "niets!" Wat moet hij "worden?" volgde er... en als antwoord klonk: "alles!" —

In ons gezegend Vaderland was dat ernstig vraagstuk, reeds anderhalve eeuw vroeger, bevredigend opgelost, was de Burger de beste kracht van het Staats- en Volksleven. Maar thàns zou 'k rekenen, dat deze mijne "Volksdichten" (afspiegeling, zoo 'k hoop, als ze zijn van onze hedendaagsche ontwikkeling!) een leemte hadden, zoo ze niet óok den vierden Stand[1] rechtstreeks een vriendengroet, een genegen woord en eenig trouwhartig vermaan.... zoo ze niet den Akkerman evenzeer zijn wettig deel gaven, als ze 't den Edel- of Staatsman, den Man van wetenschap, en den Burgerman poogden te doen.

Dat de meesten dezer Liedekens àllen golden, allen in gelijke waardeering en liefde omvatten, behoef ik wel niet nader aan te wijzen. Maar toch zij hier nog een afzònderlijk plekje voor den kostelijken Boeren-

---

[1] Ik neem hier het woord "vierden Stand" in anderen zin, dan 't geen het thans, ten onregte, wil aanduiden: "den Werkmansstand." Déze toch behoort tot den Burger-stand, en ik geloof dat de wereld er vrij wat beter aan toe zou zijn, indien men niet slechts den Werkman, maar ook den Werkgever, dit voortdurend onder 't oog bracht en in het hart prentte.

In *mijn* Volksdichten althans is Ambachtsman en Burger één, en heb ik overal de klove trachten te dichten, die, tot beider onheil, nog elken dag tusschen hen verwijd wordt.

stand afgeheind — en (even als 't "Aanhangsel" tot Zedenspiegel: I) niet met berijmde, maar met eenvoudig onberijmde Spreuken bezaaid: — met zaaikoren reeds in 1860 door mij geborgen in een Nuts-almanak.

Zóo vindt... Huibert Poot gaf hem voorlang reeds 't voorbeeld! — zoo vindt de Boer allicht den naasten weg tot de poëzie van het akkerleven; die hem, nevens een welgevulde beurs (want zonder *die*, is akkerpoezië een onding!) ook een welontwikkeld verstand en een weleerlijk en voor de schoonheid van Gods schepping geopend gemoed verschaft: — en hem, meer en meer, niet slechts tot een bron van rijkdom voor Nederland, maar ook van pittige volkskracht en frissche levensontvankelijkheid maakt.

Ik zèlf ben, Godlof! sedert meerdere jaren een Boer — en mijn ploeg klieft en groeft, ook heden nog, menige voor, in een der wonderwerken onzer 19de Eeuw: de drooggemaakte Haarlemmermeer [1].

---

[1] Als een pennetrek uit de Poëzie van het Akkerleven wil 'k vermelden, hoe 'k mij, voor een paar jaar (toen we, ter wille van de verkregen Telegraaflijn, onze Hoeven moesten doopen) veroorloofd heb, een aantal onkostbare en toch duurzaam tot den geest en tot het hart, vooral der Jeugd, sprekende Gedenkteekens voor vaderlandschen roem te stichten.

Op de Hekken toch onzer 4 Hoeven aan de Hoofdvaart tusschen de Lisser- en Kagerdwarstocht deed ik schilderen (in 't midden, op de grootste Hoeve) "Vondels Lantleeuw" en (op de kleinere — de allereerste — reeds in September 1853 door mijn lieven, treffelijken Schoonvader Van Voorst op den drooggelegden grond gebouwde) "Beets Groote Plas"; — terwijl die naar de zij van Vennep, "Cats Zorgvliet", en die naar den kant van de Leeghwater, "Poots Akkerleven" heet. — Van de 5 Hoeven

Doch, zij 't dus niet te verwonderen, dat ik onzen akkerlui een meer dan gewoon goed hart toedraag, toch verklaar ik ruiterlijk, dat ik 't niet slechts doe uit zulk eene vergeeflijke vóorliefde, maar bovenal uit de verkregen ervaring hoe veel treffelijks er in een Boer *kan* zijn — en veelvuldig *is*!

Daarom krenke het niemand, zoo mijn oog en hart zich het liefst en meest... behalve tot "Janmaat", den akkerman der Zee — tot "Huibert" (of hoe hij heete!), den roerganger op den akker wendt, en in *die* beiden twee der stevigste pijlers ziet, waarop het gebouw van Neerlands welvaart en degelijkheid rust.

En zoo zij dit woord tevens mijn afscheidsgroet aan U, mijn flink Volk van Nederland: aan U, mijn poolstar voor het verleden, mijn morgenstar, in al, wat ik van de toekomst hoop en verwacht!

Of zou 't een ijdele droom geweest zijn, die mijn ziel, bij 't dichten van elk dezer Volkszangen mij voortooverde: de droom dat gij, mijn Vaderland — zoo gij weet en wilt! — op nieuw aan Europa het vruchtbaar

---

aan de tegenovergestelde zij, in de richting van Lisse, aan den veldweg, heet die aan 't éene uiteinde, "Marnix Wilhelmus", die aan 't andere, "Hogendorps Grondwet"; terwijl de drie middelsten gedoopt zijn: "Potters Stier", "Sweelincks Orgel", en "Piet Heins Zilvervloot".

Een Duitsch Schrijver Jean Paul, (Friedrich Richter) sloeg, meer dan een halve eeuw geleden, schertsend voor, den kinderen Vaderlandsche Geschiedenis te leeren, door de portretten van groote Mannen op... peperkoeken te bakken:... misschien (zoo de Onderwijzers der Jeugd mij bijstaan) kunnen Hekmonumenten als deze, indien men mijn voorbeeld volgt, in ernst helpen.

voorbeeld *kunt* geven van de levenstaaiheid en levensveerkracht der vrije, en daardoor onweerstaanbare, ontwikkeling van het nederduitsche element in de Wereldgeschiedenis?

Ik geloof neen! Want zoo ik recht doe aan den schoonheidszin der Romaansche, aan de vrijheidszucht der Angelsaksische, aan het wetenschappelijk en gemoedsleven der Germaansche Volken, toch ben ik er van overtuigd, dat meer dan ooit voor den Dietschen Stam (en wie vertegenwoordigt dien stam zuiverder dan Nederland?) het oogenblik is gekomen om te openbaren, hoe déze, uit zijn aard en wezen, elk dier karaktertrekken in hoogere eenheid kan samenvatten, en als banier kan heffen der zedelijke Heerschappij... die het ideaal der Toekomst is.

Want, Gode zij dank! het tijdperk der brutale kracht (wat er op stoffelijk of geestelijk gebied nog een wijle in rumoere!) is afgesloten: het tijdperk der Zegepraal van verstandelijke en zedelijke kracht is aangebroken! — Zij het... als de aanlichtende dag zèlf — nog een poos te benevelen... tot nacht is 't niet weer te verduisteren, vóor dat het Gode behagen zal de zon der Menschheid te doen òndergaan!

Wees Gij, mijn geliefd Volk, de heraut van dien dag! In uwe herinneringen als in uwen aanleg en karakter bezit Gij àlle bouwstof die vereischt wordt, om den Tempel weder op te trekken van "Vrijheid, Vroedheid en Vroomheid", en er Europa in te doen knielen... verwonnen door een meer onweerstaanbaar geweld, dan ooit ter beschikking stond (of staan zal) van legermacht of oorlogsvloot.

En nu Vaarwel; God zij met U!

1 Maart 1870. H.

VIJFTIG MUDDEN ZAAIKOREN.

1.

Wakker Boerenvolk, zeg! heeft de *akker des geestes* bij sommigen uwer niet te lang braak gelegen?

't Zij zoo! Mits hij eenmaal, mits hij thans, dubbel rijken oogst van kennis en welvaart geve.

De handen uit de mouw! Kostbaar zaaikoren breng ik u, van heinde en van verre.

Neem het in dank, zaai het met zorg, kweek het met trouw en met lust.

God loone 't u, wakkre landbouwers!

2.

Er is evenveel, zoo niet méer, kennis en oordeel toe noodig, om een volkomen *Landman* — als om een volkomen *Koopman*, *Staatsman* of ander uitstekend Man te wezen.

3.

Vele menschen (en akkerlui) bederven 't geen ze tot stand willen brengen, door den tweeden of derden stap te doen, alvorens ze den *eerste* deden.

Eerst weten, dan willen, dan werken!

4.

Wat heeft een boer te doen met de *Wetenschap* — en wat kan ze hem baten?

Wat hij er mee te doen heeft? — Elke knappe boer *is* een man van wetenschap! Hij leerde die van Professor.... zijn Vader, die haar weder van Professor.... zijn Grootvader leerde: — hij zelf geeft dagelijks les in de *wetenschap* van den landbouw aan zijne kinderen en aan zijne knechts; hij houdt dagelijks dispuut-collegie over die wetenschap, met vriend en vijand, op den akker en op de markt, in den barbierswinkel en in het rechthuis. Al wat hij doet, verricht hij naar de regelen zijner wetenschap — en merkt hij, dat anderen van sommige dier regelen wat méer of wat beters weten dan hij, zoo voegt hij dat aan *zijn* wetenschap toe, en doet er zijn profijt mee.

Zou 't hem dan niet grootelijks baten, wanneer hij te weten kon komen, wat de boeren en landheeren in andere oorden des lands, ja in alle oorden des Aardbodems, *weten?* En zou zijn profijt niet toenemen, in gelijke mate als zijne kennis zich uitbreidde?

5.

Telkens als de boerin een stuk zilver of goud, of wat van "de zes merken" koopt, schaffe zich de boer een goed boek over landbouw aan.

6.

Zij die het land ploegen, zijn even sterke steunsels voor de welvaart des Vaderlands, als zij die de zee ploegen.

Was ik de Koning — eere aan 't geen hij reeds deed voor den akkerbouw! — ik benoemde een *Landbouw-Admiraal* (Algemeen Inspecteur, of zoo iets).

Ook *die* zou een PIET-HEINSCHE-Zilvervloot voor Nederland kunnen buit maken.

7.

"Met wegen en meten, wordt de tijd versleten!"

't Spreekwoord is — voor den boer — *geen* waar woord!

Integendeel! naar mate hij méer telt, weegt en meet — naar die zelfde mate *weet* hij beter, wat ieder op den akker, in de stal, in de schuur en op de werf deed, en — of zijn paardjes vóor, dan achter den wagen loopen.

8.

Hou koers! —

Wie 't zal kunnen, moet weten van waar hij uitgaat, waar hij heen wil, hoe hij er 't snelst, veiligst, goedkoopst komen kan!

Weet Gij dat altijd? —

Doe niets zonder plan, zonder berekening; zonder nauwkeurig wikken en wegen van *alle* kansen en omstandigheden.

9.

Als het scheepsjournaal niet in orde is, wordt de kapitein voor den krijgsraad gedaagd.

Landbouwers! hoe staat het met het dagboek van uw bedrijf?

10.

Napoleon de Iste — de geweldige akkerman, die bloed zaaide, om roem te oogsten — was gewoon te zeggen: dat zijn hoofd geleek op een kast met vele vakken (loquetkast), waarvan hij telkens nooit meer dan één tegelijk uithaalde en waarin hij, na 't gebruik, (als ware 't) de papieren dadelijk weer insloot.

Als de vakken blijven openstaan, meende hij: en er hier en daar een papier uit voor den dag komt, raakt men in de war! —

Ofschoon ik hem in menigerlei opzicht *niet* als model aan onze landlieden zou willen aanbevelen, kunnen ze toch het bovenstaande wel van hem overnemen.

Doe nooit meer, dan één ding tegelijk: maar dát dan ook met geheel uw verstand en met al uwe kracht.

Wie op twee gedachten hinkt.... *hinkt!* Wie twee hazen tegelijk jaagt, komt platzak thuis!

11.

Twee stevige handen kunnen geen pijlbundel breken — twee vingers breken eene enkele pijl.

Houd uwe krachten *bijeen.*

Een landbouwer is een veldheer; als hij zijn leger verbrokkelt, verliest hij den slag.

Denkt er om bij verbrokkeling van grond, bij teelt van velerlei gewas, en wat dies meer zij.

12.

Een recht vlijtige boer heeft het weêr in zijn hand. Wie van *ieder* gunstig uur gebruik maakt, lacht in zijn vuistje, als de tragen en wankelmoedigen op hun duim fluiten.

13.

Een onbestendig jaar buigt voor bestendigen arbeid.

Wie te lang verzint heeft een mislukten oogst, ook na den besten zomer.

14.

't Minst morgen, 't meest vandaag: — onafgedaan is half vergeefs!

Een goed oogenblik is beter, dan — een beter!

15.

Wat ge nog in den herfst kunt verrichten, stel dat nooit uit tot het voorjaar; bepaald, wat het toebereiden van uwe akkers betreft.

Men kan zien *hoe* de zwaluw wegtrekt, maar weet niet *hoe* zij zal weerkomen.

16.

Verschuif nooit een *noodwendig* — staak nooit een reeds *begonnen* werk, zoo niet de kans van een véél grooter verlies u daartoe dwinge.

Een uur verzuim, kost een dag werk.

17.

Wees in 't bestuur uwer eigene zaken zoo nauwgezet, zoo ordelijk, zoo streng, als of ge onzen Lieven Heers Rentmeester waart.

En zijt ge dat niet?

18.

"Overal!" roept de Kaptein — als 't aan boord *spant*.

De landbouw-kaptein, hij zij eigenaar of bruiker, roepe het ieder oogenblik *zich zelven* toe. — Dáar spant het altijd!

Wie, als hoofd van een landbedrijf, de kunst verstaat, om "overal" te zijn, die is (voor zijn zaak, als voor zijn werkvolk) tegelijk regen en zonneschijn, zaaizaad en korenhalm, of — wilt ge 't wat minder dichterlijk — ploegschaar en dorschvlegel.

19.

Geen beter boer, dan die inziet, dat hij zijn eigen *beste* knecht is.

20.

Een oud landman, met wien ik over schapenteelt en schapenziekte sprak, zei mij — met dien schijnbaar-onnoozelen, guitigen lach, die onze oude boertjes zoo wèl staat: — "de ergste ziekte van de schapen.... is de scheper (schaapherder)!"

Gij, landlieden! die zoo ijverig zorgt voor goede paarden en goed gereedschap, waarom let ge niet beter op de *deugdelijkheid* van uwe *noodzakelijkste* gereedschappen.... de arbeiders?

Wie de knapsten kiest, en hen nog dagelijks, door leer en voorbeeld, door *ruim loon* en strenge, maar hartelijke behandeling, al knapper en knapper tracht te maken — zal bevinden, dat ook *die* graankorrel honderdvoud vrucht draagt.

Gelooft mij: knappe, goed betaalde arbeiders geven nog hooger (en vrij wat zekerder) rente, dan de.... metallieken.

21.

Bovenal, mijn wakkre boertjes! denkt om de coupons van uw eigen Effect.... uwe k i n d e r e n!

Belegt ze in de heerlijkste Spaarbank des Levens.... de *School* — en daarna (zoudt ge mij uitlachen!) in de Groote Bank.... de *Landbouwschool.*

God zegene U, en uwe kinderen, Me-vrinden!

22.

Wie vergt van eene stoommachine kracht — zoo hij er geen steenkolen in deed?

Brood, erwten, boonen, spek en vleesch zijn de steenkolen uwer arbeiders en daggelders.

23.

De *gebruikelijke* tijd is niet altijd de geschiktste.

Wie alles enkel wil doen op het tijdstip waarop men dat g e w o o n is, zal meestal het g e s c h i k s t e oogenblik laten voorbijgaan.

Plukt ge niet (als 't zijn moet) nu en dan den appel o n r i j p, dan plukt gij hem *rot.*

24.

Liefhebberen, kunstige gereedschappen en werktuigen, nieuwe inrichting van stallen, buitenlandsche granen en voedergewassen.... best! — mits uit een ruime beurs!

Is de buidel schraal van bedrijfskapitaal, dan (*eerst* en *meest*) verbetering van de mestvaalt, van de mestverzameling en bewaring; verbetering van den grond, door afwatering, zorgvuldige kultuur en rusteloos wieden; en — niet het minst — verbetering van den voederbouw.

Wie met een koets ploegt, oogst weinig méer dan.... paardevijgen.

25.

"Zouden we niet een Effectje koopen"?

Weet ge, wat der boeren beste geldbelegging is?

Het geld — *in den grond te leggen; 't er in te begraven.*

Maar dan moet ge 't er leggen en begraven in de gedaante, waarin de Dichters 't gewoonlijk beschrijven: — als "(nietig) slijk der aarde" — straatvuil, beer, mest, en wat er meer voor *kostelijk* slijk zij.

26.

Zou guano de beste bemesting zijn — of beendermeel, of....?

Alle soort van mest is de beste, *op zijn tijd* en *op zijn plaats* met kennis en oordeel gebezigd.

Eene soort echter is er, die ge altijd en overal, met vrucht, gebruiken kunt: —

"Geen *beter* mest komt op het land
Dan 's meesters oog, en 's meesters hand!"

27.

Eene der minst kostbare en meest kostelijke bemestingen is..... de lucht, als ze doordringt in goed beploegden bodem.

Ook de zeis geeft den beemd mest.

28.

Een goede boer hangt zijn ploeg aan den mestwagen!

't Is een mooie wapenspreuk, die van de Haarlemmermeer: *goud uit schuim!* Nog mooier echter zou 't zijn, als *ieder* boer, ernstig en volhardend, tot wapenspreuk aannam: "goud uit drek!"

29.

Ik voor mij gun wel aan de vogels de *f* 4 à 5 zaaizaad per bunder, die sommigen onzer landlieden, *bij 't zaaien uit de hand* nutteloos w e g w e r p e n.

Had ik echter zware klei, dan vroeg ik misschien toch, of *rijenteelt* ook in staat ware geweest, die guldens in mijn tasch te houden.

30.

De beste bril, om te kijken naar de waarde van uw land is eene, die ge maakt.... van het *onkruid* dat er op groeit.

Men kan dat zelfs in tweeërlei zin nemen.

Weet ge, hoe?

31.

Draineeren op daartoe geschikt liggenden bodem, dient niet alleen om het land *droog* te houden, maar vooral ook, om te maken, dat het niet *te droog* worde.

Wist ge 't? — Dacht ge 't?

32.

De regen drupt zilver op den akker.

Kunt ge echter dat *zilver*, nadat het er *in* geloopen is, er weer *uit* laten loopen (draineeren), dan wordt het *goud*.

33.

Voor een waarlijk slimme boer zijn twintig "vogels in de hand" vrij wat *minder* waard, dan "één vogel in de lucht" — en een levende mol onder den grond vrij wat méer, dan honderd doode mollen op de mestvaalt, of hun velletjes in een bontwinkel.

Eén vlinderwijfje brengt, onder gunstige omstandigheden, in één jaar tachtig duizend rupsen voort.... [1] één paar huismusschen heeft (volgens waarneming en berekening) in éene week drie duizend drie honderd zestig rupsen noodig tot voeding van zijn jongen.

Aan de ketting van vogeleitjes, die de boerenjongens in 't voorjaar rijgen, sleepen ze maar al te dikwijls misgewas of schralen oogst de werf op.

En zou de boer ooit een voordéeliger feestmaal kunnen geven, dan dat hij de mollen en schallebijters op zijn verraderlijken Emelt te gast noodt?... of liever nog de spreeuwen, de kieviten en de kraaien ten ontbijt vraagt op de langbeenige muggen, wier kroost die emelten zijn?

Of zou 't beter wezen, allerlei koolvlinders, tarwemuggen, bladluizen, aardvlooien, koperwurmen, dennenscheerders, snuitkevers, zwarte vliegen (en hoe die zwevende en kruipende oogst- en boomverdervers méer heeten!) danspartij te laten houden op een neergeschoten kraai... om een uitgehaald spreeuwen-, musschen-, of zwaluwennest... of op 't fluweelen velletje van gedoode mollen?

'k Vrees dat die danspartij.... voor den landbouwer zèlf allicht een doodendans kon worden.

Daarom, Vrinden! *spaart*, wat ten uwen nutte zweeft door de lucht, *spaart*, wat ten uwen nutte woelt onder den grond... en zelfs *kweekt* het aan, als het te gering

---

[1] Prof. van Hall beschreef zulk een rupsenplaag die, in 1829, alleen in Groningerland een schade aanrichtte van meer dan driemaal honderd zestien duizend gulden. — Op dan, Akkerlui!... koopt, tot geldbelegging, Wttewaals Boek "over de schadelijke insekten."

in *aantal* is.... dan leggen u de vogelen des hemels zilvren eieren — en de mol graaft u een goudmijn!

34.

Zoo als de boer is — is het land.
Zoo als de boerin is — zijn de koeien.

35.

Wie zijn land verbeteren wil, verbetere zijn vee.
Wie zijne koeien wil leeren broodbakken, geve ze volop voer.

36.

"De beste boer is de beestachtigste kerel van de wereld!"
Hei, hei! wat een brutaliteit.....
Meent ge? — ik acht het de grootste lofspraak!
Wie 't meest en het trouwst voor zijne *beesten* zorgt in voedering, luchtverversching, reinheid en rasveredeling is de beste boer, en wordt..... de rijkste!

37.

Weet ge, wat het beste ras van vee is?
Dát — wat het minste fokgeld verandert in het meeste marktgeld.
Gewen u, dáarvan aanteekening te houden, bij ieder der rassen die ge aan- en opfokt; ja! bij ieder stuk vee in 't bijzonder.
Dan zult ge leeren, waar Bartel de mosterd moet halen.

38.

Klein is dikwijls beter, dan groot!

Wie, bij 't kiezen van vee, een ras neemt dat eer *te klein* dan te groot is, in verhouding tot de opbrengst van den grond — zal 't mij dankbaar nazeggen!

39.

Veel is niet altoos méer, dan weinig!

Zeven *goed* verzorgde koeien geven méer melk, dan tien *slecht* verzorgde — en de melk is b e t e r.

Stel nu, dat gij aan de zeven, te zamen, eene gelijke hoeveelheid voer gaaft, als aan de tien (allicht al het voer waarover gij te beschikken hadt).

En wat zal ten slotte de waarde der beesten zelve zijn, als gij ze aan de markt brengt?

Ook dáar zullen de zeven méer waard zijn, dan de tien! —

Weinig is soms méer dan veel!

40.

't Oog wil óok wat! —

Properheid is een lief lachebekje, dat d u b b e l e waarde geeft aan alles wat ze ons aanbiedt.

Wat men, voor properheid, van boven uit zijn beurs neemt, vindt men er tweemaal, onder in, terug.

41.

Wie zijn koeien niet zoo veelvuldig en zoo netjes *poetst*, als een heerenkoetsier zijne paarden, gooit alle dagen een gulden of wat in den drek.

42.

Tijd is geld! — Maar weet ge wel, dat ook geld tijd is?

Bij onnoodige of onnutte uitgaven zijt ge niet slechts uw geld kwijt, maar ook den tijd van anderen, dien gij dáarvoor hadt kunnen koopen — of den tijd van u zelven, dien ge zult moeten besteden om dat geld terug te winnen.

43.

Kleine keukens maken groote schuren:
Een bouwhoeve is wel eens de schoorsteen uitgevlogen:
In de kroeg is niets te koop dan *verdronken* land:
De keel kost veel!

44.

Uitgewonnen, is dubbel gewonnen;
Gespaard, is tweemaal vergaard.
Onrecht lijden is vaak goedkooper, dan recht trachten te krijgen.

45.

Een lange pijp maakt een korten werkdag.

46.

Jenever staat gelijk met, — aan een afgebeuld paard, in plaats van een maat haver, een fermen zweepslag te geven.

47.

De danszaal, waarin men nog geld toe verdient, is de dorschvloer.

48.

Een Bijbel in huis, brengt spek in de wiem! —

49.

Arbeid zonder gebed is een bijl zonder steel.
Gebed zonder arbeid is een steel zonder bijl!

50.

Weten is de akker, Willen is de ploeg, Werken is de voor! — Wordt er dan zaad van braafheid ingestrooid, dan kweekt Gods gunst de halm der Welvaart.

GEEN PLEKJEN ONBEZAAID.

't Zou een domme boer zijn, die een open hoekje gronds ongebruikt liet, en er niet wat aardappels, knollen of mangelen zette.

Daarom poot ik hier ten slotte nog een paar rijmpjes.

I.

Wat ge goeds aan 't kalfje doe,
Krijgt ge eens weer van os of koe.

II.

Hand, zonder verstand!
Maak je van kleiland geen stuifzand?

III.

De grootste rijkdom die ge op Aarde kunt verwerven
Is kloek te leven, kalm te sterven.

45°

